

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

С.І.Степанюк

**Студентський спортивний рух:
історія, сьогодення та майбутнє**

Херсон
Видавництво ХДУ
2006

ББК 796.034
УДК 75.3

У монографії виявлено і проаналізовано передумови становлення, основні періоди формування й розвитку в Україні студентського спорту, окреслено тенденції, сучасні проблеми й перспективи розвитку студентського спортивного руху в державі. Загалом проведено системний аналіз розвитку студентського спорту в Україні.

Укладач:

СТЕПАНЮК С.І. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання Херсонського державного університету.

Рецензенти:

ВАЦЕБА О.М. – завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання Львівського державного інституту фізичної культури, кандидат педагогічних наук, професор;

МАЛЯРЕНКО І.В. – завідувач кафедри теорії та методики фізичного виховання Херсонського державного університету, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент;

ГРЕЧАНЮК О.О. – завідувач відділу аспірантури Львівського державного інституту фізичної культури, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент.

Рекомендовано до видання вченою радою Херсонського державного університету (протокол № 8 від 3 квітня 2006 р.)

Редактор: ВЕЛИЧКОВИЧ Н.

Степанюк С.І.

Студентський спортивний рух: історія, сьогодення та майбутнє. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2006. – 132 с.

ISBN 966-8249-56-9

© Степанюк С.І., 2006
© Видавництво ХДУ, 2006

Від автора

Шановний читачу!

Сподіваюсь, що книга, яку ти тримаєш у руках, не залишить тебе байдужим до історії вітчизняного спорту. Для мене вона стала не тільки результатом наукового дослідження, а й захоплюючою справою життя.

Ця праця слугуватиме неабияким підґрунтям для студентів вищих навчальних закладів фізкультурного профілю при вивченні тематики студентського спортивного руху й проведення Всесвітніх Універсіад, для працівників та керівників студентських спортивних структур України, для істориків та теоретиків спорту.

Саме для доповнення такої інформації підготовлено цю працю. Основними джерелами інформації слугували: літературні джерела, довідникові, статистичні відомості, міжнародна комп'ютерна мережа Інтернет, опитування та інтерв'ювання керівників системи студентського спорту України.

Я вдячна долі, що, працюючи над даною темою, зустріла багато людей, які надихали мене на творчий пошук. Слова щирої вдячності за допомогу хочу висловити: проректору з наукової роботи та зовнішніх зв'язків Львівського державного інституту фізичної культури, професору Вацебі О.М., завідувачу кафедри теорії та методики фізичного виховання Херсонського державного університету, доценту Маляренко І.В., голові Студентської спортивної спілки України Гаврилку В.К., начальникам обласних управлінь з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України у містах Львові та Херсоні: Ярославу Гавриху та Юрію Кану, а також їх заступникам.

Із вдячністю прийму зауваження і поради щодо змісту і подальшого удосконалення матеріалів про історію і сучасний стан розвитку студентського спорту.

Квітень 2006 р.

Світлана Степанюк

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АГФІС	Генеральна асоціація міжнародних спортивних федерацій
ВНЗ	Вищий навчальний заклад
ВЮІ	Всесвітні юнацькі ігри
ВЦРПС	Всесоюзна центральна рада профспілок
ВФДМ	Всесвітня федерація демократичної молоді
ГПО	Готовий до праці й оборони
ДСТ	Добровільне спортивне товариство
ДЮСШ	Дитячо-юнацька спортивна школа
ЄВСК	Єдина всесоюзна спортивна класифікація
IУСА (CUSI)	Італійська університетська спортивна асоціація
МСС (UIE)	Міжнародна студентська спілка
МСК (CIT)	Міжнародна студентська конфедерація
МССР	Міжнародний студентський спортивний рух
МОК	Міжнародний олімпійський комітет
ООН	Організація Об'єднаних Націй
СССУ	Студентська спортивна спілка України
ФІСУ (FISU)	Міжнародна федерація університетського спорту
ЮНЕСКО	Організація об'єднаних націй з питань освіти, науки і культури
OSSU	Міжнародний організаційний центр студентського спорту
UNEF	Французька національна студентська спілка

ВСТУП

Утвердження й розбудова української державності, прагнення увійти до європейського та світового співтовариства спонукають чималу кількість національних інституцій, громадських організацій, соціальних установ орієнтуватися на кращий зарубіжний досвід, на ті тенденції, які визначають суспільний прогрес.

Спортивний імідж України є доволі високим у світі. Національні збірні команди України активно утверджуються на міжнародній спортивній арені. Молода держава має неабиякі здобутки в олімпійському та параолімпійському спорті, у розвитку неолімпійських і професійно-прикладних видів спорту. Чи не найуспішнішими є виступи українських спортсменів на всесвітніх студентських спортивних змаганнях – Універсіадах.

Україна, в період відновлення своєї незалежності, стала повноправним членом Міжнародної федерації університетського спорту. Українські спортсмени-студенти, починаючи з 1993 року, беруть участь і успішно виступають на Всесвітніх Універсіадах.

Українські студенти-спортсмени сьогодні є одними з лідерів у міжнародному студентському спорті, посідаючи в загальнокомандному заліку місця у першій десятці.

Разом з тим у сучасній вітчизняній науково-методичній літературі недостатньо висвітлюються й аналізуються проблеми розвитку студентського спортивного руху. Бракує аналітичної інформації з історії розвитку міжнародного та національного студентського спорту, достовірної статистичної інформації про представництво і здобутки українських спортсменів-студентів на внутрішній та міжнародній спортивних аренах. Вважаємо, що об'єктивний науковий аналіз історико-соціальних аспектів розвитку студентського спортивного руху в Україні є актуальною проблемою теорії та історії вітчизняного фізичного виховання.

РОЗДІЛ 1

МІЖНАРОДНИЙ СТУДЕНТСЬКИЙ СПОРТИВНИЙ РУХ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА МІЖНАРОДНОГО СПОРТУ

1.1. Передумови зародження й розвитку студентського спорту

Історія розвитку міжнародного студентського спорту має давні витoki та свої традиції.

Сучасний спорт як суспільне явище набув широкого розповсюдження тільки на початку ХІХ століття. В історії фізичної культури відомими є імена Чарльза Кінгслі та Томаса Арнольда, які одними з перших використали змагальний чинник у процесі виховання молоді. Чарльз Кінгслі теоретично обґрунтував шкільне фізичне виховання елітарного типу, яке ґрунтувалося на спортивних та ігрових заняттях. Згодом він сприяв модернізації англійської моделі розвитку спорту. Ректор коледжу у м. Регбі, Томас Арнольд започаткував шкільне фізичне виховання у спортивному дусі. За 14 років роботи у коледжі Т. Арнольд зумів створити принципово нову систему виховання, центральною частиною якої стали спорт і фізичне виховання. Провідною ідеєю виховання Т. Арнольда стало використання чітких правил спортивних змагань, взаємин у спортивних командах, побудованих на принципах колективізму, взаємодопомоги та чесної гри, які реалізувалися в умовах організованого фізичного виховання та спорту. Створені Т. Арнольдом спортивні команди функціонували на основі самоуправління, продуманої системи фізичного виховання і регулярних спортивних змагань. Разом з популярними тоді крикетом, веслуванням, регбі, футболом у спортивне життя молоді поступово входили плавання, фехтування, бокс та інші види спорту.

Як зазначає Л. Кун, перші змагання між навчальними закладами були проведені у 1818 році між студентами Ітона та Херроу. Роком пізніше були організовані змагання з веслування між Ітоном та Вестмінстером. З 1827 року регулярного характеру набувають змагання з крокету між Оксфордом та Кембріджем. З 1837 року регулярними стали атлетичні змагання між іншими навчальними закладами і не тільки в Англії.

Змагання в коледжах продовжували національні традиції: у Канаді – з крокету та регбі, в Австралії, завдяки сприятливим географічним умовам, розвивалося плавання. Окрім англійських колоній, ідеї Т. Арнольда, який відіграв важливу роль у створенні сучасного спорту, поширювалися і на молодь США.

За прикладом Англії та США, керівні кола інших країн стали визнавати, що сучасний спорт – це не тільки розвага, але й корисне у всіх відношеннях заняття для молоді.

Перші офіційні університетські спортивні змагання було проведено у США, Англії та Швейцарії. Саме в цих країнах зароджуються та формуються перші університетські спортивні асоціації. Зокрема, у 1905 році, через рік після проведених у Сент-Луїсі ігор Олімпіади, таку організацію було створено у Сполучених Штатах Америки. Інші національні федерації виникають згодом в Угорщині, Польщі, Німеччині, Швеції і Норвегії.

Незважаючи на те, що структури міжнародного спорту на початку ХХ століття вже почали активно діяти, Міжнародну студентську конфедерацію (СІЕ) було засновано тільки в 1919 році у м. Страсбурзі. Саме ця асоціація створила Спортивну комісію (Sport Commision), яка взяла на себе відповідальність за проведення перших університетських ігор у 1923 році. Президентом цієї комісії був молодий французький інженер-хімік Жан Птитжан (Jean Petitjan). Неабиякий гуманіст і великодушний ідеаліст, саме він вважається “батьком” університетського спортивного руху. Основною думкою проголошеного ним курсу було те, що спортивні університетські змагання повинні сприяти розвитку дружніх відносин між студентами вищих навчальних закладів усього світу. Його ініціативу підтримали тодішні офіційні французькі політичні кола. Створений у рамках Міжнародної конфедерації студентів спортивний відділ вже 1921 року мав намір розпочати організацію студентського чемпіонату світу. Однак країни, які не увійшли до Міжнародної конфедерації студентів, через посередництво міжнародних спортивних союзів чинили такий сильний опір Конфедерації, що заплановану церемонію відкриття довелося декілька разів відкладати. Але було знайдено вихід з цієї ситуації, що засвідчило розширення зв'язків спортивного відділу Міжнародної конфедерації студентів. У результаті його посередництва студентські організації США, Англії та Італії вступили до Міжнародної конфедерації студентів. Унаслідок цього у травні 1923 року в Парижі було скликано Міжнародний спортивний конгрес університетів, на якому було прийнято рішення про те, що наступного року Польська студентська спілка організує перший чемпіонат світу [89, 226]. Це стало першим кроком на шляху до створення міжнародного студентського спортивного руху, найбільш значущого після олімпійського.

Жан Птитжан

Жан Птитжан був президентом Паризького університетського клубу з 1913 до 1925 року й одним з ініціаторів утворення Міжнародного організаційного центру студентського спорту (OSSU). Саме ця організація разом із Французькою національною студентською спілкою (UNEF) організує перші післявоєнні міжнародні університетські ігри у 1947 році. Ж. Птитжан також заснував Возз'єднувальні ігри (Reunification Games) у 1957 році, з яких розпочався процес об'єднання університетського спортивного руху.

Отже, спортивний рух серед студентства організаційно сформувався у 1919 році в результаті створення Міжнародної конфедерації студентів, в рамках якої з 1924 року почали проводитися Всесвітні університетські ігри.

1.2. Організаційна структура міжнародного студентського спортивного руху

Міжнародну федерацію університетського спорту (FISU) було засновано у 1949 році. Головна функція цієї федерації – проведення літніх і зимових Універсіад, а також Світових університетських чемпіонатів.

Універсіада, за визначенням багатьох дослідників, – це міжнародний спортивно-культурний захід, що проводиться кожні 2 роки в різних містах і який вважається другим за своєю значущістю спортивним заходом після Олімпійських ігор. Літня Універсіада передбачає у програмі, як правило, 10 обов'язкових видів спорту: легка атлетика, баскетбол, фехтування, футбол, гімнастика, плавання, стрибки у воду, водне поло, теніс, волейбол і 3 види, які вибираються додатково країною-організатором. Зимова Універсіада передбачає у програмі, як правило, 6 обов'язкових видів спорту: гірські лижі, лижне двоборство (стрибки з трампліна, лижні перегони), хокей, ковзанярський спорт, фігурне катання, біатлон і 2 види спорту обираються містом-організатором.

Ще однією важливою формою проведення Міжнародних спортивних змагань серед студентів вважається Світовий університетський чемпіонат, метою якого є поширення університетського спорту у світі, проведення серій різноманітних зустрічей і змагань.

За останні 30 років було проведено близько 200 Світових університетських чемпіонатів, що передбачають широкий спектр спортивних дисциплін. Ці заходи є можливістю для зустрічей спортсменів поза програмою Універсіад кожні 2 роки. Чемпіонати передбачають у програмі, як правило, такі види спорту: спортивне орієнтування, боротьба дзюдо, мотоспорт, гандбол, настільний теніс, веслування, стрільба з лука. Також FISU разом з Міжнародною федерацією лижного спорту організовує змагання з лижних перегонів та гірськолижного спорту.

Універсіади і Чемпіонати відкриті для усіх студентів-атлетів віком від 17 до 28 років, що навчаються в університетах. Будь-яка асоціація, що входить до FISU, може бути представлена національною командою або окремим учасником для участі у змаганнях.

Головною метою діяльності FISU, як відзначається у статуті, є:

- 1) розвиток університетського спорту на всіх рівнях;
- 2) моральний та фізичний розвиток студентів;
- 3) налагодження контактів між студентами всіх країн і їхня співпраця для розвитку міжнародного університетського спорту.

Для виконання цієї мети FISU необхідна:

- гарантія, що більша кількість населення буде інформуватися про університетський спорт у будь-якій частині світу;
- внесок у зміцнення національних університетських спортивних федерацій в організації курсів, таборів, робочих груп;
- влаштування міжнародних спортивних зустрічей для студентів;
- підтримка будь-якими способами ідеалів університетського спорту як чинника в загальному розвитку людства, консолідація світової громадськості за допомогою спорту.

FISU впроваджує свою мету без дискримінації політичного, релігійного або расового характеру.

Оскільки FISU є провідною структурою серед міжнародних організацій університетського спорту і другою за масштабами організацією спортивних змагань міжнародного рівня, вона має гнучку і дієву структуру.

Головним керівним органом FISU є Асамблея.

Цей орган має наступні повноваження:

1. Схвалювати рішення, перевіряти рахунки минулого фінансового року;
2. Залучати або виключати з асоціації членів;
3. Обирати Виконавчий комітет і ревізорів;
4. Встановлювати розмір членських внесків;
5. Затверджувати програму дій;
6. Ухвалювати бюджет;
7. Вносити зміни до статуту;
8. Вирішувати будь-які інші питання, представлені членськими асоціаціями або Виконавчим комітетом.

Асамблея FISU станом на 2000 рік об'єднує 129 національних університетських спортивних федерацій – членів FISU. Вона обирає Виконавчий Комітет на 4-річний період, затверджує бюджет і програму, яку пропонує Комітет.

Виконавчий Комітет складається з 23 членів; проводить збори щонайменше двічі на рік. Спрямовує усі свої зусилля на підвищення рівня університетського спорту. Під час проведення засідань Комітету обговорюються всі аспекти поточного керування Федерацією. Ці засідання тривають два дні.

Як зазначено у Статуті, головними завданнями Виконавчого Комітету є:

- контроль над функціонуванням заходів, що організуються під заступництвом FISU;
- установа правил проведення цих заходів;
- приведення у виконання рішень Генеральної Асамблеї;
- призначення членів комітетів FISU і допомога у реалізації їхніх можливих пропозицій і планів;
- реалізація фінансового керування, запропонованого державним скарбником.

Роботі Виконавчого Комітету сприяють дев'ять постійних комісій, які обираються для окремих ділянок роботи. Комісії, чинні сьогодні у FISU представлені у табл. 1.

**Назви комісій Міжнародної федерації університетського спорту
(2000 рік)**

П/н	Назва комісії
1.	Комісія по проведенню літньої Універсиади
2.	Комісія по проведенню зимової Універсиади
3.	Комісія по проведенню студентських чемпіонатів
4.	Регулятивна комісія
5.	Медична комісія
6.	Міжнародна контрольна комісія
7.	Комісія з вивчення університетського спорту
8.	Комісія зі зв'язків із громадськістю
9.	Комісія зі спостереження за Універсиадами

Також існує дві додаткові комісії – правова та історична.

Штаб-квартира ФІСУ

Також функціонує відділ, який перевіряє рахунки FISU, які поповнюються, в основному, шляхом надання засобам масової інформації права на трансляцію Універсиад і за рахунок внесків національних федерацій – членів FISU.

Головний орган FISU з адміністративної роботи – Генеральний Секретаріат. Він розташований у Брюсселі.

У листопаді 1992 року для генерального секретаріату в Брюсселі було урочисто відкрито нову штаб-квартиру. На відкритті був присутній президент Міжнародного олімпійського комітету – Хуан Антоніо Самаранч, який у своєму виступі наголосив про зближення Олімпійського комітету й Університетського руху.

1.3. Специфіка проведення наукових заходів у структурі міжнародного студентського спортивного руху

Особливе й своєрідне місце у розвитку міжнародного спортивного руху посідають другі за масштабами та рівнем спортивних досягнень комплексні міжнародні спортивні змагання – Всесвітні студентські ігри (Універсиади), які проводяться Міжнародною федерацією університетського спорту FISU. Універсиади проводяться двічі в олімпійському циклі й привертають увагу багатьох фахівців фізичного виховання та спорту. З іншого боку, значну частину олімпійських національних збірних складають спортсмени, чий соціальний статус – студент. Ними ж встановлено чимало світових рекордів, здобуто чимало спортивних досягнень світового рівня.

Про значну роль Міжнародної федерації університетського спорту свідчить і той факт, що у 1968 році МОКом ухвалено рішення про патронат за проведенням усіх Універсиад з боку МОКу. Кожного року на сесіях МОК

заслуховуються повідомлення президента FISU про розвиток міжнародного студентського спортивного руху.

З 1969 року FISU є повноправним членом Генеральної асоціації міжнародних спортивних федерацій і бере участь у її щорічних засіданнях. У 1977 році FISU прийнято колективним членом ЮНЕСКО.

На думку теоретиків та практиків Міжнародного студентського спортивного руху, Універсиади давно переросли свої спортивні рамки і перетворились на всесвітні молодіжні форуми, які сприяють не тільки росту спортивних результатів, а й зміцненню взаєморозуміння, дружби і співробітництва між молоддю з усього світу.

Важливою стороною діяльності FISU є розвиток наукових основ університетського спорту. Починаючи з 1960 року в рамках проведення спортивних змагань – Універсіад, FISU організовує міжнародні наукові заходи – конференції, семінари та інші наукові форуми. Це неабияк сприяло активному обговоренню сучасних проблем та майбутнього студентського спорту, форм його організації, змісту, засобів та методів реалізації. Здебільшого, ці наукові заходи іменуються як “Конференції з вивчення університетського спорту” і підкріплюються темами, що характеризують різні аспекти спорту і фізичного виховання.

У таблиці 2 подано хронологію проведення і тематику наукових конференцій у рамках проведення Всесвітніх Універсіад за період 1960-1998 років. Тематика останніх конференцій ще уточнюється.

Таблиця 2.

Хронологія проведення і тематика наукових конференцій у рамках проведення Всесвітніх Універсіад

Дата	Місце проведення	Тематичне гасло
19.09.1960	Менлінгені (Швейцарія)	Спорт як елемент розваги у студентському житті
25-29.09.1962	Обертроу (Австрія)	Роль університетського спорту в студентському русі загалом
21-25.09.1964	Лондон (Великобританія)	Університетський спорт і спорт загалом
19-23.09.1966	Гранволд (Німеччина)	Професійний спорт і університет
16-21.09.1968	Хайфа (Ізраїль)	Сучасний студент і спорт
19-25.09.1971	Білінгеус (Швеція)	Діалог між поколіннями
8-14.09.1974	Хівинка (Фінляндія)	Відношення студента до спорту; Заняття спортом і університетський спорт
18-22.08.1977	Софія (Болгарія)	Розвиток університетського спорту
3-9.09.1979	Мехіко (Мексика)	Спортивна медицина, спортивне законодавство і спорт для широких мас
20-22.07.1981	Бухарест (Румунія)	Університетський спорт як елемент життя

2-4.07.1983	Едмонтон (Канада)	Роль університету в розвитку сучасного спорту: минуле, сьогодення, майбутнє
26-28.08.1985	Кобе (Японія)	Університетський спорт у суспільстві, що трансформується
10-12.07.1987	Загреб (Югославія)	Важливість університетського спорту і фізичного виховання
5-17.07.1991	Шеффілд (Великобританія)	Спорт і довкілля
8-11.07.1993	Баффало (США)	Зміна стану і фізичної активності людини
24-26.08.1995	Фукуока (Японія)	Спорт і людина з нової точки зору
23-24.08.1998	Катанні (Сицилія)	Університетський спорт у XXI столітті: мета, організація, фінансування

З початком проведення Універсіад, FISU організовує також і наукові семінари-форуми, щоб уможливити студентам, тренерам, спортивним організаторам, офіційним особам і науковцям проведення частіших зустрічей та спільного обговорення проблеми, що стосуються освіти, культури і спорту. Наукові форуми відбуваються кожні 2 роки, через рік після проведення Універсіади.

В таблиці 3 подаємо хронологію і тематику проведення семінарів-форумів під егідою FISU в період 1992-1998 років.

Аналіз тематики, яка представлена на конференціях та форумах, проведених під егідою FISU, дозволяє умовно виділити три великі наукові напрямки, які охоплюють організаційно-методичні, психолого-педагогічні та медико-біологічні проблеми студентського спорту.

Зокрема, організаційно-методична проблематика спрямована на пошук форм та обґрунтування шляхів підвищення масовості занять студентів спортом, оптимальної організації, змісту та методики, які відповідали б особливостям навчально-виховного процесу у вищій школі, відповідності завдань фізичного виховання студентів, конкретним соціальним умовам.

У психолого-педагогічному напрямку увагу сконцентровано на розробці та обґрунтуванні психолого-педагогічних умов ефективного впровадження та використання спорту в навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів (з урахуванням вікових, статевих, типологічних особливостей студентів) для формування особистості майбутнього фахівця з вищою освітою. Медико-біологічний напрямок обґрунтовує використання форм, засобів та методів занять спортом, їх медичне забезпечення з урахуванням різноманітних біологічних та соціальних факторів середовища щодо формування здоров'я молодої особи.

Зауважимо, що з кожним роком суттєво збільшується кількісне представництво країн та учасників цих наукових заходів.

Розмаїтість тематики, комплексність підходів для вирішення організаційних та науково-методичних питань масового студентського спорту, які були виявлені у творчих дискусіях, об'єктивно вимагали розробки концепції, яка б визначала стратегічні шляхи розвитку. Виконавчий комітет FISU, зосереджуючись на пошуку шляхів та засобів розвитку масового студентського спорту,

доручив Комісії з вивчення проблем студентського спорту підготувати офіційний документ. У 1979 році на конференції у Мехіко (Мексика) такий документ було представлено учасникам під назвою “Масовий спорт для студентів” і одногосно підтримано. Концепція розвитку студентського спорту сьогодні доповнюється та удосконалюється фахівцями Комісії з вивчення проблем студентського спорту.

Таблиця 3.

Хронологія і тематика проведення семінарів-форумів під егідою FISU

Дата	Місце проведення	Тематика	Кількісне представництво	
			країни	учасники
7-3.09. 1992	Паралімні (Кіпр)	Хто повинен керувати університетським спортом: студентські асоціації чи професійні керівники? Що потрібно фінансувати: спорт для широких мас чи професійний спорт.	21	89
25.09- 01.10. 1994	Катанья (Сицилія, Італія)	Чи потрібно надавати студентам, що беруть участь у змаганнях, безкоштовне навчання і відшкодувати їхні витрати? Чи потрібно спорту бути обов'язковим елементом у системі вищої освіти	25	110
4-9.08. 1996	Мадрид (Іспанія)	Прояв політичних прагнень і цілей FISU у її основних видах діяльності; Відображення деяких національних аспектів в університетському спорті; Місце університетського спорту в змаганнях національного рівня і його зв'язки з національними видами спорту, академічними і суспільними авторитетами; Незалежність університетського спорту і його взаємозв'язок з академічними авторитетами; Національні спортивні федерації і клуби; переваги національних федерацій університетського спорту в організації спортивних подій	33	144
22- 27.08. 1998	Люлея (Швеція)	Основна тема: університетський спорт, оздоровча діяльність, що базується на принципах рівності й демократії. Підтеми: спорт для всіх; Принцип рівності в університетському спорті	37	159

Отже, розвиток результативного спорту серед студентів не єдина мета FISU. Вона ширша і привертає увагу керівних структур та громадськості до проблем гармонійного формування молодих спортсменів, активного розвитку фізичного виховання у школах та університетах, зближенню студентів всіх країн, їх співпраці в інтересах єдності міжнародного студентського спорту.

1.4. Еволюція проведення міжнародних спортивних змагань у системі студентського спортивного руху

Першими помітними в історії міжнародного студентського спорту офіційними змаганнями були студентські чемпіонати світу. Зокрема, перший такий чемпіонат відбувся у 1924 році у Варшаві. До його програми були включені тільки легкоатлетичні змагання. Поступово програма і географія учасників цих змагань розширювалася.

На другому студентському чемпіонаті світу в Римі (1927) програму було доповнено футболом, тенісом, плаванням і фехтуванням. На цих змаганнях вперше виступили спортсмени – студенти неєвропейських країн: з США та Гаїті. Згодом, на восьмому чемпіонаті в Монако у 1939 році змагання проводилися вже з 10 видів спорту. Всього в період до Другої світової війни було проведено вісім студентських чемпіонатів з літніх видів спорту (табл. 4).

Таблиця 4.

Хронологія проведення літніх студентських чемпіонатів світу (1924-1939 рр.)

П/н	Дата проведення	Місце проведення
1-й	17-20.09.1924	Варшава (Польща)
2-й	28.08-04.09.1927	Рим (Італія)
3-й	14-18.08.1928	Париж (Франція)
4-й	1-10.08.1930	Дармштадт (Німеччина)
5-й	1-10.09.1933	Турин (Італія)
6-й	10-18.08.1935	Будапешт (Угорщина)
7-й	21-29.08.1937	Париж (Франція)
8-й	21-29.08.1939	Монако (Монако)

Аналізуючи дати проведення літніх студентських чемпіонатів, зауважимо, що в міжвоєнний період не існувало чіткої періодичності проведення цих заходів і відбувалися вони лише на території західної Європи, двічі у Парижі.

Від 1928 року почали проводитися зимові студентські чемпіонати світу [89], хронологію проведення яких у міжвоєнний період подано в таблиці 5.

Таблиця 5.

Хронологія проведення зимових студентських чемпіонатів світу (1928-1939 рр.)

П/н	Дата проведення	Місце проведення
1-й	22-29.01.1928	Кортіна д'Ампеццо (Італія)
2-й	04-12.01.1930	Давос (Швейцарія)
3-й	29.01-05.02.1933	Бардонеччія
4-й	04-10.02.1935	Санкт-Моріц (Швейцарія)
5-й	2-10.02.1937	Зелл Ат Зее (Австрія)
6-й	19-23.02.1939	Ліллекхаммер (Норвегія)

Аналізуючи проведення зимових студентських чемпіонатів, зауважимо, що в міжвоєнний період також не існувало чіткої періодичності проведення цих заходів і відбувалися вони лише на території західної Європи, двічі у Швейцарії.

Внаслідок подій, пов'язаних із початком Другої світової війни, проведення студентських чемпіонатів світу було припинено.

Підкреслимо, що не зважаючи на припинення чемпіонатів світу, міжнародний студентський спортивний рух у період із 1924 по 1939 роки у значній мірі сприяв розширенню зв'язків між студентськими організаціями різних країн. До участі у студентських чемпіонатах світу, окрім спортсменів європейських країн, приєдналися вісім національних команд з Північної Америки, вісім з Азії, дві з Африки і дві з Австралії. Після деяких зволікань роботу спортивного відділу Міжнародної конфедерації студентів визнав МОК, який з 1935 року взяв опіку над її заходами.

У 1945 році нова міжнародна студентська спортивна структура, що виникла у Празі, намагалася стати правонаступником Міжнародної студентської конфедерації. Це була Міжнародна студентська спілка (МСС).

Установча конференція цієї Спілки, яка відбулася 17 листопада 1945 року, запропонувала надати можливості для безкоштовних і доступних кожному студенту занять фізкультурою і спортом. В ухваленій програмі підкреслювалося, що фізична культура не може бути самоціллю, а повинна стати засобом для зміцнення дружби, розвитку культурних та спортивних зв'язків, покращення здоров'я студентства. Під час наступного празького конгресу Міжнародної студентської спілки у 1946 році було створено відділ фізичної культури і спорту, який взявся за відродження проведення літніх і зимових міжнародних студентських змагань комплексного характеру. Відповідно до цієї ініціативи у 1946 році у Давосі були проведені VII зимові, у 1947 році у Парижі – IX літні, а у 1949 році у Спіндлерув-Млині – VIII зимові студентські ігри.

Ігри, які були проведені у Давосі та Парижі, були першими масштабними спортивними зустрічами студентів-спортсменів.

Після проведення IX Ігор у Парижі зростаючі розбіжності, насамперед політичного характеру, між членами Міжнародної студентської спілки призвели до розколу студентського руху. Відтак і університетський спортивний рух розділився на дві частини: з одного боку існувала Міжнародна студентська спілка (МСС), а з іншого – щойно створена Міжнародна федерація університетського спорту (FISU) на чолі з Полем Шлеймером із Люксембурга.

Впродовж 1949-1956 років Спілка та Федерація існували паралельно і окремо проводили свої міжнародні спортивні змагання.

У таблиці 6 подано еволюцію формування Міжнародних студентських спортивних структур.

Таблиця 6.

Еволюція формування Міжнародних студентських спортивних структур

П/н	Рік утворення	Організація	Місце утворення
1	1919	Міжнародна студентська конфедерація (СІЕ)	Страсбург (Франція)
2	1945	Міжнародна студентська спілка (UIE)	Прага (Чехословаччина)
3	1949	Міжнародна федерація університетського спорту (FISU)	Люксембург (Люксембург)

Зауважимо, що в цей складний період зародження й утвердження студентського спортивного руху на проведення студентських змагань істотно впливали міжнародні організації студентської молоді. Так, X літні Всесвітні студентські ігри 1949 року були проведені в Будапешті (Угорщина) в рамках II Всесвітнього фестивалю молоді та студентів. Підкреслимо, що в змаганнях такого рангу вперше брали участь спортивна делегація колишнього Радянського Союзу, яка посіла перше загальнокомандне місце. Тобто, саме з цього часу починається відлік участі радянських спортсменів-студентів на світовій спортивній арені.

Згодом і XI літні студентські ігри були організовані у 1951 році в рамках проведення Берлінського фестивалю молоді та студентів.

XII літні студентські ігри 1954 року відбулися у Будапешті. Зимові студентські ігри в цей період проводилися в Пайані (1951), Земмерінгу (1953), в Закопані, а також у Варшаві (1956).

З того часу, як у 1949 році була заснована FISU, цією організацією починають проводитися змагання, що одержали специфічну назву – Університетські спортивні тижні.

За період з 1949 по 1957 рік було проведено що два роки ще п'ять зимових та чотири літніх “Тижнів спорту” (табл. 7, 8).

Таблиця 7.

Хронологія проведення літніх студентських “Тижнів спорту”

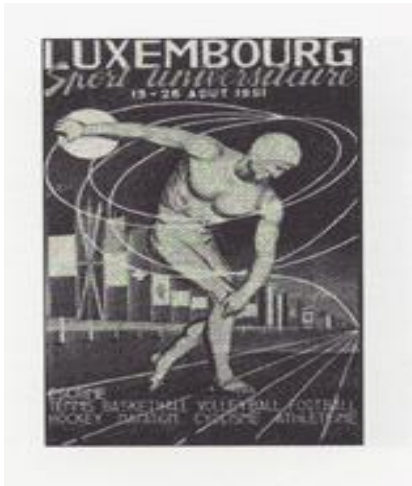
П/н	Дата проведення	Місце проведення
1-й	28.08.-04.09.1949	Мерано (Італія)
2-й	19-26.08.1951	Люксембург (Люксембург)
3-й	09-16.08.1953	Дортмунд (Німеччина)
4-й	07-14.08.1955	Сан-Себастьян (Іспанія)
5-й*	31.08.-08.09.1957	Париж (Франція)

* – іменуються також як Світові університетські ігри.

Перші змагання відбулися в Мерано (Італія). Повну відповідальність за їхню організацію взяла на себе Італійська університетська спортивна асоціація. Цією асоціацією також були розроблені основні правила проведення Літніх спортивних тижнів, які були схвалені виконавчим комітетом FISU.

У програмі змагань було 5 видів спорту: легка атлетика, баскетбол, футбол, теніс, фехтування. Жінки змагалися лише з легкої атлетики. Участь брали команди 7 країн.

У серпні 1951 року учасників 2-го спортивного тижня приймав Люксембург. Президент FISU Поль Шлеймер вирішив провести його на своїй батьківщині, використовуючи досвід своїх італійських колег.

На початку 50-х років більшою популярністю користувалися Світові університетські чемпіонати, які проводила Міжнародна студентська спілка. Але, незважаючи на це, 2-й літній спортивний тиждень увінчався успіхом. Змагання проводилися з таких дисциплін: легка атлетика, хокей на траві, баскетбол, футбол, стрибки у воду, волейбол, теніс, плавання, фехтування.

У змаганнях участь взяли спортсмени 12 країн.

У серпні 1953 року Німецькою університетською спортивною асоціацією у місті Дортмунді було організовано 3-й літній спортивний тиждень. Помітно зросла кількість делегацій і найбільша команда господарів налічувала 139 учасників. У делегації з Люксембурга було 76 представників; Бразилії – 62; Англії – 60 і Єгипта – 57. Така кількість учасників підтверджувала факт про підвищення зацікавленості до цих спортивних заходів, і не тільки з боку європейських країн, але і країн інших континентів. Змагання відбулися з

легкої атлетики, баскетболу, футболу, тенісу, плавання, фехтування, водного поло. Всього учасниками були атлети 17 країн.

Популярність спортивних тижнів зростала, і це було підтверджено на 4-му Тижні, що проходив в іспанському місті Сан-Себастьян у серпні 1955 року. На ці змагання прибуло 26 делегацій, що загалом налічували 612 учасників. Вперше було зафіксовано присутність таких країн, як: Індонезія, Ямайка, Мексика, Нігерія, Нова Зеландія, Південна Корея і Сієра-Леон. Змагання відбулися з легкої атлетики, баскетболу, хокею на траві, футболу, тенісу, стрибків у воду, плавання, фехтування, водного поло. На змаганнях були присутні 26 країн-учасниць.

Змагання востаннє проходили під назвою “Тижні”; у 1957 році в Парижі відбудеться вже Універсіада.

Зауважимо також, що паралельно з літніми спортивними тижнями FISU організовувала і зимові змагання, перші з яких відбулися у січні 1951 року в місті Бадгастейні (Австрія).

Хронологія проведення зимових студентських “Тижнів спорту”

П/н	Дата проведення	Місце проведення
1-й	22-28.01.1951	Бадгастейні (Австрія)
2-й	02-08.03.1953	Санкт-Моріц (Швейцарія)
3-й	01-07.03.1955	Яхорина (Югославія)
4-й	10-24.02.1957	Оберамерго (Німеччина)
5-й	16-21.02.1959	Зел-Ат-Зее (Австрія)

У змаганнях брали участь атлети 9 країн; змагалися вони лише у лижному спорті.

Другий зимовий спортивний тиждень відбувся у Санкт-Моріці (Швейцарія). Змагання почалися через день після церемонії закриття 10-го Світового зимового Університетського чемпіонату, організованого Міжнародною студентською спілкою. На змагання прибули 220 спортсменів із 17 країн, щоб змагатися в лижному спорті. Майже всі медалі були завойовані швейцарцями.

У березні 1955 року в Югославії (м. Яхорина) відбувся 3-й Зимовий спортивний тиждень. Хоча участь взяли всього 6 країн, але подія відбулася видовишно й успішно. Перемогу здобули німці, вони здобули: 3 золоті, 4 срібні та 4 бронзові нагороди. Змагання відбувалися лише з лижного спорту.

За декілька місяців до початку Ігор у Парижі, під час яких відбулося перейменування змагань в Універсіаду, у Німеччині відбувся 4-й Зимовий спортивний тиждень. Організатором виступила місцева спортивна асоціація. Змагання відбулися в м. Обераммерган з лижного спорту. Участь брали представники 10 країн-учасниць [212].

П'ятий і останній зимовий спортивний тиждень відбувся в Австрії і зібрав разом 6 членів FISU: Австрію, Західну Німеччину, Італію, Нідерланди, Японію і Швейцарію. У змаганнях брала участь Норвегія. Змагання відбулися з лижного спорту. На них прибуло 10 країн-учасниць.

Важливою датою у міжнародному студентському спорті вважається 1959 рік, коли Міжнародна федерація університетського спорту й Міжнародна студентська спілка (МСС) вирішили питання про спільну участь в іграх, які організовувались у Туріні Італійською університетською спортивною асоціацією. Саме тоді було досягнуто домовленість про те, що студентські ігри будуть продовжені під назвою “Універсіада”. Тоді ж було ухвалено рішення про єдину символіку й атрибутику. Затверджено прапор із зображенням латинської літери “U” із зірками, що символізувало дружбу молоді п'яти континентів (рис. 1). На рис. 1 зображено емблему Міжнародної федерації університетського спорту.

Рис. 1. Емблема Міжнародної федерації університетського спорту

Мелодія гімну “Гаудеамус ігітур” (Gaudeamus Igitur) (додаток) була популярнішою за національні гімни під час церемонії вручення медалей. Також у зв’язку з Універсіадами почали проводитися міжнародні конференції або семінари, у ході яких обговорюються принципові та організаційні питання студентського спортивного руху, питання, які стосуються фізичного виховання, спорту серед студентства. Спочатку до програми Універсіади входило дев’ять видів спорту: легка атлетика, гімнастика, плавання, фехтування, водне поло, теніс, волейбол та баскетбол. Право обрати десятий вид спорту надавалося країні-організатору Універсіади. Також проводяться зимові ігри. Зимові та літні ігри Універсіади проводяться раз на два роки. Право на їх організацію у відповідності з олімпійськими правилами отримують міста, які беруть участь у конкурсі. Місце проведення Універсіади визначається асамблеєю FISU.

У таблицях 9, 10 подано статистичну інформацію про місця проведення літніх та зимових Універсіад, кількість спортсменів та країн-учасниць.

З кожним роком помітним є збільшення кількісних показників проведення Універсіад. Це дає підстави стверджувати, що Університетські ігри користуються неабиякою міжнародною популярністю серед світової громадськості. Зауважимо, що в різних джерелах міститься інформація, дещо відмінна між собою щодо статистики проведення Універсіад. Ми орієнтувалися на найновіші статистичні показники та дані Міжнародної федерації університетського спорту.

Ігри 1959 року знаменували критичний перелом в історії світового університетського спорту. Вони стали першими змаганнями, що відбулися в рамках університетського руху після об’єднання. У 1963 році вперше Універсіада була проведена на південноамериканському континенті в Порто-Алегре (Бразилія). У 1967 році – на азіатському – Токіо (Японія). Проведенню деяких Універсіад заважала напруга, що виникала у міжнародному русі, а також внутрішні конфлікти, які гальмували вузівське життя країни, котра бралася за їх організацію. У п’ятих Іграх у Токіо 1967 року не брали участі соціалістичні країни, які виявили солідарність з Корейською Народно-Демократичною Республікою, суверенітету котрої було нанесено збитку.

Хронологія проведення літніх Універсіад

Дата та рік проведення	Місто, країна	Кількість учасників	
		країни	спортсмени
26.08-07.09. 1959	Турин (Італія)	45	985
25.08-03.09. 1961	Софія (Болгарія)	32	1270
30.08-08.09. 1963	Порто-Алегре (Бразилія)	27	713
20.08-30.08. 1965	Будапешт (Угорщина)	32	1729
27.08-04.09. 1967	Токіо (Японія)	30	938
26.08-06.09. 1970	Турин (Італія)	58	2084
15.08-25.08. 1973	Москва (СРСР)	70	2718
18.09-21.09. 1975	Рим (Італія)	38	468
17.08-28.08. 1977	Софія (Болгарія)	78	2939
02.09-13.09. 1979	Мехіко (Мексика)	94	2974
19.07-30.07. 1981	Бухарест (Румунія)	86	2912
01.07-12.07. 1983	Едмонтон (Канада)	73	2400
24.08-04.09. 1985	Кобе (Японія)	106	2783
08.07-19.07. 1987	Загреб (СФРЮ)	121	3904
08.07-19.07. 1989	Дуйсбург (ФРН)	79	1785
14.07-27.07. 1991	Шеффілд (Великобританія)	101	3346
08.07-18.07. 1993	Баффало (США)	118	3582
23.08-03.09. 1995	Фукуока (Японія)	162	3949
19.08-31.08. 1997	Палермо (Італія)	124	3496
03.07-13.07. 1999	Пальма (Іспанія)	125	4076
21.08-01.09. 2001	Пекін (Китай)	167	4708
21.08-01.09. 2003	Дегу (Південна Корея)	174	4462
10.08-21.08. 2005	Ізмір (Туреччина)	180	4962

1969 році спілка португальських студентів, зіславшись на внутрішньополітичне становище у країні, в останній момент відмовилася від проведення VI Універсіади, яка мала відбутися у цьому ж році. Тому проведенням цієї Універсіади зайнявся не Лісабон, а Турин, який вже встиг зіграти важливу роль в еволюції університетського спортивного руху. У зв'язку з різкою зміною організатора Універсіади її було перенесено на рік пізніше – 1970, що порушило двохрічну періодичність проведення Універсіад. У 1971 році Генеральна Асамблея FISU у Мадриді вирішила доручити проведення універсіади 1973 року Радянській Асоціації в Москві. Таке рішення сприяло розширенню поля діяльності студентського спортивного руху. У цей час Москва значилася у списках кандидатів на проведення Олімпійських ігор 1980 року. Організація Універсіади не залишила сумнівів МОКу щодо організаційних здібностей Радянського Союзу. У грудні 1974 року місто Белград (Югославія) було визначено організатором проведення Універсіади 1975 року, однак за дев'ять місяців до початку Ігор ці повноваження були зняті. Внаслідок цього Ігри були перенесені до Італії і відбулися у Римі. Змагалися лише легкоатлети. Цим і пояснюється різке зменшення кількості країн та спортсменів-учасників Універсіади. Універсіада в Едмонтоні (Канада) – перша Універсіада, що була проведена на території північноамериканського

континенту. Організація Універсіади 1989 року, яку планували провести у м. Сан-Паулу (Бразилія), зірвалася. За кілька місяців до початку Універсіади FISU прийняла пропозицію Німецької спортивної асоціації провести наприкінці серпня Універсіаду з чотирьох дисциплін: легка атлетика, баскетбол (чоловіки), фехтування та веслування.

Наш аналіз показав, що Всесвітні студентські спортивні ігри – Універсіади за час свого проведення вирізнялися масштабністю, постійним збільшенням кількості країн-учасниць та спортсменів-учасників, розширенням їх географії, зростаючою популярністю й соціальною значимістю у світі.

Щодо зимових Універсіад, то тут ситуація складалася краще. У 1960 році у Франції відбулася перша зимова Універсіада. Вона зібрала студентів більшості європейських країн, включаючи колишній Радянський Союз. Друга зимова Універсіада відбулася у Вілларі (Швейцарія). Важливо, що крім європейських країн, в Універсіаді брали участь Японія, Нова Зеландія, Лісабон і Сполучені Штати Америки, які вперше змагалися у зимових видах спорту. У 1972 році Універсіада вперше проводилася за межами Європи – на території Сполучених Штатів Америки.

Таблиця 10.

Хронологія проведення зимових Універсіад

Дата та рік проведення	Місто, країна	Кількість учасників	
		країни	спортсмени
28.02-06.03. 1960	Шеума (Франція)	16	220
06.03-12.03. 1962	Вілларі (Швейцарія)	22	273
11.02-17.02. 1964	Спіндлерув Млин (Чехослов.)	21	290
05.02-13.02. 1966	Сестієрі (Італія)	30	434
21.01-28.01. 1968	Інзбрук (Австрія)	26	424
03.04-10.04. 1970	Ровам'ємі (Фінляндія)	25	416
26.02-05.03. 1972	Лейк-Плесид (США)	16	257
06.04-13.04. 1975	Лівінго (Італія)	15	143
05.03-12.03. 1978	Спіндлерув Млин (Чехослов.)	21	260
23.02-04.03. 1981	Джака (Іспанія)	28	394
17.02-27.02. 1983	Софія (Болгарія)	31	535
16.02-24.02. 1985	Белуно (Італія)	29	538
21.02-28.02. 1987	Штребске Плесо (Чехослов.)	28	596
02.03-12.03. 1989	Софія (Болгарія)	32	681
02.03-10.03. 1991	Саппоро (Японія)	34	668
06.02-14.02. 1993	Закопане (Польща)	41	668
18.02-26.02. 1995	Джака (Іспанія)	41	765
24.01-02.02. 1997	Чонджу-Мунджу (Корея)	48	877
22.01-30.01. 1999	Попрад-Татри (Словаччина)	40	929
06.02-17.02. 2001	Закопане (Польща)	41	1007
16.02.-26.02. 2003	Тарвізіо (Італія)	41	1113
06.06.-21.01. 2005	Інсбрук (Італія)	49	1964

Різке зниження кількості країн та спортсменів-учасників спостерігається у 1975 році, коли жодна країна не висунула кандидатури на організатора Універсіади.

Тоді Італійська спортивна асоціація, демонструючи глибоке бажання продовжити традиції зимової Універсіади, запропонувала провести на своїй території Всесвітній університетський лижний чемпіонат. За кілька місяців приготування були завершені. У 1978 році Чехословаччина вдруге приймає у себе зимову Універсіаду. Проведення Універсіади двічі в одному місці – не рідкість (Джака – 1981, 1995; Софія – 1983, 1989; Штребске Плесо – 1987, 1999). У лютому 1983 року в Софії відбулася найбільша до цього часу за масштабами подія – зимова Універсіада. У 1961 і 1977 роках Софія вже проводила у себе літні Універсіади. У 1985 році зимова Універсіада втретє відбулася в Італії. Учетверте приймаючи Універсіаду 1989 року, Болгарія ще раз довела свою вірність ідеям FISU. В історії зимової Універсіади у 1991 році вперше змагання відбувалися на Азійському континенті. Зауважимо, що до цього часу поза межами Європи зимова Універсіада відбувалася лише у США у 1972 році. Японія, організувавши у себе Універсіаду, показала намір розвивати зимові види спорту в Азії. У 1995 році, після проведення у 1981 першої зимової Універсіади на території Іспанії ця країна знову приймає у себе студентські змагання. Хоча кількість країн була такою ж, як і два роки тому, учасників було більше майже на сотню. Універсіада 1997 року, яка відбувалася у Кореї, перевершила всі рекорди за своїми масштабами: за всю історію зимової Універсіади такої кількості учасників не було.

Зародження та формування студентського спортивного руху відбувалося за складних соціальних, політичних умов та в умовах організаційної багатоструктурності.

Зауважимо, що найважливіші етапи розвитку міжнародного студентського спорту пов'язані з діяльністю Міжнародної студентської конфедерації (1919), Міжнародної студентської спілки (1945) та Міжнародної федерації університетського спорту (1959).

Основними формами проведення міжнародних студентських спортивних змагань впродовж ХХ століття були: студентські чемпіонати світу, спортивні змагання в рамках Всесвітніх фестивалів молоді та студентів, “Тижні спорту”, Всесвітні студентські ігри – Універсіади.

1.4.1. З історії проведення літніх Універсіад

Всесвітні Універсіади – спортивні форуми студентства за значимістю посідають друге місце серед комплексних заходів після олімпійських ігор і традиційно проводяться кожні два роки.

До програми літньої Універсіади, як правило, входять десять обов'язкових і 3 обраних містом-організатором види спорту. Це легка атлетика, баскетбол, фехтування, футбол, гімнастика, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло.

Літня Універсіада.

26.08 – 06.09. 1959, Турин (Італія).

Дисципліни: легка атлетика, фехтування,

плавання, теніс, волейбол, водне поло.

45 країн-учасниць.

985 атлетів (865 чоловіків, 120 жінок), 422 офіційні особи.

Ігри 1959 року знаменували критичний перелом в історії світового університетського спорту і Міжнародної федерації університетського спорту. Саме на цих іграх було впроваджено три основні символи ФІСУ: прапор із символом “U”, назва “універсіада” і офіційний гімн – “Гаудеамус ігітур” (Gaudeamus Igitur).

Ці Ігри стали першими змаганнями, що відбулися в рамках університетського руху після об’єднання. І Студентська спілка, і ФІСУ взяли участь у цій маніфестації, організованій Італійською університетською спортивною асоціацією.

Місцем проведення Універсіади спершу було обрано столицю Італії Рим, що саме готувався прийняти у себе Олімпіаду 1960 року. Через деякі обставини Рим відмовився від проведення Універсіади, і організацію Ігор взяло на себе місто Турин, що впоралося із цим завданням усього за кілька місяців.

На чолі місцевого організаційного комітету був молодий 36-літній уродженець Турина Примо Небіоло, якого у подальшому буде обрано президентом ФІСУ і який відіграв чи не найбільшу роль у розвитку студентського спортивного руху.

Туринська Універсіада мала значний успіх: тут можна було бачити таких уславлених на той час атлетів, як італійський спринтер Лівіо Берруті, румунська легкоатлетка Іоланда Балас та ін.

На цій Універсіаді було встановлено 12 рекордів з плавання і 17 – з легкої атлетики.

II літня Універсіада.

25.08 – 03.09. 1961, Софія (Болгарія).

Дисципліни: легка атлетика, баскетбол, фехтування, гімнастика, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло.

32 країни-учасниці.

1270 атлетів (899 чоловіків, 371 жінка), 357 офіційних осіб.

Організацію Універсіади 1961 року було доручено нещодавно сформованій Болгарській студентській спортивній асоціації. Чудовою церемонією і девізом “Наука, спорт, дружба, світ” Софія вітала 32 делегації, що прибули зміцнити відносини, встановлені два роки тому між країнами всього світу.

Під час цієї Універсіади на посаду президента ФІСУ було обрано Примо Небіоло, що став наступником Поля Шлеймера, який очолював ФІСУ з 1949 року.

Рівень виступів був вражаючим. Встановлено два світові рекорди з легкої атлетики. Перший з них – 2.25 м у висоту – був установлений радянським атлетом Валерієм Брумелем. Другий рекорд також установила радянська спортсменка Тамара Пресс (метання диска) – 58.06 м.

Загалом було встановлено 29 універсіадійських рекордів з легкої атлетики і 12 – з плавання.

Завдяки високому рівню організації та проведення змагань ФІСУ заслужила визнання Міжнародного олімпійського комітету на 58-й сесії в Афінах (6 липня 1961 р.) як міжнародна організація олімпійського рівня.

III літня Універсіада.

30.08 – 08.09. 1963, Порто-Алегре (Бразилія).

Дисципліни: легка атлетика, баскетбол, фехтування, гімнастика, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло.

27 країн-учасниць.

713 атлетів (565 чоловіків, 148 жінок), 275 офіційних осіб.

Універсіада 1963 року була першою, що проводилася за межами європейського континенту. Хоча ігри були організовані експромтом, видовище було незабутнім. Престиж цього заходу підняли своєю присутністю такі видатні атлети, як кубинський спринтер Енріке Фігуерола, радянський спортсмен Валерій Брумелі і його співвітчизник Ігор Тер-Ованесян (стрибки у довжину).

Завдяки Універсіаді в Порто-Алегре розширилися рамки університетського спортивного руху.

IV літня Універсіада.

20.08 – 30.08. 1965, Будапешт (Угорщина).

Дисципліни: легка атлетика, фехтування, гімнастика, баскетбол, плавання, теніс, волейбол, стрибки у воду, водне поло.

32 країни-учасниці.

1729 атлетів (1290 чоловіків, 439 жінок), 637 офіційних осіб.

Універсіада 1965 року відбулася з урахуванням величезного досвіду угорського спортивного руху і спортивних традицій цієї країни. Однак організаторам нелегко було виконати покладену на них місію через фінансові проблеми, оскільки 1964 року Угорщина зробила чималий внесок у проведення Олімпійських ігор у Токіо.

У 1965 році вперше в Універсіаді взяли участь США. Американська команда не могла залишитися непоміченою, оскільки здобула 7 золотих медалей з плавання, 5 – зі стрибків у воду і виграла баскетбольний турнір.

Ця Універсіада була своєрідним фестивалем зірок спорту: Метсон, Кирценштейн, Крозес, Тумі, Тер-Ованесян, Пеннель, Фріноллі й Оттоз. У багатьох дисциплінах свою перевагу показували команди Радянського Союзу й Угорщини.

На цей час студентський рух став справді міжнародним, і думка, яка була висунута декілька років тому, заволоділа усім світом: так, Універсіада за своєю значимістю поступається лише Олімпійським іграм.

V літня Універсіада.

27.08 – 04.09. 1967, Токіо (Японія).

Дисципліни: легка атлетика, баскетбол, фехтування, гімнастика, дзюдо, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло.

32 країни-учасниці.

1729 атлетів (1290 чоловіків, 439 жінок), 637 офіційних осіб.

Для Японії зручно було те, що для організації Універсіади 1967 року використовувалися ті ж засоби, що і для Олімпійських ігор 1964 року у Токіо. Однак організатори не могли задовольнитися тільки цим, тому вони удосконалили всі інфраструктури, вклавши у цей проект понад \$1 млн.

На жаль, ця Універсіада мала свій недолік – у ній не брали участі команди соціалістичних країн, які виявили солідарність із Кореюською Народно-Демократичною Республікою. Але, незважаючи на це, жодних обвинувачень висунуто не було – як з боку організаторів, так і від широкої громадськості.

Верховенство американської команди (плавання) було безсумнівним – 9 світових рекордів.

Універсіада в Токіо продемонструвала рішучість японської нації залишатися на вершинах світового спорту. І у рамках зимових Олімпійських ігор 1972, 1998, Універсіад 1985, 1991, 1995 років Японія дійсно утвердилась у цій сфері.

VI літня Універсіада.

26.08 – 06.09. 1970, Турин (Італія).

Дисципліни: легка атлетика, баскетбол, фехтування, гімнастика, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло.

58 країн-учасниць.

2084 атлета (1542 чоловіка, 542 жінки), 724 офіційні особи.

У 1969 році Спілка португальських студентів в останній момент відмовилася від проведення Універсіади, зіславшись на політичну кризу в країні. Тому проведенням VI Універсіади займався не Лісабон, а Турин (Італія), який вже встиг зіграти важливу роль в еволюції університетського спортивного руху. У зв'язку з різкою зміною організатора Універсіади її було перенесено на 1970 рік, що порушило двохрічну періодичність проведення Універсіад. Президент Примо Небіоло знав, що може розраховувати на досвід своїх співвітчизників. Результат був достойним: учасниками Універсіади 1970 року в легкій атлетиці було встановлено 98 національних, 40 універсіадійських, два європейських і два світових рекорди (Хайд Розендаль (Німеччина) – стрибки у довжину (6.84 м); Вольфганг Нордвіг (Німеччина) – стрибки із жердиною (5.46 м).

Уперше на цій Універсіаді виступили представники спортивного руху Німецької Демократичної Республіки. Ними було встановлено 10 універсіадійських і 5 національних рекордів.

На церемонії закриття президент П. Небіоло вручив прапор ФІСУ його майбутньому віце-президенту – американцю Ніку Родісу для того, щоб наступного разу символ “U” розвивався над просторами Сполучених Штатів Америки.

VII літня Універсіада.

15.08 – 15.08. 1973, Москва (СРСР).

Дисципліни: легка атлетика, баскетбол, фехтування, гімнастика, боротьба, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло.

70 країн-учасниць.

2718 атлетів (1940 чоловіків, 778 жінок), 916 офіційних осіб.

У 1973 році на стадіоні ім. Леніна в Москві, який вміщує 80000 глядачів, ФІСУ вітала найбільшу кількість країн-учасниць за всю історію університетських ігор.

У цей час Москва значилася у списках кандидатів на проведення Олімпійських ігор 1980 року. Організація Універсіади була чудовою, що давало непогані шанси Москві в подальшому здобути статус Олімпійської столиці.

Підбадьорена 58 медалями, отриманими під час минулої Універсіади в Турині, радянська команда домінувала: нею було завойовано 66 зі 112 золотих медалей.

Спортивний рівень цієї Універсіади був сенсаційним. У гімнастиці радянські спортсмени Микола Андріанов і Ольга Корбут продемонстрували свій олімпійський статус, завоювавши для своєї країни 9 золотих медалей. У легкій атлетиці італійський спортсмен П'єтро Мена легко перевершив своїх суперників на 200-метровці у той час, коли на 400-метровці молодий кубинець взяв верх над чемпіоном Європи Девідом Дженкінсом.

Протягом декількох років рекорди цих спортсменів не були подолані.

VIII літня Універсіада.

18.09 – 21.09. 1975, Рим (Італія).

Дисципліни: легка атлетика.

38 країн-учасниць.

468 атлетів (336 чоловіків, 132 жінки), 149 офіційних осіб.

У грудні 1974 року місто Белград (Югославія) було призначене організатором проведення Універсіади 1975 року, однак за дев'ять місяців до початку Ігор ці повноваження були зняті.

Зустрівшись із такою критичною ситуацією, президент П. Небіоло переніс ігри до столиці Італії Риму. Змагання відбувалися лише з легкої атлетики. Наближалися старту ігор ХХІ Олімпіади, тому багато спортсменів

брали участь в Універсіаді як у попередньому етапі підготовки до Олімпійських ігор. Було встановлено 10 універсіадійських рекордів. Знову блискуче виступив італійський спринтер П'єтро Мена, здобувши золоті нагороди на 100- і 200-метровках.

З усіх переможців близько 20 пізніше візьмуть участь в Олімпіаді у Монреалі.

Під час засідання ФІСУ у Римі було прийнято два важливі рішення: 1) призначення м. Софії організатором Універсіади – 1977; 2) включення Китаю до асоціації ФІСУ.

IX літня Універсіада.

17.08 – 28.08. 1977, Софія (Болгарія).

Дисципліни: легка атлетика, баскетбол, фехтування, гімнастика, боротьба, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло.

78 країн-учасниць.

2939 атлетів (2071 чоловік, 868 жінок), 1452 офіційні особи.

Універсіада 1977 року в Софії була важливою для ФІСУ, тому що кількість країн-учасниць досягла 78, а кількість учасників – 4490. Було встановлено два світових рекорди: кубинці Альберто Джанторена (800 м) і Александро Казанас (110 м з бар'єрами); із плавання й легкої атлетики – 38 універсіадійських рекордів.

У цій Універсіаді брали участь медалісти монреальської Олімпіади. Серед них: угорська фехтувальниця Ілдіко Шварценбергер, японський гімнаст Каджиама, радянський борець Роман Дмитрієв і американський баскетболіст, що згодом зробив блискучу кар'єру в NBA – Ларрі Бьорд.

Під час церемонії закриття президент Небіоло вручив прапор ФІСУ місту Мехіко, де планувалося провести X Універсіаду 1979 року.

X літня Універсіада.

02.09 – 13.09. 1979, Мехіко (Мексика).

Дисципліни: легка атлетика, баскетбол, фехтування, футбол, гімнастика, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло.

94 країни-учасниці.

2974 атлета (2262 чоловіка, 712 жінок), 1407 офіційних осіб.

Мехіко мало у своєму розпорядженні засоби, які використовувалися з метою проведення Олімпійських ігор 1968 року; тепер же ці засоби були спрямовані на організацію Універсіади 1979 року.

Величезний стадіон, який вміщує 70000 осіб, був сценою для церемоній відкриття і закриття.

У той час, коли деякі атлети були збентежені висотою Мехіко над рівнем моря, іншим географічне розташування столиці тільки сприяло у встановленні нових рекордів.

Значною подією цієї Універсиади став рекорд італійця П'єтро Менеа (200 м), що був перевершений лише 17 років по тому, на Олімпійських іграх в Атланті.

Багато атлетів використовували Універсиаду як етап підготовки до Олімпіади в Москві (1980 р.). Деякі з них стали олімпійськими призерами: гімнасти Марія Філатова і Богдан Макуц, фехтувальники Паскаль Тринкет, Паскаль Жолет і Олександр Романков, також Володимир Олейник та Ірина Калініна (стрибки у воду).

Команда США перемогла у турнірах з водного поло і баскетболу; футбольна команда Мехіко виграла в уругвайців з рахунком 5:3.

Важливою подією Універсиади стало утворення Виконавчого комітету і призначення Генерального секретаря; ним став бельгієць Рох Кампана, завдяки якому ФІСУ перейшла у нову фазу свого розвитку.

XI літня Універсиада.

19.07 – 30.07. 1981, Бухарест (Румунія).

Дисципліни: легка атлетика, баскетбол, фехтування, гімнастика, боротьба, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло.

86 країн-учасниць.

2912 атлетів (2071 чоловік, 841 жінка), 1457 офіційних осіб.

У 1981 році Універсиаді в Бухаресті вдалося об'єднати міжнародний спортивний світ без будь-яких неприємних моментів; і це всього через один рік після дипломатичного скандалу на іграх Олімпіади в Москві, куди відмовилися прибути представники США та інших країн.

На Універсиаду прибуло близько 4300 атлетів з різних частин світу. У змаганнях з легкої атлетики було встановлено 14 універсиадійських рекордів; відзначилися такі атлети, як Аоїта, Костянтин Волков, Доїна Мелінте і Сара Сімеоні. Прекрасно виступила олімпійська чемпіонка Монреалю, гімнастка Надя Команечі; з плавання встановлено 26 універсиадійських рекордів; у

баскетбольному турнірі команда Радянського Союзу перемогла команду США.

XII літня Універсиада.

01.07 – 12.07. 1983, Едмонтон (Канада).

Дисципліни: легка атлетика, баскетбол, мотоспорт, фехтування, гімнастика, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло.

73 країни-учасниці.

2400 атлетів (1669 чоловіків, 731 жінка), 1071 офіційна особа.

Універсіада в Едмонтоні – перша Універсіада, що була проведена на території північноамериканського континенту. Столиця провінції Альберта заручилася підтримкою 19000 волонтерів, які допомогали 73-м делегаціям.

Китай, що не заявляв про себе з часів Ігор Олімпіади 1932 року, на цей раз представив 200 атлетів.

Щодо змагань, то чудово виступили господарі, посівши третє місце за кількістю медалей, поступившись СРСР і США.

У баскетбольному турнірі участь таких зірок професійної ліги, як Чарльз Барклі і Карл Малон не допомогла команді США у перемозі над командами Югославії і Канади.

У легкій атлетиці було встановлено 10 універсіадійських рекордів. Із шести нагород з фехтування п'ять здобули італійці, а серед жінок чотири з шести нагород здобула румунська команда. У змаганнях з плавання радянська команда на чолі з рекордсменом Володимиром Сальниковим здобула 22 нагороди і встановила 18 універсіадійських рекордів.

Виступ чемпіона Грега Луганіса (плавання) залишився в пам'яті вболівальників як один з найяскравіших моментів Універсіади.

А прапор ФІСУ був уже на шляху до Азії, де у місті Кобе вже до дрібниць продумали організацію Універсіади 1985 року.

XIII літня Універсіада.

24.08 – 04.09. 1985, Кобе (Японія).

Дисципліни: легка атлетика, баскетбол, фехтування, футбол, гімнастика, дзюдо, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло.

106 країн-учасниць.

2783 атлета (2009 чоловіків, 774 жінки), 1163 офіційні особи.

У 1985 році місто Кобе, що в Японії, прийняло величезну кількість учасників, які прибули зі 106 країн світу. Значну підтримку проведенню цього заходу зробила родина імператора – принца Акіхіто, який і оголосив офіційне відкриття змагань.

З часів університетських ігор у Бухаресті (1981) та Едмонтоні (1983) деякі нації трималися осторонь від спортивних подій, але на цей раз зібралися, щоб відзначити закінчення політичної кризи, що позначилося й у спортивному русі.

Рівень змагання з плавання був високим завдяки виступам таких плавців, як Мет Біонді, Майкл Гросс і Джон Сібен: було встановлено 20 універсіадійських рекордів.

У змаганнях з легкої атлетики також були рекорди. Цікаво, що за одну хвилину до початку церемонії закриття Ігор радянський атлет Ігор Паклін установив світовий рекорд зі стрибків у висоту.

Радянська баскетбольна команда перемогла команду США завдяки своєму гравцю, Арвідасу Сабонісу, який в останні секунди матчу закинув у кошик трьохочковий м'яч.

Гідно виступили радянський гімнаст Дмитро Білозерчев і чотириразова чемпіонка Лос-Анжелеса Катерина Сабо.

Цього року до програми Універсіади було включено дзюдо.

Культурна програма Універсіади в Кобе виявилася дуже насиченою. Впродовж 12 днів відбувалися “Універсіадійські фестивалі”, що дозволяли представникам усього світу познайомитися з традиціями і фольклором Японії. Цими заходами вже вкотре було підкреслено нероздільний зв’язок між спортом і культурою.

XIV літня Універсіада.

08.07 – 19.07. 1987, Загреб (Югославія).

Дисципліни: легка атлетика, веслування, баскетбол, вітрильний спорт, фехтування, футбол, гімнастика, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло.

121 країна-учасниця.

3904 атлета (2685 чоловіків, 1219 жінок), 1669 офіційних осіб.

Універсіада 1987 року вкотре показала організаторські таланти Югославії і силу її спортивних традицій.

Церемонія відкриття відбулася під девізом “Молодь світу за мир у світі”. Ця Універсіада відбувалася за рік до Олімпіади в Сеулі, тому багато спортсменів мали можливість випробувати свої сили перед такою важливою спортивною подією.

Загалом було встановлено сім універсіадійських рекордів. Змагання з плавання відбулися в басейні “Младость”, спеціально побудованому з нагоди Універсіади. Відзначилася румунська спортсменка, яка здобула п’ять золотих нагород. Китайська команда здобула майже всі нагороди з плавання – команда складалася з майбутніх чемпіонів Ігор у Сеулі.

У чоловічому баскетболі югославська команда вперше в історії Універсіади здобула собі титул переможця.

У змаганнях з гімнастики радянська спортсменка Олена Чеченова завоювала всі титули (після цього вона стане олімпійською чемпіонкою в Сеулі).

До програми Універсіади було включено веслувальний спорт, але не в обов’язковому порядку.

На церемонії закриття представники Бразильської спортивної асоціації одержали з рук президента П. Небіоло прапор ФІСУ.

XV літня Універсіада.

22.08 – 30.08. 1989, Дуйсбург (Німеччина).

Дисципліни: легка атлетика, веслування, баскетбол, фехтування.

79 країн-учасниць.

1785 атлетів (1271 чоловік, 514 жінок), 834 офіційні

особи.

На жаль, організація Універсіади 1989 року, яку планували провести у м. Сан-Павло, зірвалася. За кілька місяців ФІСУ прийняла пропозицію Німецької спортивної асоціації провести наприкінці серпня Універсіаду з таких дисциплін, як легка атлетика, баскетбол (чоловіки), фехтування і веслування.

Організація Універсіади відбулася під патронатом німецького канцлера Гельмута Коля.

В Універсіаді взяли участь такі видатні атлети, як Ганна Кюіро, Хав'єр Сотомайор, Роджер Кінгдом, Паула Іван, Майкл Джонсон (майбутній олімпійський чемпіон). У фехтуванні з'явилося два нововведення: перше – у правилах, друге – у технічному забезпеченні, що дозволило судити за допомогою електронного приладу. Рівень змагань був високий, тому що змагалися фехтувальники високого класу. У баскетболі переможцем виявилася команда США, яка зіграла у фіналі з командою СРСР. Це був перший вдалий виступ американців за останні три Універсіади. Німецька команда, у свою чергу, здобула свою першу медаль у баскетбольному турнірі жінок.

Змагання з веслування проходили у штучно сконструйованому озері в парку Ведау.

Завдяки Німецькій спортивній асоціації ФІСУ вдалося підтримати заходи; набравши досвіду з власних помилок, ФІСУ вперше складала програму на наступні роки – 1991, 1993, 1995. І, вперше будучи впевненою у своїй програмі на наступні шість років, увійшла в останню декаду ХХ століття.

XVI літня Універсіада.

14.07 – 25.07. 1991, Шеффілд (Великобританія).

Дисципліни: легка атлетика, баскетбол, фехтування, футбол, гімнастика, хокей на траві, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло.

101 країна-учасниця.

3346 атлетів (2134 чоловіка, 1212 жінок), 1276 офіційних осіб.

До того, як у місті Шеффілді була проведена Універсіада 1991 року, це місто вважалося центром англійської металургії. Однак економічна криза, яка істотно вплинула на стан справ у цій галузі, змусила місцеве населення і політичні кола посприяти тому, щоб соціально-економічна система була докорінно перебудована. Так місто перетворилося на великий спортивний центр.

Універсіада в Шеффілді була примітна тим, що під час церемонії відкриття об'єднана команда Німеччини вперше крокувала під спільним прапором.

Ця Універсіада відбувалася за рік до Олімпійських ігор у Барселоні, і чимало атлетів прибули в Шеффілд, щоб випробувати свої сили на майбутнє.

У гімнастиці домінували азійські команди: корейці здобули 10 золотих медалей. У фіналі з водного поло зустрілися команди США і Китаю; за 6 секунд до закінчення матчу американцям вдалося підтвердити свій чемпіонський титул.

Незважаючи на складні погодні умови, було встановлено три універсіадійських рекорди.

XVII літня Універсіада

08.07 – 18.07. 1993, Баффало (США).

Дисципліни: легка атлетика, веслування, бейсбол, баскетбол, фехтування, футбол, гімнастика, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло.

118 країн-учасниць.

3582 атлета (2407 чоловіків, 1175 жінок), 1563 офіційні особи.

З часів вступу Сполучених Штатів Америки в 1957 році до ФІСУ ще жодна Універсіада не була проведена на цій території. Тому, коли Американська асоціація висунула себе кандидатом в організатори, Виконавчий комітет прийняв цю пропозицію із задоволенням.

Церемонія відкриття відбувалася у спортивному комплексі, який вміщав 80000 глядачів. Універсіада послужила прекрасною можливістю для північно-американських команд продемонструвати свої сили, і вони скористалися цією можливістю: 75 медалей (з них 30 золотих) здобули спортсмени зі США, 40 – з Канади.

На цій Універсіаді вперше до програми Ігор був включений бейсбол.

Своїм виступом здивували спортсмени Республіки Китай, які за кількістю медалей посіли друге місце.

Універсіада в Баффало послужила приводом для прийняття до ФІСУ 17 нових незалежних асоціацій, що утворилися після розпаду Радянського Союзу, Югославії та Чехословаччини.

Вперше у літній Універсіаді брала участь українська команда самостійною командою і в загальному заліку посіла високе 6-е місце, здобувши 11 золотих, шість срібних та дев'ять бронзових нагород.

XVIII літня Універсіада.

23.08 – 03.09. 1995, Фукуока (Японія).

Дисципліни: легка атлетика, бейсбол, баскетбол, фехтування, футбол, гімнастика, ритмічна гімнастика, дзюдо, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло.

162 країни-учасниці.

3949 атлетів (2636 чоловіків, 313 жінок), 1791 офіційна особа.

Літня Універсіада вже проводилася у Японії у 1967 році (Токіо) і в 1985 році (Кобе). Сюрпризом, який був приготований організаторами для глядачів, була рекордна за всю історію Універсіади кількість учасників. Завдяки роботі Організаційного комітету на XVIII Універсіаду у Фукуоке були запрошені 5740 учасників!

Церемонія відкриття відбувалася на стадіоні, який вміщає 50000 глядачів.

Хоча погодні умови не сприяли встановленню нових рекордів, усі спортивні події мали прийнятні результати. З плавання було встановлено 11 нових універсіадійських рекордів, сім з яких належали команді США. У

художній гімнастиці болгарка Марія Петрова, “королева” цього виду спорту, за виступ одержала оцінку три десятки. У футболі переможцем виявилася японська команда, яка обіграла команду з Кореї з рахунком 2:0. У турнірі з баскетболу (жінки) виграла італійська команда, здобувши цим самим другу медаль в універсіадійському турнірі. Японські спортсмени здобули 25 медалей, з них сім золотих.

Українські спортсмени посіли 9-е загальнокомандне місце, здобувши 4 золоті, 5 срібних та 7 бронзових нагород.

Універсіада у Фукуоке виправдала надії як організаторів, так і учасників.

XIX літня Універсіада.

20.08 – 31.08. 1997, Сицилія (Італія).

Дисципліни: легка атлетика, баскетбол, фехтування, футбол, гімнастика, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло.

124 країни-учасниці.

3949 атлетів (2264 чоловіка, 1232 жінки), 1790 офіційних осіб.

Універсіада 1997 року була організована вперше у трьох різних містах: Палермо, Катанія і Мессіна. У зв'язку з цим було створено три різних організаційних комітети.

Сицилія з населенням у п'ять мільйонів жителів – це не тільки найбільший район Італії, а також найбільший острів у Середземному морі, який приваблює своєю мальовничою природою та багатою історією.

Церемонія відкриття відбулася в Палермо. Тут також відбувся фінал з футболу між командами Кореї та Італії, що закінчився на користь останньої. У Палермо пройшли і змагання з водного поло, де золоті нагороди одержали спортсмени США; у баскетболі, як жіночому, так і чоловічому, також домінувала команда зі США; пальму першості з тенісу розділили між собою Китай і Корея.

У Катанії відбулися змагання з легкої атлетики, гімнастики, фехтування і волейболу. У гімнастиці було відзначено виступ американського спортсмена Шнеона Міллера й італійця Юрія Чечі. Турнір з фехтування виграла італійка Валентина Везалі.

Тим часом у третьому місті, Мессіні, відбувалися змагання з плавання, стрибків у воду у спеціально побудованому з нагоди Універсіади комплексі. Спортсмени Китаю вкотре підтвердили своє панування у стрибках у воду, здобувши п'ять нагород з восьми.

Для української збірної ця Універсіада була найбільш вдалою. Наші спортсмени посіли 2-е місце серед 124 країн-учасниць. 17 золотих, шість срібних та чотири бронзові нагороди – такий здобуток наших спортсменів-студентів.

XX літня Універсіада.

03-13.07. 1999, Пальма-де-Мальорка (Іспанія).

125 країн-учасниць.

4076 атлетів (2635 чоловіків, 1441 жінка), 1933 офіційні особи.

Дисципліни: легка атлетика, баскетбол, гімнастика, фехтування, футбол, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло, вітрильний спорт, дзюдо.

На XX літніх Всесвітніх студентських іграх у Пальма-де-Мальорці було розіграно 144 комплекти нагород. Їх здобули представники 47 країн світу. Українські спортсмени посіли 7-е загальнокомандне місце, при цьому здобувши 23 медалі, з яких сім золотих, сім срібних та дев'ять бронзових.

У цілому виступ студентської збірної команди України треба вважати успішним, адже до складу команд, враховуючи передолімпійський рік, були залучені не всі спортсмени екстра-класу, а деякі види спорту були взагалі представлені резервом збірних команд.

Приємним сюрпризом стала перемога в бігу на 5000 м Сергія Лебеда, який встановив новий рекорд Універсиади (попередній результат тримався з 1975 року). Продовжили успішний поступ фехтувальниці: українські шпажистки у командному заліку стали чемпіонами Універсиади.

XXI літня Універсиада.

21.08 – 01.09. 2001, Пекін (Китай).

167 країн-учасниць.

4708 атлетів.

Дисципліни: баскетбол, волейбол, футбол, спортивна та художня гімнастика, дзюдо, легка атлетика, плавання, стрибки у воду, теніс, фехтування та настільний теніс.

Остання літня Універсиада запам'яталася усім фантастичним успіхом господарів: 103 медалі, з яких 54 золоті – абсолютний рекорд Універсиад.

Перші нагороди до скарбнички української команди принесли плавці. Початок зробила харків'янка Яна Клочкова, яка показала найкращий результат у плаванні вільним стилем на дистанції 800 м. На цій же дистанції серед чоловіків переміг киянин Ігор Червінський, який до того ж установив новий рекорд Універсиади – 7.59.52.

Загалом студентська збірна України, набравши 13 золотих, 14 срібних та сім бронзових нагород, замкнула чільну п'ятірку кращих команд Універсиади.

XXII літня Універсиада.

21.08 – 01.09. 2003, Даегу (Південна Корея).

174 країн-учасниць.

4462 атлети.

Дисципліни: легка атлетика, баскетбол, гімнастика, фехтування, футбол, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло, вітрильний спорт, дзюдо.

Перше місце на цьогорічній Універсиаді здобули спортсмени Китаю, друге – Росії, третє – Південної Кореї. Виступ українських спортсменів на XXII Універсиаді можна вважати успішним, а четверте місце – почесним, беручи до уваги те, що ми випередили таких фаворитів Універсиади, як США, Японія, Великобританія, Франція.

XXIII літня Універсіада.

10.08 – 21.08. 2005, Ізмір (Туреччина)

180 країн-учасниць.

4962 атлети.

Дисципліни: баскетбол, волейбол, футбол, спортивна та художня гімнастика, дзюдо, легка атлетика, плавання, стрибки у воду, теніс, фехтування та настільний теніс.

Змагання за програмою Універсіади відбувалися з 10 по 21 серпня, у м. Ізмір (Туреччина), за цей час було розіграно 1383 медалі, із них жінки вибороли 679 медалей (219 золотих, 219 срібних, 241 бронзову), а чоловіки – 704 медалі (225 золотих, 225 срібних, 254 бронзові).

Найбільш успішно виступили студенти-спортсмени у художній гімнастиці (13 медалей, з них 5 золотих, 4 срібні, 4 бронзові), легкій атлетиці (11 медалей, з них 7 золотих, 4 срібні, 4 бронзові), плаванні (9 медалей, з них 5 золотих, 1 срібна, 3 бронзових). Переможцями Універсіади – 2005 стали плавець Олег Лісогор, легкоатлети Володимир Зюськов та Іван Гешко, гімнастки-“художниці” Ганна Безсонова і Наталія Годунко та інші.

1.4.2. З історії проведення зимових Універсіад

Зимова Універсіада дає студентам можливість змагатися у шести обов'язкових видах спорту і одному, який обирає організаційний комітет міста-організатора.

Шість обов'язкових видів спорту – це гірські лижі, лижні перегони, біатлон, фігурне катання, ковзанярський спорт, хокей.

Починаючи з 1960 року, після перших змагань у Шемуа, зимова Універсіада здобуває міжнародне визнання, збираючи учасників з різних країн світу, і за масштабами поступається лише зимовим Олімпійським іграм.

І зимова Універсіада.

28.02 – 6.03. 1960, Шемуа (Франція).

Дисципліни: хокей, ковзанярський спорт, гірські лижі, лижні перегони, стрибки з трампліна, лижне двоборство.

15 країн-учасниць.

145 атлетів (106 чоловіків, 39 жінок).

У 1960 році у Франції відбулася перша зимова Універсіада, пориваючи в такий спосіб із традиційними міжнародними зимовими тижнями, останній з яких відбувся у 1959 році в Австрії. Ця Універсіада зібрала студентів більшості європейських країн, включаючи СРСР.

Першу медаль здобула французська спортсменка Сесиль Принс (лижний спорт), у чоловіків – Швейцарія, який здобув відразу три медалі. Успішно виступили радянські лижники.

II зимова Універсіада.

6.03 – 12.03. 1962, Віллар (Швейцарія).

Дисципліни: хокей, ковзанярський спорт, гірські лижі, лижне двоборство, стрибки з трампліна, лижні перегони.

22 країни-учасниці.

273 атлети (212 чоловіків, 61 жінка), 70 офіційних осіб.

Проведення II зимової Універсіади планувалося в Санкт-Мориці, але через деякі обставини вона пройшла у Вілларі. Рівень організації був високим завдяки старанням Швейцарської університетської спортивної асоціації. Важливо, що, крім європейських країн, в Універсіаді брали участь Японія, Нова Зеландія і Сполучені Штати Америки, які вперше змагалися в зимових видах спорту.

Результати змагань були вражаючими. У ковзанярському спорті першим став француз Ален Кальма. Серед лижників була така завзята боротьба, що перше місце було розділено між Німеччиною і Фінляндією. Сесиль Принс вкотре відстояла свій чемпіонський титул.

Німецькій лижниці Барбі Хеннеберг вдалося завоювати три золоті медалі й одну срібну (гірські лижі). У стрибках із трампліна всі три місця дістались японському спортсмену.

Церемонію закриття проводив Примо Небіоло, нещодавно обраний президентом Міжнародної федерації університетського спорту.

III зимова Універсіада.

11.02 – 17.02. 1964, Сприндлерув Млин (Чехословаччина).

Дисципліни: ковзанярський спорт, гірські лижі, лижні перегони, стрибки з трампліна, лижне двоборство.

21 країна-учасниця.

285 атлетів (206 чоловіків, 79 жінок), 119 офіційних осіб.

У Чехословаччині вже був досвід проведення подібних заходів (Всесвітній університетський лижний чемпіонат – 1956; третій Всесвітній чемпіонат – 1962). Погодні умови були прекрасними. Рівень університетського спорту піднявся до нових вершин. Деякі атлети 10 днів тому брали участь в Олімпіаді (Іннсбрук) – це теж сприяло підвищенню загального рівня. Тому різниця між цією і минулою Універсіадами була більш ніж очевидною. Збільшилася кількість видів спорту в програмі. Наприклад, ковзанярський спорт, будучи декілька років тому демонстраційним видом спорту, тепер став повноцінною ланкою в програмі зимової Універсіади. Високий рівень організації змагань та участь у них великої кількості спортсменів дозволили назвати Універсіаду найуспішнішою, порівняно з попередніми.

Засоби мас-медіа виявили зацікавленість подіями, надіславши 91 журналіста з 13 країн, транслювали цю подію радіо і телебачення.

IV зимова Універсіада.

5.02 – 13.02. 1966, Сест'єрі (Італія).

Дисципліни: хокей, ковзанярський спорт, гірські лижі, лижне двоборство, стрибки з трампліна, лижні перегони.

30 країн-учасниць.

434 атлети (355 чоловіків, 79 жінок).

Змагання відбувалися відразу в декількох містах Італії: Сест'єрі (гірські лижі), Клав'єр (стрибки з трампліна і лижні перегони), Турин (хокей, ковзанярський спорт). Завдяки зусиллям Італійської університетської спортивної асоціації, організаторів, місцевих спортивних, політичних і військових діячів, труднощів в організації та проведенні Універсіади не було.

У лижному спорті результати були високими. Домінувала французька команда (Боб Волек здобула чотири медалі, Анні Фамос – дві золоті і одну срібну). У стрибках на лижах відзначилася японська команда. У лижних пергонах поряд із радянськими спортсменами переважали болгарські. Змагання з хокею зібрали команди дев'яти країн.

V зимова Універсіада.

21.01 – 28.01. 1968, Іннсбрук (Австрія).

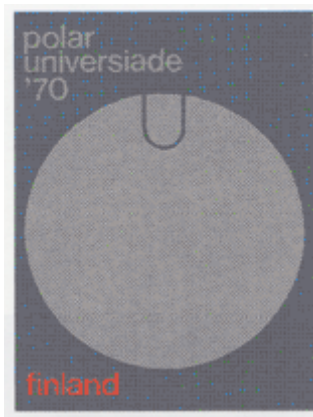
Дисципліни: хокей, ковзанярський спорт, гірські лижі, лижні перегони, лижне двоборство, стрибки з трампліна.

26 країн-учасниць.

424 атлети (351 чоловік, 73 жінки), 165 офіційних осіб.

У 1964 році в Австрії проходила зимова Олімпіада, тому для проведення V зимової Універсіади практично все було готове. Церемонія відкриття була видовищною, за традицією на ній головував президент Австрійської Республіки – доктор Франц Джонас.

Незважаючи на те, що через два тижні планувалася зимова Олімпіада, кількість учасників була великою. Ще одним доказом підвищеної зацікавленості Універсіадою було те, що США, які направляли до цього досить нечисленні делегації, цього разу відрядили 19 висококваліфікованих атлетів (Коті Негель і Вікі Джонс здобули перші і другі місця відповідно в лижному спорті; Скотт Пайлз у швидкісному спуску здобув перше місце). Японці знову заявили про себе у стрибках із трампліна. Уперше радянські спортсмени поступилися першим місцем у лижних пергонах норвезькій команді. Чемпіонат з хокею виграла радянська збірна. Хоча кількість країн, порівняно з минулою Універсіадою, була меншою, кількість команд азійських країн зростає: уперше виступала команда з Південної Кореї.

VI зимова Універсіада.

3.04 – 10.04. 1970, Рован'ємі (Фінляндія).

Дисципліни: хокей, ковзанярський спорт, гірські лижі, лижні перегони, лижне двоборство, стрибки з трампліна.

25 країн-учасниць.

410 атлетів (310 чоловіків, 100 жінок), 158 офіційних осіб.

В історії Ігор зимова Універсіада вперше проводилася на Скандинавському півострові. Якщо місяць квітень в інших країнах не підходив для подібних заходів, то у Фінляндії умови були ідеальними. Тим більше дата проведення дозволила спортивній еліті відвідати Універсіаду.

Проведення змагань було добре сплановане Організаційним комітетом. Були вдало підібрані місця для проведення змагань й особи, що відповідали за їх проведення. Турнір з хокею організували ті, хто займався цим п'ять років тому на Всесвітньому чемпіонаті.

Проведення цієї Універсіади привернуло увагу до Лапландії, до клімату Скандинавії.

VII зимова Універсіада.

26.02 – 5.03. 1972, Лейк-Плесид (США).

Дисципліни: хокей, ковзанярський спорт, гірськолижний спорт, лижне двоборство, лижні перегони, стрибки з трампліна.

22 країни-учасниці.

315 атлетів (245 чоловіків, 70 жінок).

У 1972 році Універсіада вперше проводилася за межами Європи – на території Сполучених Штатів Америки. Хоча тут уже проводилися Олімпійські ігри 1932 року, ресурсів для проведення Універсіади було недостатньо. Тому організаторам довелося чимало попрацювати для успішного проведення змагань. На жаль, атлетам довелося довго пристосовуватися до дуже мінливих погодних умов. Але успіх Універсіади сприяв вибору місця проведення зимової Олімпіади 1980 року.

VIII зимова Універсіада.

6.04 – 13.04. 1975, Лівігно (Італія).

Дисципліни: гірськолижний спорт та лижні перегони.

15 країн-учасниць.

143 атлета (95 чоловіків, 48 жінок), 48 офіційних осіб.

Коли жодна країна не висунула свою кандидатуру на організатора Універсіади – 75, Італійська спортивна асоціація, демонструючи глибоке бажання продовжити

традиції зимової Універсиади, запропонувала провести на своїй території Всесвітній університетський лижний чемпіонат. За кілька місяців приготування були завершені.

Змагання притягували увагу глядачів. Незважаючи на те, що у складі радянської делегації було 50 чоловік, цього разу у лижних перегонах успіх їх не супроводжував.

IX зимова Універсиада.

5.03 – 12.03. 1978, Сприндлерув Млин (Чехословаччина).

Дисципліни: гірськолижний спорт, лижні перегони та лижне двоборство.

21 країна-учасниця.

260 атлетів (179 чоловіків, 81 жінка), 87 офіційних осіб.

У 1978 році Чехословаччина вдруге приймає у себе зимову Універсиаду. Проведення Універсиади двічі в одному місці – не рідкість (Джака – 1981, 1995; Софія – 1983, 1989; Штребске Плесо – 1987, 1999).

Універсиада 1978 року сприяла розширенню університетського спортивного руху завдяки тому, що відбувалася під девізом “Зі спортом – за світ і дружбу між націями”.

IX Універсиада була так організована, як ніхто не очікував: досить оригінально були удосконалені всі спортивні інфраструктури Олімпіади 1964 року. Підготовка була ідеальною, адже Ігри збіглися з 55-ю річницею університетського спорту Чехословаччини. В усіх видах спорту домінували команди Чехословаччини і Радянського Союзу.

X зимова Універсиада.

23.02 – 4.03. 1981, Джака (Іспанія).

Дисципліни: хокей, ковзанярський спорт, гірськолижний спорт, лижні перегони.

28 країн-учасниць.

394 атлета (287 чоловіків, 107 жінок), 189 офіційних осіб.

В Універсиаді 1981 року вперше взяла участь делегація з Мексики. На Іграх були присутні спортсмени європейської, світової та олімпійської величини: росіяни Валерій Циганов, Марина Юнусова, болгарин Петер Попангелов, Улад Бояринцев, італійка Клаудія Жердані і француз Пирен Завіс – всі вони здобули золоті медалі.

Після поразок Радянського Союзу на минулій Універсиаді команда повернула собі командну першість.

Університетський спорт викликав зацікавленість громадськості: на Універсиаду прибуло понад 200 журналістів.

XI зимова Універсіада.

17.02 – 27.02. 1983, Софія (Болгарія).

Дисципліни: хокей, ковзанярський спорт, гірськолижний спорт, лижне двоборство, стрибки з трампліна, лижні перегони.

31 країна-учасниця.

535 атлетів (409 чоловіків, 126 жінок), 277 офіційних осіб.

У лютому 1983 року в Софії відбулася найбільша за масштабами подія року – зимова Універсіада. У 1961 і 1977 роках. Софія вже була місцем збору студентства, провівши у себе літні Універсіади. Змагання 1983 року відбувалися за підтримки болгарського Президента під девізом “Солідарність, мир і дружба” в атмосфері взаєморозуміння. Політичні проблеми жодним чином не вплинули на те, що відбувалося на змаганнях.

Радянська команда здобула 12 золотих і 11 срібних медалей.

XII зимова Універсіада.

16.02 – 24.02. 1985, Беллуно (Італія).

Дисципліни: хокей, ковзанярський спорт, гірськолижний спорт, лижне двоборство, лижні перегони.

29 країн-учасниць.

538 атлетів (381 чоловік, 157 жінок), 306 офіційних осіб.

Зимова Універсіада проходила в Італії вже втретє. Крім традиційних видів спорту, до програми був включений біг на ковзанах на короткі дистанції, що привернув увагу своєю видовищністю.

Італійці здобули три золоті, дві срібні і дві бронзові медалі. Радянські лижники Наталія Фурлетова і Володимир Нікітін здобули золоті медалі. У стрибках на лижах радянські спортсмени також виявилися першими. Канадці здобули перше місце в бігу на ковзанах; серед жінок золоті нагороди здобули американки. Збірна СРСР з хокею здобула перемогу над своїм постійним суперником – командою з Чехословаччини.

XIII зимова Універсіада.

21.02 – 28.02. 1987, Штребске Плесо (Чехословаччина).

Дисципліни: хокей, ковзанярський спорт, гірськолижний спорт, лижне двоборство, стрибки з трампліна, лижні перегони.

28 країн-учасниць.

596 атлетів (442 чоловіки, 154 жінки), 345 офіційних осіб.

Після організації зимової Універсіади у 1949 році, двох Універсіад у Спіндлерув Мліні 1964 і 1978 років Чехословаччина знову приймала учасників Універсіади.

Церемонія відкриття супроводжувалася перенесенням вогню, запаленого в Кобе на літній Універсіаді два роки тому. Цей вогонь символізував нерозривний зв'язок між Універсіадами і прагнення ФІСУ плекати дружбу і взаєморозуміння у серцях студентів.

Радянська команда знову відзначилася в лижних перегонах. Особливо відзначився Володимир Нікітін: на цей раз він здобув три золоті медалі.

XIV зима Універсіада.

2.03 – 12.03. 1989, Софія (Болгарія).

Дисципліни: хокей, ковзанярський спорт, гірськолижний спорт, лижне двоборство, стрибки з трампліна, лижні перегони, біатлон.

32 країни-учасниці.

681 атлет (467 чоловіків, 214 жінок), 398 офіційних осіб.

Учетверте приймаючи Універсіаду, Болгарія ще раз довела свою вірність ідеям ФІСУ. Міністр культури й науки Йорданов мав честь проголосити

XIV Універсіаду відкритою. Незважаючи на те, що в цей час у Японії проходив Кубок світу, а в Чехословаччині – фінал Європейського Кубка, в Універсіаді брали участь багато видатних спортсменів. Погана погода не перешкоджала встановленню нового рекорду зі стрибків із трампліна (німець Хейко Хюнгер на 2,5 метри перевищив попередній результат, досягши 93,5 м). У лижному двоборстві брали участь нові спортсмени – із Греції, Голландії і Туреччини. Лише болгари і чехи могли протистояти радянським атлетам у біатлоні. У хокеї знову спостерігалася дуель між командами СРСР і Чехословаччини – це стало традицією ще з 1983 року; перемогу одержала радянська команда.

XV зима Універсіада.

2.03 – 10.03. 1991, Саппоро (Японія).

Дисципліни: хокей, ковзанярський спорт, гірськолижний спорт, лижне двоборство, стрибки з трампліна, лижні перегони.

34 країни-учасниці.

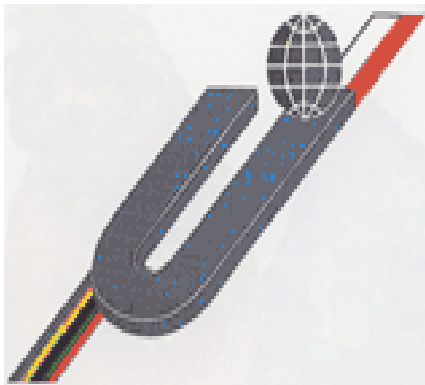
668 атлетів (461 чоловік, 207 жінок), 405 офіційних осіб.

В історії зимової Універсіади вперше змагання відбувалися на Азійському континенті. До цього часу поза межами Європи зимова Універсіада проходила лише у США 1972 році. Японія, організувавши у себе Універсіаду, показала намір розвивати зимові види спорту в Азії.

Найбільші делегації надіслали США, СНГ і Японія (близько ста атлетів у кожній). Японці здобули три призових місця в лижному двоборстві і відновили стару традицію в стрибках із трампліна з перемогою Іту Наото.

До загального подиву японці здобули всі золоті нагороди і в лижних перегонах (крім дистанції 30 км у чоловіків і жіночої естафети, де перемогли російські спортсмени). У лижних перегонах вперше брали участь Греція і

Монголія – країни, які не асоціюються із зимовими видами спорту. У хокеї команди Канади, Росії і Фінляндії здобули золоті, срібні і бронзові нагороди відповідно.

XVI зимова Універсіада.

6.02 – 14.02. 1993, Закопане (Польща).

Дисципліни: хокей, ковзанярський спорт, гірськолижний спорт, лижне двоборство, стрибки з трампліна, біатлон.

41 країна-учасниця.

668 атлетів (454 чоловіка, 214 жінок), 366 офіційних осіб.

XVI зимова Універсіада відбулася в Польщі. Про відкриття змагань оголосив Президент Польщі

Лех Валенса, який був відомий у світі як борець за мир, що дало Універсіаді ще більшого значення.

У цій Універсіаді збірна Франції здобула золоту і срібну нагороди, Італія – п'ять срібних медалей, США – три золотих, Німеччина – золоту, срібну та бронзову. Швейцарія також повернулася на світову арену, здобувши три золоті медалі.

У лижних перегонах ситуація змінилася у зв'язку із розпадом Східного блоку. Золоту нагороду здобув словак Балазо Любомира. Вперше на змаганнях було представлено окремою збірною командою України. Україна здобула свою першу золоту медаль у жіночій лижній естафеті. Японці продовжували традицію у стрибках (Юкітака Кукіта встановив новий рекорд – 118,50 м). З'явилися такі хокейні команди, як казахська та словацька, що дало нових конкурентів Росії, однак і цього разу вона виявилася на вершині.

Польщі було нелегко організувати такий захід, однак ця країна продемонструвала відмінну роботу свого Організаційного комітету.

XVII зимова Універсіада.

18.02 – 26.02. 1995, Джака (Іспанія).

Дисципліни: хокей, ковзанярський спорт, гірськолижний спорт, лижне двоборство, стрибки з трампліна, лижні перегони.

41 країна-учасниця.

765 атлетів (542 чоловіка, 223 жінки), 444 офіційні особи.

Після проведення у 1981 році першої зимової Універсіади на території Іспанії ця країна знову приймає у себе змагання 1995 року. Хоча кількість країн була такою ж, як і два роки тому, учасників було більше майже на сто осіб.

У гірськолижному спорті перше місце посіла іспанка Моніка Бош. У лижних перегонах першою стала росіянка Ольга Косначева. У лижному двоборстві свою першу золоту нагороду здобула Беларусь. У ковзанярському спорті було встановлено дев'ять універсіадійських рекордів та два світових. Казахська хокейна команда обіграла чехів з рахунком 3:1.

Як демонстративний вид спорту був представлений сноубординг. Зимова Універсіада остаточно затвердила свій статус серед міжнародної ліги спортивних подій.

XVIII зимова Універсіада.

24.01 – 2.02. 1997, Чонджу-Мунджу (Корея).

Дисципліни: хокей, ковзанярський спорт, гірськолижний спорт, лижне двоборство, лижні перегони, стрибки з трампліна, біатлон.

48 країн-учасниць.

877 атлетів (609 чоловіків, 268 жінок), 539 офіційних осіб.

Цього разу Універсіада проходила у двох різних містах Південної Кореї. Розділяла їх сотня кілометрів. В одному місті проходили лижні змагання, а в іншому –

змагання на льоду.

Ця Універсіада перевершила всі рекорди за своїми масштабами: за всю історію зимової Універсіади такої кількості учасників не було. Саме це підвищило зацікавленість громадськості, з'їхалося близько 1200 журналістів.

У гірськолижному спорті домінувала Словенія. У лижних перегонах словацький спортсмен Іван Баторий здобув чотири золоті медалі. Японець Йошихару Ікеда у стрибках із трампліна здобув золоту і срібну нагороди. У біатлоні перемогла росіянка Олена Маслова, здобувши три золоті медалі, одна з яких – командна. Організаційний комітет, з огляду на популярність ковзанярського спорту, зробив відновлення всіх інфраструктур за новітніми технологіями – це сприяло встановленню семи нових універсіадійських рекордів.

XIX зимова Універсіада.

22-30.01. 1999, Попрад-Татри (Словенія).

Дисципліни: гірськолижний спорт, лижне двоборство, фігурне катання, ковзанярський спорт, хокей, біатлон, сноубординг.

40 країн-учасниць.

929 атлетів (644 чоловіка, 285 жінок), 483 офіційні особи.

Словенія вже приймала зимову Універсіаду 1987. І цього разу, майстерно організувавши проведення змагань, ця країна претендує на проведення Олімпійських ігор.

Говорячи про Універсіаду 1999 року, не можна не згадати про українську спортсменку Валентину Шевченко, яка здобула три золоті медалі (лижні перегони), і Сергія Боброва (Беларусь), що встановив рекорд зі стрибків з трампліна – 128,5 м.

Росія чудово показала себе у фігурному катанні, а Україна блискуче виграла турнір з хокею.

XX зимова Універсіада.

06.02-17.02. 2001, Закопане (Польща).

41 країна-учасниця.

1007 спортсменів, 536 офіційних осіб.

Протягом 15 днів XX зимової Універсіади відбувалися хвилюючі події у шести містах Польщі. Доброзичливість, яка панувала на Універсіаді, сприяла успіху цього фестивалю молоді. За тиждень до початку змагань Універсіаду спідкала неочікувана проблема: через погодні умови не було снігу на трасах швидкісного спуску та на лижних трасах. Але цей момент став лише стимулом для її організаторів. Сніг було завезено з гір вантажівками, було прокладено нові траси. Президент ФІСУ Джорж Келліан був захоплений організаторами Універсіади.

XXI зимова Універсіада.

16.01 – 26.01. 2003, Тарвізіо (Італія)

XXI Всесвітня зимова Універсіада, яка відбулася в італійському місті Тарвізіо, стала найуспішнішою за останні роки для українських спортсменів. Наша команда із 85 атлетів у загальному командному заліку посіла друге місце, пропустивши вперед лише команду Російської Федерації. Українські спортсмени привезли додому 14 медалей: сім золотих, чотири срібні та три бронзові. Знову порадувала Валентина Шевченко, здобувши золоту нагороду, а найуспішнішими серед наших спортсменів були українські біатлоністи.

XXII зимова Універсіада.

06.01 – 22.01. 2005, Інсбрук (Австрія)

49 країн-учасниць.

1964 спортсмени.

Українські студенти спортсмени посіли 6 загальнокомандне місце, здобувши 4 золоті, 10 срібних та 2 бронзові нагороди.

Україна була представлена у трьох видах програми. Особливо відзначилися біатлоністи, на їх рахунок три золоті, сім срібних та одна бронзова нагорода. Оксана Хвостенко та Олександр Біланенко тричі сходили на п'єдестал. У фігурному катанні блискуче виступили Олена Грушина та Руслан Гончаров. Киянку Галину Маняченко в одиночному катанні зуміла випередити лише японка.

1.5. Президенти Міжнародної федерації університетського спорту

Студентський спорт сьогодні є потужним спортивним рухом, що за масштабами поступається лише Олімпійським іграм. Авторитет цього руху з кожним роком зростає, про що свідчить постійне збільшення кількості країн-учасниць та атлетів.

Історію студентського спортивного руху, його теперішній стан і перспективи подальшого розвитку неможна розглядати поза особистостями президентів Міжнародної федерації університетського спорту, їхніми поглядами та основними аспектами діяльності.

В історії міжнародного студентського спорту були відомі три президенти (табл. 11).

Таблиця 11.

Президенти Міжнародної федерації університетського спорту

№ з/п	Прізвище, ім'я	Країна	Роки правління
1	Поль Шлеймер (Paul Schleimer)	Люксембург	1949-1961
2	Примо Небіоло (Primo Nebiolo)	Італія	1961-1999
3	Джордж Кілліан (George Killian)	США	1999 – по теперішній час

Поль Шлеймер

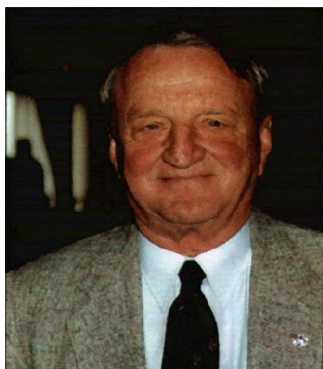
Першим президентом ФІСУ (1948 р.) було обрано Поля Шлеймера із Люксембурга. Але найбільш авторитетною, діяльною постаттю у міжнародному студентському русі є другий президент – Примо Небіоло (1923-1999).

У 1959 році його обрали віце-президентом ФІСУ. У 1961 році в Софії Небіоло став президентом Федерації [11, 12].

Примо Небіоло

Завдяки геніальності цієї людини ФІСУ прискорила темпи своєї еволюції, перетворилася з роздробленої і слабкої в сильну і централізовану організацію. Під його керівництвом Універсіади відбулися у всіх частинах світу, даючи можливість студентам-атлетам порівняти свої сили. За часів його правління студентський рух набув міжнародної ваги. Розширилася географія проведення Універсіад, зросла кількість країн-учасниць, розширилася програма, на ці змагання звернули увагу засоби масової інформації.

Джордж Кілліан

У 1999 році після смерті Примо Небіоло на посаду президента ФІСУ було обрано Джорджа Кілліана зі США [13, 14]. Спортивна громадськість сподівається, що теперішній президент продовжить традиції, закладені Примо Небіоло, зробить усе можливе щоб цей рух продовжував бути помітним явищем у світовому спорті, а Всесвітні студентські Універсіади не тільки приваблювали спортсменів-студентів, тренерів та інших фахівців спортивного руху, а й привертали увагу всього людства.

1.6. Роль, значення і місце студентського спорту в сучасному суспільстві

Спортивна діяльність на рівні міжнародного спілкування у всьому світі є престижною та є засобом її спілкування з іншими народами.

Всесвітні Універсиади за своєю моделлю нагадують Олімпійські ігри і проводяться, починаючи з 1959 року, традиційно двічі в олімпійському циклі. У зв'язку з цим більшість провідних держав використовують Універсиади як етап підготовки до Ігор.

Нами проаналізовано кількісні показники проведення Універсіад. Всесвітня Універсиада 1959 року в італійському місті Турині зібрала на своїх спортивних аренах близько тисячі атлетів із 45 країн, перша зимова Універсиада (1960) у французькому Шамоні – 145 студентів із 15 країн світу. На сьогоднішній день рекордне число учасників літніх Універсіад – 6009 (Пальма де Майорка, Іспанія) у 1999 році і 162 країни-учасниці у Фукуоке (Японія) у 1995 році. На зимових Універсіадах рекордне число учасників 1412 (Попрад-Татри, Словаччина) і 48 країн-учасниць у Кореї, 1997.

За нашим аналізом, участь у Універсіадах брали спортсмени світового рівня. Валерій Брумелъ – видатний радянський легкоатлет, Лариса Латиніна – гордість українського і світового спорту, володарка 18 олімпійських нагород, половина з яких – найвищої проби, Бен Джонсон – канадський спринтер, Надя Коменечі (Румунія), Ольга Корбут (СРСР) – видатні гімнастки 70-х, олімпійські чемпіонки, Метт Біонді – видатний американський плавець, легкоатлетка Сара Сімеоні. Більшість із них саме на Універсіаді досягли свого першого міжнародного успіху.

Наш аналіз показав, що Всесвітні студентські ігри мають право називатися “малою Олімпіадою” і за кількістю учасників, за серйозністю підготовки – їм не має рівних у світі після Олімпійських ігор.

Універсиада – то не просто велетенські комплексні змагання світового рівня. Вони давно переросли свої спортивні рамки і перетворились на всесвітній молодіжний форум, який сприяє зміцненню взаєморозуміння, дружби і співробітництва. Сьогодні Універсиади мають важливе виховне значення, вони об'єднують студентів усіх континентів, сприяють підвищенню спортивного результату і є важливим етапом підготовки до Олімпійських ігор.

РОЗДІЛ 2

ПЕРЕДУМОВИ ЗАРОДЖЕННЯ СТУДЕНТСЬКОГО СПОРТИВНОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Проведений нами аналіз показав, що процес зародження та формування студентського спортивного руху в Україні припадає на початок ХХ століття і пов'язаний з розвитком студентського спорту в царській Росії, згодом у Радянському Союзі.

Перші студентські спортивні гуртки починають створюватися в окремих містах України ще з кінця ХІХ століття. Бажання займатися спортом носило корпоративний характер, що відповідало традиціям університетів у всьому світі. Але “Правила про студентів” що діяли в Росії наприкінці ХІХ століття та типовий університетський статут 1894 року забороняли об'єднуватися студентам у будь-які організації, в тому числі й спортивні. Як зазначають радянські дослідники, до 1907 року прізвища студентів зустрічалися лише у списках міських “буржуазних” атлетичних гуртків.

Після революції 1905-1907 років царська влада змушена була піти на деяку демократизацію студентського руху. Міністерство народної освіти схвалило “Тимчасові правила організації студентських установ у навчальних закладах”, які дозволяли створювати гуртки співу, танців, а також колективно займатися фізичними вправами, якщо на це була згода керівника [189]. Зауважимо, що з боку державних органів не передбачалося будь-яке фінансування таких занять.

Спортивна діяльність студентів у дореволюційний час була обмеженою. На початок 1914 року лише у 35 із 105 вищих навчальних закладів Російської імперії існували малочисельні спортивні гуртки.

Наш аналіз показує, що у дореволюційному студентському спорті спостерігалася цілковита самодіяльність, відсутність обміну досвідом між навчальними закладами в організації фізичної культури та спорту. Студентам-спортсменам вищих навчальних закладів не вдалося об'єднатися в окрему, самодіяльну організацію. Дослідники стверджують, що в царській Росії існувала лише одна єдина Петербурзька студентська спортивна ліга, створена у 1911 році. За винятком невеликої кількості учительських інститутів, у вищій школі заняття з фізичного виховання не були обов'язковими, а викладачами, здебільшого, були самі студенти.

Розвиваючись без матеріальної підтримки, ізольовано від загально-спортивних процесів, студентський спорт не мав реальних перспектив поступального розвитку.

Разом з тим, дореволюційний період розвитку спорту в царській Росії характеризувався активним формуванням науково-теоретичних засад фізичного виховання та спорту. Працями П.Ф. Лесгафта була закладена основа російської школи фізичного виховання. На Надніпрянській Україні серед активних діячів та організаторів спорту значимо прізвища О.К. Анохіна, В.К. Крамаренка. Безперечно, що діяльність цих видатних людей певним чином вплинула і на структурування студентського спорту.

Після Жовтневого перевороту 1917 року в Росії новий етап організації фізичного виховання у вищій школі вирізнявся недостатньою кількістю викладацьких кадрів та невідповідною матеріально-технічною базою. Заняття носили переважно самодіяльний характер.

У 1925 році Центральне бюро студентської профспілкової організації колишнього СРСР затвердило положення про гурток фізичної культури у ВНЗ, що мало неабияке значення для генези студентського спортивного руху.

У 30-ті роки ХХ століття починає активно формуватися структура усієї фізкультурно-спортивної роботи. У ВНЗ на першому році навчання для студентів запроваджуються заняття загальної фізичної підготовки, а впродовж другого та третього року – заняття у спортивних секціях з різних видів спорту.

Однак, на повний перехід ВНЗ до планомірної організації фізичного виховання та спорту суттєво впливала недостатня кількість кваліфікованих кадрів. Для вирішення цієї проблеми у 1929 році при Київському інституті народної освіти було відкрито інструкторські курси з фізичного виховання, а молоді спортсмени з усіх союзних республік направлялися для навчання в Центральний державний інститут фізичної культури та Ленінградський державний інституту фізичної культури ім. П.Ф. Лесгафта.

У 1932 році за ініціативою ВЛКСМ було введено Всесоюзний спортивний комплекс “Готовий до праці та оборони” (ГПО), який сприяв створенню єдиних вимог до фізичного виховання різних груп населення, в тому числі студентів, що дозволило контролювати та об’єктивно оцінювати діяльність відповідних кафедр та спортивних клубів ВНЗ. Завдяки підготовці значківців ГПО збільшилася кількість видів спорту, які культивалися в інститутах та університетах.

Разом з тим удосконалювалися і традиційні форми роботи з фізичного виховання молоді. Значному зміцненню міжвузівських контактів сприяла перебудова масового фізкультурного та спортивного руху на основі діяльності щойно створених добровільних спортивних товариств (ДСТ), та введення вимог Єдиної Всесоюзної спортивної класифікації (ЄВСК).

Після завершення Другої світової війни починається новий етап розвитку студентського спорту в Україні. Відновлюється спортивна робота у вищій школі. Незважаючи на труднощі повоєнних років, нестачу інвентарю й спортивного приладдя, вже у 1944 році відбулися міські студентські спартакіади у Києві, Харкові, Одесі та Дніпропетровську. У 1944/1945 навчальному році у деяких навчальних закладах республіки починають створюватися спортивні клуби.

З 1947 року студенти-спортсмени Української РСР починають брати участь у відомчих всесоюзних студентських спартакіадах. Основна роль у розвитку спорту належала колективам Київського та Харківського державних університетів, Донецького політехнічного та Дніпропетровського медичного інститутів та інших крупних навчальних закладів.

Підкреслимо, що у 40-ві роки відбулися суттєві зміни у структурі фізкультурного руху в Україні. Завершилася перебудова низової ланки – колективів фізкультури та спортивних організацій. Значно збільшився

спортивний потенціал вузів у зв'язку із відкриттям факультетів фізичного виховання, перші з яких відкрилися в Харкові, Миколаєві, Вінниці та інших містах України.

1949 рік став початком участі радянських, а відтак і українських студентів-спортсменів у змаганнях світового масштабу. У цьому році під час II Всесвітнього фестивалю молоді та студентів у Будапешті відбулися Університетські ігри. Участь у них збірної СРСР була не тільки політично престижною, але боротьба за перемогу була спробою набуття міжнародного, спортивного досвіду. Радянська команда досягла неабиякого успіху, здобувши на Університетських іграх 114 із 134 комплектів золотих медалей та посіла перше загальнокомандне місце.

Через два роки відбулася етапна подія у спортивному житті вузів. У липні 1951 року відбулася I Всесоюзна студентська спартакіада. У подальшому ці змагання стали не тільки оглядом спортивної роботи у ВНЗ, але й важливим етапом підготовки найсильніших атлетів до участі в Універсіадах та Олімпійських змаганнях.

Зауважимо, що в 50-ті роки ХХ століття спостерігається активна участь студентів України у республіканських та всесоюзних змаганнях ДСТ “Здоров’я” та “Наука”. Саме ці товариства координували діяльність спортивних клубів ВНЗ та об’єднували студентів-спортсменів.

Однак, не зважаючи на чималі досягнення спортсменів-студентів України на всесоюзних та міжнародних змаганнях, резерви вузівського спорту використовувалися нераціонально. Так, спортсмени-студенти були членами різних ДСТ, що залежало від відомчого підпорядкування інституту. Спортивні організації університетів та педагогічних інститутів входили до складу ДСТ “Наука”, в той час як спортсмени інститутів фізкультури виступали за збірні команди ДСТ “Іскра” та “Медик”, а студенти політехнічних ВНЗ об’єднувалися під спортивним прапором ДСТ “Металург”, “Харчовик” та “Шахтар”.

У жовтні 1957 року Президія Всесоюзної центральної ради профспілок (ВЦРПС) ухвалила рішення про упорядкування структури профспілкових фізкультурних організацій. У цьому ж році було створено Всесоюзне студентське спортивне товариство “Буревісник”. Головою Центрального добровільного спортивного товариства був призначений Ю.О. Парфьонов. Уся робота в “Буревіснику” будувалася на діяльності низових громадських організацій – спортивних клубів, що створило передумови для формування цілісної системи розвитку спорту у вищій школі. Таким чином – Всесоюзне добровільне спортивне товариство “Буревісник” стало тією організацією, яка об’єднувала студентів, професорсько-викладацького складу та співробітників вищих закладів освіти, а також членів їх сімей. Зважаючи на роль та значення ДСТ “Буревісник” у розвитку студентського спортивного руху, вважаємо за доцільне детальніше проаналізувати діяльність цього товариства.

Завданням товариства “Буревісник” було залучення студентів, аспірантів, професорсько-викладацького складу до систематичних занять фізичною культурою та спортом спільно із відомствами, міністерствами (які мали у своєму підпорядкуванні вищі заклади освіти) та кафедрами фізичного

виховання. Основою товариства, його первинною організацією, був спортивний клуб, який створювався у вищій школі студентським профспілковим комітетом та місцевим комітетом профспілки працівників освіти, наукових закладів та вищою радою товариства.

Зауважимо, що Всесоюзне добровільне товариство “Буревісник”, починаючи з 1959 року, увійшло до Міжнародної федерації університетського спорту (FISU). З цього часу саме на це товариство покладалися завдання формування команд для участі в Універсіадах – Всесвітніх студентських спортивних іграх.

Українську республіканську раду ДСТ “Буревісник” було створено на першій конференції 7 травня 1958 року. Головою Українського добровільного спортивного товариства “Буревісник” був призначений В.М. Філінков.

Спортивне товариство “Буревісник” було всесоюзною організацією з дуже чіткою і розвиненою низовою структурою. Це було одне із наймасовіших спортивних товариств у країні. Підкреслимо, що діяльність “Буревісника” в Україні поширювалася на усі області й за 30-літню історію діяльності ДСТ “Буревісник” відіграло неабияку роль у розвитку студентського спортивного руху в Україні.

2.1. Специфіка діяльності в Україні студентського спортивного товариства “Буревісник”

Керівництво та контроль за підготовкою фахівців середньої та вищої кваліфікації всіх сфер народного господарства було покладено на міністерства (комітети) вищої та середньої освіти союзних республік.

Університети, інститути, академії, училища, консерваторії відносились до вищих навчальних закладів, які знаходились у системі міністерств вищої або середньої освіти союзних республік, або ж до вузів, які знаходились у системі інших міністерств, відомств союзного або республіканського значення, наприклад педагогічні – міністерства освіти; медичні – міністерства охорони здоров’я; фізкультурні – рад спілки спортивних товариств і організацій СРСР.

У змісті роботи всіх вищих навчальних закладів велика увага приділялась організації фізичного виховання і спорту серед студентів.

Безпосередньо всю роботу з фізичного виховання та спорту серед студентів вищих навчальних закладів, зокрема навчальну, оздоровчу, фізкультурно-масову та спортивну роботу організовувала і проводила кафедра фізичного виховання. На рис. 1 подано структурну схему організації фізичного виховання студентської молоді в системі Міністерства вищої та середньої освіти СРСР.

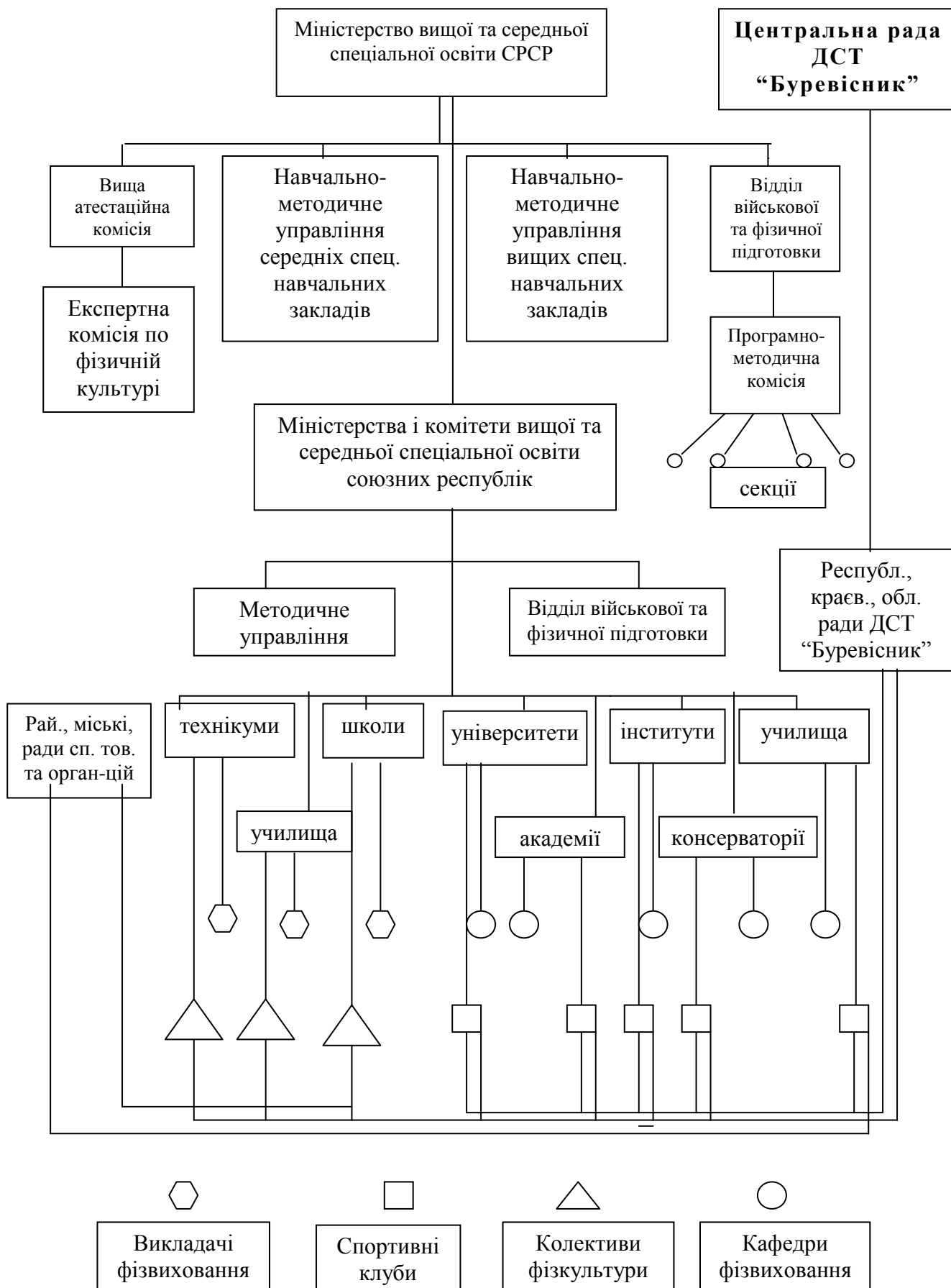

Рис. 1. Схема організації фізичного виховання студентської молоді в системі Міністерства вищої та середньої освіти СРСР на 1961 р. (за І.І. Нікіфорова)

Для керівництва роботою з фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах при Міністерстві вищої та середньої спеціальної освіти СРСР було створено відділ фізичної та військової підготовки.

На відділ фізичної підготовки було покладено загальне навчально-методичне керівництво роботою з фізичного виховання студентів, керівництво науково-дослідною роботою та методичною роботою кафедр фізичного виховання, розробка організаційно-методичних матеріалів та директивних вказівок, підвищення кваліфікації викладачів фізичного виховання та тренерських кадрів, затвердження штатних розклад, навчальних планів для інститутів фізичної культури та інших вищих навчальних закладів, контроль та перевірка роботи з фізичного виховання, спорту та туризму окремих вищих навчальних закладів.

Найбільш важливі організаційно-методичні документи, які стосувались організації та проведення фізичного виховання та спорту серед студентства, відділ фізичної підготовки у вищих навчальних закладах погоджував з Центральною радою Спілки спортивних товариств і організацій СРСР.

Відділ фізичної підготовки у вищих навчальних закладах у своїй діяльності підтримував тісний зв'язок з учбово-методичним управлінням міністерства, експертною комісією з фізичного виховання при Вищій атестаційній комісії, а також з комісіями фізичного виховання у вищих навчальних закладах і студентського спорту Центральної ради Спілки спортивних товариств і організацій СРСР.

Безпосереднє керівництво організацією фізичного виховання та спорту і контроль за ним у вищих закладах освіти, що знаходились на території тієї чи іншої республіки, здійснювався відділами фізичної підготовки, які були при міністерствах і відомствах вищої та середньої спеціальної освіти союзної республіки. Відділи фізичної підготовки організовували перевірку стану роботи з фізичного виховання окремих вищих закладів; розробляли організаційно-методичні та інструктивні матеріали; фінансували проведення різних фізкультурно-масових заходів (збори у таборах, спартакіади, змагання та ін.) та вирішували ряд інших питань.

При розробці окремих організаційно-методичних документів, пов'язаних з розвитком фізичної культури, спорту та туризму, відділ фізичної підготовки тієї чи іншої союзної республіки підтримував тісний зв'язок з республіканськими спілками спортивних товариств і організацій; радами ДСТ "Буревісник" з профспілковими та керівними органами.

У міністерствах та відомствах, які мали у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади, наприклад, у Міністерстві освіти або Спілці спортивних товариств і організацій СРСР та ін., безпосереднє керівництво роботою з фізичного виховання і спорту та її контроль у вищій школі здійснювався штатними інспекторськими кадрами – фахівцями з фізичного виховання і спорту.

У всіх містах, які мали не менше 3-4-х вищих навчальних закладів, при місцевих спортивних спілках та організаціях створюються керівні органи у вигляді постійних вузівських комісій з метою координації стану роботи з

фізичного виховання та спорту серед студентства, обміну досвідом роботи, проведення фізкультурно-масових, оздоровчих спортивних та інших заходів.

Для підвищення кваліфікації завідувачів та старших викладачів кафедр фізичного виховання на базах інститутів фізичної культури відділом фізичної підготовки Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти СРСР періодично організовувалися двомісячні курси підвищення кваліфікації.

Педагогічні та медичні вищі навчальні заклади у своїй практичній діяльності поряд із вирішенням загальних завдань фізичного виховання серед студентів мали свої специфічні завдання. У зв'язку з цими завданнями студенти медичних інститутів повинні були бути добре підготовленими не тільки зі своєї основної спеціальності, але й з питань лікарського контролю та лікувальної фізичної культури, для того, щоб на місцях їх майбутньої роботи задовольнити запити фізкультурних та спортивних організацій щодо медичного обслуговування та лікувальної фізкультури.

Студенти ж педагогічних інститутів повинні були отримати необхідні відомості і знання з фізичного виховання шляхом вивчення теоретичного курсу, для того, щоб разом з основною спеціальністю мати додаткову – учителя фізичного виховання, яка дає можливість викладати фізичне виховання у восьмирічній та середній загальноосвітній школі, що було особливо важливим, якщо викладач був направлений на роботу у сільську місцевість.

Зауважимо, що уся робота щодо керівництва студентським спортивним клубом організовувалася та проводилася у тісній співпраці з кафедрою фізичного виховання та при активній участі комсомольської, профспілкової та інших організацій вищих навчальних закладів (ДТСАФ).

Чимала робота з фізичного виховання, спорту та туризму серед студентів, професорів, викладачів та співробітників більшості вищих навчальних закладів організовувалася та проводилася керівництвом спортивних клубів, в основному, добровільного спортивного товариства “Буревісник”, а також ДСТ “Локомотив” – серед студентів вищих навчальних закладів залізничного транспорту, ДСТ “Водник” – серед студентів ВНЗ морського та річного транспорту.

Отже, основна робота з фізичного виховання та спорту для студентської молоді в період з 1958 року організовувалася ДСТ “Буревісник”, “Локомотив” та “Водник”.

2.2. Виступи представників України на Всесвітніх Універсіадах у складах радянських збірних (1959-1991 рр.)

Виступи українських спортсменів на Всесвітніх Універсіадах доцільно розглядати з 1959 року, коли збірна команда колишнього Радянського Союзу взяла участь в Універсіаді, що відбулася в Турині. З цього часу і до 1991 року включно українські спортсмени брали участь у міжнародних студентських змаганнях у складі радянських збірних. З

метою виявлення участі представників України у Всесвітніх Універсіадах необхідно вивчити документальні матеріали щодо виступів радянських збірних команд у цих змаганнях. Необхідно зазначити, що архівні документи не завжди містять вказівки на походження і школу, яка підготувала спортсмена. Це значно ускладнює завдання дослідження і становить серйозну наукову проблему. Однак спробуємо дослідити представництво України у міжнародних змаганнях студентів 1959-1991 років за віднайденою нами інформацією.

Починаючи з 1959 р., Всесвітні Універсіади набувають неофіційного статусу Олімпійських ігор студентів і об'єднують студентські спортивні організації більше ста країн світу. В Універсіаді 1959 року взяли участь 985 спортсменів у складі збірних команд 45 країн світу, у тому числі збірна колишнього Радянського Союзу.

До програми Універсіади було включено 7 видів спорту: легка атлетика, фехтування, плавання, теніс, баскетбол, волейбол та водне поло. Спортсмени колишнього Радянського Союзу взяли участь у п'яти видах програм. До збірної увійшли 45 спортсменів товариства "Буревісник", серед яких 16 найсильніших легкоатлетів товариства (Василь Кузнецов, Олег Ряховський, Анатолій Самоцвітов, Галина Попова, Ігор Петренко, Неллі Єлісеєва, Валентина Балод, Володимир Ляхов, Ельвіра Озоліна, Валентин Белкін та ін.).

Таблиця 2.1.

Українські спортсмени у складі збірної Радянського Союзу на Універсіаді в Турині 1959 р.

Прізвище, ім'я	Вид спорту	Результат	Нагорода
Александров	легка атлетика (стрибки у висоту)	1.96 м	бронзова
Баглей Микола	баскетбол		золота
Вальтін Альберт	баскетбол		золота
Виставкін Юрій	баскетбол		золота
Гладун Вадим	баскетбол		золота
Кузнецов Василь	легка атлетика (п'ятиборство)	4006 очок	золота
Ляхов Володимир	легка атлетика (метання диску)	52.79 м	срібна
Петренко Ігор	легка атлетика	410 см	–
Рюмін Євген	фехтування (рапіри)		золота
Ряховський Олег	легка атлетика (потрійний стрибок)	15.74 м	золота
Самоцвітов Анатолій	легка атлетика (метання молота)	63.61 м	срібна
Стремоухов Володимир	баскетбол		золота

Примітки: 1) у таблиці наведено дані, які вдалося відшукати;
2) прізвища і результати українських спортсменів виділено жирним шрифтом.

Відомі такі результати виступів. У п'ятиборстві золота нагорода дісталася Василю Кузнецову з результатом 4006 очок, у потрійному стрибку перемогу святкував Олег Ряховський – 15.74 м. У метанні диску срібну нагороду з результатом 52.79 м здобув Володимир Ляхов. Також срібна нагорода з метання молота у Анатолія Самоцвітова – 63.61 м. У стрибках у висоту бронзову нагороду з результатом 1.96 м здобув Александров.

У складі радянської делегації із 45 осіб було сім українських спортсменів: баскетболісти Микола Баглей, Володимир Стремоухов, Вадим Гладун, Альберт Вальтін, Юрій Виставкін, фехтувальник Євген Рюмін та легкоатлет Ігор Петренко. Семеро спортсменів здобули шість золотих нагород (табл. 12). П'ять із них отримали баскетболісти і одну – Є. Рюмін за перемогу в командних змаганнях на рапірах. І. Петренко у першому стрибку зазнав травми і з результатом 410 см опинився на шостому місці.

Загалом збірна здобула 11 золотих, 7 срібних та 4 бронзові нагороди.

Студентські ігри 1961 р. у Софії (Болгарія) викликали велику зацікавленість у світі. На змагання з'їхалося 1270 спортсменів-студентів із 32 країн. Великий інтерес до Універсіади виявився у величезній кількості туристів, які з 25 серпня до 3 вересня 1961 р. приходили подивитися змагання за участю всесвітньовідомих легкоатлетів – українських студенток сестер Пресс, Валерія Брумеля, студента університету в Кембриджі Херберта Еліота та інших.

До програми змагань входило дев'ять видів спорту: легка атлетика, баскетбол, фехтування, гімнастика, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло. Радянські спортсмени взяли участь у восьми видах.

До складу збірної увійшли 19 українських студентів (табл. 2.2)

Таблиця 2.2.

Участь українських спортсменів в Універсіаді у Софії 1961 р.

№ з/п	Прізвище, ім'я	Вид спорту
1	Баранова	фехтування
2	Козицький	фехтування
3	Рюмін Євген	фехтування
4	Клінова Л.	плавання
5	Коваленко А.	плавання
6	Клименко	плавання
7	Чиж	плавання
8	Бартенєв Л.	легка атлетика
9	Близнецов	легка атлетика
10	Петренко Ігор	легка атлетика
11	Хричов	легка атлетика
12	Єфремов	легка атлетика
13	Комісарова	гімнастика
14	Бєлоконь	гімнастика
15	Латиніна Лариса	гімнастика
16	Тітов Ю.	гімнастика
17	Макурін	гімнастика

18	Іванова	стрибки у воду
19	Кострецький	стрибки у воду

Цього разу радянська команда здобула найбільшу кількість нагород – 52 медалі, з яких 21 золота, 23 срібні і 8 бронзових. Дані, які вдалося встановити про учасників Універсіади 1961 р., містить таблиця 14.

Серед славних імен героїв Універсіади були українські спортсмени Валерій Брумелі і Тамара Пресс. Брумелі на той час не мав собі рівних за стабільністю виступів. Він подолав планку на висоті 2,25 м. Зауважимо, що його рекордний результат на 40 см перевищував власний зріст спортсмена.

Таблиця 2.3.

Результати виступів збірної команди Радянського Союзу на Універсіаді 1961 р. у Софії

Прізвище, ім'я	Вид спорту	Результат	Нагорода	Значення
Брумелі Валерій	легка атлетика (стрибок у висоту)	2.25 м	золота	
Пресс Тамара	легка атлетика (метання диска)	58 м	золота	світовий рекорд
Пресс Тамара	легка атлетика (штовхання ядра)	17 м 12 см	золота	рекорд ігор
Щелканова Тетяна	легка атлетика (біг 100 м)	11.7 с	золота	рекорд ігор
Щелканова Тетяна	легка атлетика (стрибок у довжину)	6 м 49 см	золота	світовий рекорд
Тер-Ованесян Ігор	легка атлетика (стрибок у довжину)	7 м 90 см	золота	
Ліпснїс Віктор	легка атлетика (штовхання ядра)	18 м	золота	
Кузнецов Василь	легка атлетика (десятиборство)	7918 очок	золота	
Горчакова О.	л/а (метання списа)	51.39 м	золота	
Вознюк П.	плавання вільним стилем (естафета 4x100 м)		золота	
Клінова Л.	плавання вільним стилем (естафета 4x100 м)		золота	
Клінова Л.	плавання на спині (100 м)		бронзова	

Коваленко А.	плавання брасом (200 м)	3.01,2 с	бронзова	
	баскетбол		золота	
	волейбол		золота	
Зав'ялов Георгій	400 м з бар'єрами	51.80 с	срібна	
Кашкаров Ігор	стрибки у висоту	2.08 м	срібна	
Метсир К.	метання диску	54.20 м	срібна	
Петренко Ігор	стрибки з шестом	4.52 м	бронзова	
Кондратов Геннадій	метання молота	63.38 м	срібна	
Ряховський Олег	потрійний стрибок	15.85 м	срібна	
Чистяков Валентин	л/а (біг 100 м з бар'єрами)	14.33 с	золота	

Примітки: 1) у таблиці наведено дані, які вдалося відшукати;
2) прізвища і результати українських спортсменів виділено жирним шрифтом.

Тамара Пресс послала снаряд за рубіж 58 метрів, чим поліпшила світовий рекорд, який тримався десять років. Також Т. Пресс здобула золоту медаль зі штовхання ядра. Її результат – 17 м 12 см – становив рекорд Універсіад.

Золотою медаллю Універсіади було нагороджено львів'янина Ігора Тер-Ованесяна – за стрибок у довжину (7 м 90 см).

У плаванні всі нагороди збірної – на рахунку українських спортсменів. Золоті медалі отримали кияни П. Вознюк та Л. Клінова в естафетному плаванні 4x100 м вільним стилем. Бронзові нагороди здобули: Л. Клінова у плаванні 100 м на спині та киянка А. Коваленко (3.01,2 с) у плаванні на 200 м брасом.

Золоту медаль вибороли київські баскетболісти. У заключних матчах вони перемогли суперників з Болгарії (63:59), Угорщини (89:65), Італії (83:72).

Волейбольна команда одеського “Буревісника” також здобула золоту нагороду.

Золота медаль – у збірної в естафеті 4x100 з часом 41.22 с.

Бронзова нагорода зі стрибків із жердиною – в Ігора Петренка (4.52 м).

Загалом на Універсіаді було встановлено 29 універсіадійських рекордів з легкої атлетики і 12 – з плавання.

Універсіада 1963 року відбулася за межами Європейського континенту, у Бразилії, в Порто-Алегре з 30 серпня по 8 вересня. Програма Універсіади включала 9 видів спорту: легка атлетика, баскетбол, фехтування, гімнастика, плавання, стрибки у воду, теніс, волейбол, водне поло.

У змаганнях брали участь 713 спортсменів із 27 країн. Престиж цього заходу підняли своєю присутністю такі видатні атлети, як кубинський спринтер Енріке Фігуерола та українські спортсмени у складі радянської збірної Валерій Брумел, львів'янин Ігор Тер-Ованесян і Тамара Пресс. Легкоатлети радянської збірної показали на Універсіаді найкращі результати. У результаті змагань

радянські легкоатлети здобули 14 золотих, 6 срібних та одну бронзову медаль. Інформація, яку вдалося віднайти щодо складу і результатів виступу збірної на Універсіаді в Порто-Алегре, відображена у таблиці 2.4.

Вкотре значну роль у цій Універсіаді відіграли саме українські атлети.

Таблиця 2.4.

Здобутки українських легкоатлетів у складі радянської збірної на Універсіаді в Порто-Алегре 1963 р.

Прізвище, ім'я	Вид спорту	Результат	Нагорода
Брумель Валерій	легка атлетика (стрибок у висоту)	2.15 м	золота
Пресс Тамара	легка атлетика (метання диска)	55.90 м	золота
Пресс Тамара	легка атлетика (штовхання ядра)	17.29 м	золота
Щелканова Тетяна	легка атлетика (стрибок у довжину)	6.48 м	золота
Тер-Ованесян Ігор	легка атлетика (стрибок у довжину)	7.95 м	золота
Іванов Леонід	легка атлетика (500 м)	14.21.4 с	золота
Озолін Едуард	легка атлетика (200 м)	21.44 с	золота
Озолін Едуард	легка атлетика (100 м)	10.52 с	срібна
Михайлов Анатолій	біг з бар'єрами (110 м)	14.17 с	золота
Блізнецов Геннадій	стрибок з жердиною	4.60 м	золота
Кондратов Геннадій	метання молота	65.76 м	золота
Лусіс Яніс	метання списа	79.77 м	золота
Золотарьов Олександр	потрійний стрибок	15.94 м	срібна

Примітки: 1) у таблиці наведено дані, які вдалося відшукати;

2) прізвища і результати українських спортсменів виділено жирним шрифтом.

Ніхто з іноземних спортсменів не міг скласти гідної конкуренції Леоніду Іванову в бігу на 500 м, Ігору Тер-Ованесяну у стрибках у довжину, Валерію Брумелю у стрибках у висоту, Тамарі Пресс у метанні диску та штовханні ядра, Тетяні Щелкуновій у стрибках у довжину, кращий результат якої сягнув 6,48 м.

У результаті змагань радянські легкоатлети здобули 14 золотих, 6 срібних та 1 бронзову медаль.

Найбільшим досягнення наших спортсменів було те, що вони зуміли завоювати симпатію бразильських глядачів. В останні дні Універсіади В. Брумель, І. Тер-Ованесян, Т. Щелкунова і особливо Т. Пресс стали в Порто-

Алегре і далеко за його межами не менш популярні, ніж прославлені зірки бразильського футболу.

В Універсіаді 1965 р. у Будапешті (Угорщина) взяли участь 1729 спортсменів із 32 країн світу. Програма змагань була традиційною і складалася з дев'яти обов'язкових видів спорту.

Універсіада 1965 року відбулася з урахуванням величезного досвіду угорського спортивного руху і спортивних традицій цієї країни. Однак організаторам нелегко було виконати покладену на них місію через фінансові проблеми, оскільки 1964 року Угорщина зробила великий внесок у проведення Олімпійських ігор у Токіо.

Ця Універсіада була своєрідним фестивалем зірок спорту: Метсон, Кирценштейн, Крозес, Тумі, Тер-Ованесян, Пеннель, Фріноллі й Оттоз.

У радянській збірній делегації команда легкоатлетів була найбільшою. До її складу увійшли спортсмени різного віку з багатьох союзних республік. Вперше участь у міжнародних змаганнях брали В. Скворцов, І. Матвєєв, М. Шкарніков, Н. Чижова, В. Попова. Серед досвідчених учасників Універсіад, які брали участь у цих змаганнях, були І. Тер-Ованесян, Ірина та Тамара Пресс, Т. Щелкунова, Е. Озолін.

Команда Радянського Союзу набрала рекордну кількість медалей і за сумою балів стала першою. Героєм Універсіади став львів'янин Ігор Тер-Ованесян. Одна з його спроб була 8,40 м але через невеликий заступ результат не був зарахований, а переміг він з результатом – 8.19 м. Найбільшу кількість – три медалі – здобула Тетяна Щелкунова (стрибки у довжину, п'ятиборство та естафета 4x100 м). Е.Озолін переміг у бігу на 200 м з результатом 21.0 с. Тамара Пресс краще за всіх виступила у штовханні ядра, проте у метанні диска поступилася першістю. У стрибках у висоту з результатом 2.14 м переміг Валерій Скворцов.

Срібні нагороди Універсіади здобули: Геннадій Блізнецов у стрибках із жердиною (4.90 м); Микола Карасьов у штовханні ядра (18.68 м); Геннадій Кондратов у метанні молота у (65.78 м); в естафеті 4x100 м радянська збірна була другою з результатом 40.1 с.

Бронзові медалі Універсіади здобули: Олег Александров у стрибках у довжину (7.53 м); Ігор Фельд у стрибках із жердиною (4.80 м); Едуард Гусин у штовханні ядра (18.45 м); Юрій Бакарінов у метанні молота (63.74 м).

У 1967 році Універсіада відбулася у Токіо (Японія) з 27 серпня по 4 вересня. До обов'язкової програми з дев'яти видів спорту включили також змагання з дзюдо.

Кількість учасників, порівняно з попередньою Універсіадою 1965 року, скоротилася вдвічі (938 атлетів із 30 країн) через відсутність команд із соціалістичного табору. Через міжнародний конфлікт збірна Радянського Союзу також не брала участі в Універсіаді. Цілком зрозуміло, що участь українських спортсменів у міжнародних змаганнях студентів цього року була неможлива.

Проведення Універсіади у зв'язку з різкою зміною її організатора було перенесено на 1970 рік, з порушенням двохрічної періодичності Універсіад

[88]. Універсіада відбулася з 26 серпня по 6 вересня у Турині (Італія). У змаганнях взяли участь 2084 атлета з 58 країн-учасниць.

Програма змагань Універсіади включала дев'ять обов'язкових дисциплін.

За кількістю встановлених рекордів Універсіада 1970 року була найбільш результативною серед Універсіад: у легкій атлетиці було встановлено 98 національних, 40 універсіадійських, два європейські і два світові рекорди.

Щодо участі українських спортсменів у складі збірної колишнього Радянського Союзу в Універсіаді 1970 року, то дані про результати їхніх виступів і персональний склад ще уточнюються. Відомо, що збіроною було завойовано 58 медалей. Золоті медалі здобули Микола Пуклаков у бігу на 5000 м з результатом 13.56.4 с; Валентин Гаврилов у стрибках у висоту (2.18 м); Віктор Санєєв у потрійному стрибку (17.22 м); Микола Авілов у десятиборстві з результатом (7803 очок). Рашид Шарафетдінов переміг у бігу на 10000 м з результатом 29:02.2 с.

Срібні нагороди здобули: Валерій Двойкін у штовханні ядра (19.30 м); Микола Дудкін у потрійному стрибку (17.00 м); Василь Кмелевський у метанні молота (68.54 м); в естафеті 4x400 м з результатом 3.04.2 с збірна була другою.

Бронзові нагороди: Дмитро Стукалов у бігу з бар'єрами на 400 м (50.7 с); Володимир Амбросов у метанні молота (66.80 м); Володимир Щербатих у десятиборстві (7551 очок); естафеті 4x100 м з результатом (39.4 м).

Після закінчення Універсіади 1970 року громадські та спортивні організації колишнього Радянського Союзу звернулися до Міжнародної федерації університетського спорту із клопотанням про проведення наступних Ігор у Москві. У грудні 1971 року Виконком ФІСУ прийняв рішення про те, що Універсіада 1973 року відбудеться у Москві. Згідно з регламентом ФІСУ проведення змагань було доручено студентському спортивному товариству "Буревісник".

Універсіада відбулася 15-25 серпня 1973 року у Москві (СРСР). У ній взяли участь 2718 атлетів із 70 країн світу. Це була найбільша кількість країн-учасниць за тодішню історію універсіадійських ігор. До змагальної програми, крім дев'яти обов'язкових видів, було включено змагання з боротьби.

Рівень спортивної майстерності цієї Універсіади був надзвичайно високим. Було відкрито імена великої групи молодих і перспективних атлетів. Перша медаль переможниці Універсіади 1973 р. була вручена Світлані Корольовій за штовхання ядра, яка встановила рекорд Універсіади – 62,00 м і більш ніж на півтора метра випередила найближчу суперницю. Крім досвідчених бігунів Ф. Мельник, Н. Чижової, Е. Аржанова, відзначилася молода спортсменка Н. Колеснокова у бігу на 400 м. Вона тричі виходила на старт і тричі покращувала рекорд Універсіад.

На дистанції 100 м найкращий результат показав Юрій Сілов (10.37 с). На дистанції 800 м перемогу святкував Євгеній Аржанов з часом 11:46.88 с. На дистанції 5000 м з часом 13:41.25 с переміг Михайло Желобовський. У бар'єрному бігу на 400 м найкращим був Дмитро Стукалов з часом 49.62 с. Киянин Л. Савельєв у бігу на 3000 м з перешкодами встановив нове досягнення Універсіади. Валерій Підлужний продовжив давню традицію триразового

переможця Універсіад Ігора Тер-Ованесяна і був кращим у стрибках у довжину з результатом 8.15 м. У потрійному стрибку перемогу святкував випускник Краснодарського політехнічного інституту Михайло Барібан з результатом 17.20 м. Результат Валерія Войкіна у штовханні ядра – 19.56 м. Віктор Журба метнув диск на 61.60 м. Запорожець Валентин Дмитренко зумів зробити переможний дубль і метнув молот на 72.42 м. Рижанин Яніс Зірніс метнув спис на відстань 80.08 м.

У гімнастиці спортсмени збірної Радянського Союзу Микола Андріанов і Ольга Корбут продемонстрували свій олімпійський статус, завоювавши 9 золотих медалей. Досягнення Ольги Корбут – це своєрідний рекорд. Вона завоювала шість медалей із шести можливих: п'ять золотих і одну бронзову. Гімнастка Л. Богданова здобула золоту медаль в опорному стрибку. Всього гімнастки збірної здобули 15 нагород із 16 можливих. Принциповий характер мали змагання гімнастів-чоловіків. На попередніх Універсіадах спортсмени радянської збірної конкурували зі збірними Японії і жодного разу не перемогли японців ні у командному, ні в особистому заліку. На цій Універсіаді збірна СРСР змогла випередити суперників як у командному, так і в особистих заліках. Лідер радянської команди, студент Володимирського педагогічного інституту Микола Андріанов був нагороджений чотирма золотими і однією срібною медаллю. Три золоті, дві срібні та одна бронзова нагорода – у мінчанина Володимира Щукіна, одна золота та п'ять бронзових медалей – у вихованця олімпійського чемпіона В. Чукаріна В. Софронова зі Львова. Всього гімнасти збірної СРСР здобули 12 золотих медалей з 14, які були розіграні на Універсіаді 1973 року.

Вагомий внесок зробили і фехтувальники, які вибороли шість золотих, дві срібні та дві бронзові нагороди. Результативно виступили на Універсіаді борці Радянської збірної. Із 20 студентів-борців лише один лишився без нагороди, а 15 атлетів стали чемпіонами.

На цій Універсіаді тенісисти збірної Радянського Союзу мали першість у всіх п'яти розрядах, що було зафіксовано вперше за всю історію Всесвітніх студентських ігор.

Три золоті нагороди у чотирьох видах змагань здобули представники СРСР зі стрибків.

В Універсіаді 1973 р. перемогли баскетболістки, волейболісти та ватерполісти збірної команди СРСР.

Шість золотих, дев'ять срібних та п'ять бронзових нагород здобула команда плавців.

Срібні нагороди вибороли: Семен Кошер у бігу на 400 м (46.32 с), Анатолій Мошіашвілі у бігу на 110 м з бар'єрами (13.73 с), Віктор Санєєв у потрійному стрибку (17.00 м), Олексій Спірідонов у метанні молота (71.82 м), Дмитро Ситников у метанні списа (79.64 м), Микола Авілов у десятиборстві (7903 м); в естафеті 4x100 м радянська збірна була другою з результатом 39.46 с.

Бронзові нагороди у стрибках у висоту здобули Володимир Абрамов та Валентин Гаврилов з результатом 2.15 м. У штовханні ядра з результатом

19.01 м третім став Олександр Баришніков. Рудольф Зігерт виступив у багатоборстві з результатом 7825 очок і також здобув бронзову медаль.

У результаті радянська збірна команда домінувала на Універсіаді 1973 р.: нею було завойовано 66 зі 112 золотих медалей, 36 срібних і 30 бронзових.

У грудні 1974 року місто Белград (Югославія) було призначене організатором проведення Універсіади 1975 року, однак за дев'ять місяців до початку Ігор ці повноваження були зняті. Універсіада 1975 року відбулася у Римі (Італія) з 18 по 29 вересня.

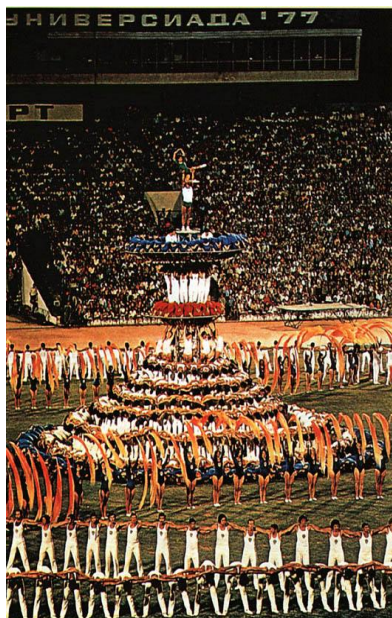
Програма змагань обмежувалася змаганнями з легкої атлетики, участь у яких взяли 468 атлетів з 38 країн світу.

Наближення XXI Олімпіади дозволило розглядати участь спортсменів в Універсіаді 1975 року як попередній етап підготовки до Олімпійських ігор. Було встановлено 10 універсіадійських рекордів.

Золоті нагороди радянській збірній принесли: Павло Литовченко у бігу на 800 м з результатом 1:50.13 с, Олексій Спірідонов у метанні молота (73.82 м), естафета 4x100 м з часом 39.80 с.

Срібні медалі здобули: Павло Литовченко у бігу на 800 м з часом 1:50.13 с, Едуард Переверзев у бігу на 110 м з бар'єрами (13.94 с), Анатолій Піскулін у потрійному стрибку (16.52 м), Анатолій Ярош у штовханні ядра (19.11 м).

Бронзові медалі на Універсіаді 1975 року здобули: Олексій Переверзев у стрибках у довжину (7.90 м), Сергій Сидоренко у потрійному стрибку (16.42 м), Ігор Шпазовкодський у метанні диску (57.80 м), Юрій Седих у метанні молота (71.32 м), Іван Моргол у метанні списа (78.44 м); в естафеті 4x400 м (3:10.05 с) [110, 259].

Універсіада 1977 року у Софії (Болгарія) була важливою для ФІСУ, тому що кількість країн-учасниць досягла 78, а кількість учасників – 4490. Змагання проходили з 17 по 28 серпня і включали дев'ять традиційних видів спорту і боротьбу.

Було встановлено два світових рекорди та 38 універсіадійських.

У цій Універсіаді брали участь медалісти монреальської Олімпіади. Серед них угорська фехтувальниця Ілдіко Шварценбергер, японський гімнаст Каджиама, радянський борець Роман Дмитрієв і американський баскетболіст, що згодом зробив блискучу кар'єру в НБА, Ларрі Бьорд.

Серед чемпіонів Універсіади: Е. Селік у бігу на 5000 м з результатом 13:44.6 с, Леонід Моєєєв у бігу на 10000 м (29:12.0 с), Анатолій Піскулін у потрійному стрибку (17.30 м), Микола Вікхор у метанні диска (64.14 м), Василь Єршов у метанні списа (81.60 м); золота медаль також в естафетному бігу 4x100 м (38.75 с).

Срібні медалі здобули: Володимир Раєв у метанні списа (62.42 м), Юрій Сєдих у метанні молота (72.42 м), Валерій Кошанов у десятиборстві (7958 очок).

Бронзові нагороди: Леонід Моєєєв у бігу на 5000 м з результатом (13:45.6 с), В'ячеслав Кулебякін у бігу з бар'єрами на 110 м (13.55 с), Олександр Григор'єв у стрибках у висоту (2.19 м), Володимир Трофименко у стрибках із жердиною (5.50 м) та Олександр Козлов у метанні молота (72.40 м).

Спортсмени у складі радянської збірної вибороли 31 золоту, 36 срібних та 29 бронзових нагород.

Універсіада 1979 року проходила з 2 по 13 вересня у Мехіко (Мексика) з дев'яти обов'язкових дисциплін і футболу.

Участь у змаганнях взяли 2974 атлета з 94 країн-учасниць. Мехіко мало у своєму розпорядженні засоби, які використовувалися з метою проведення Олімпійських ігор 1968 року; тепер же ці засоби були спрямовані на організацію Універсіади 1979 року.

У той час, коли деякі легкоатлети (на довгих дистанціях) були збентежені висотою Мехіко над рівнем моря, іншим географічне розташування столиці тільки сприяло у встановленні нових рекордів.

Значною подією цієї Універсіади став рекорд італійця П'єтро Менеа (200 м), що був перевершений лише 17 років по тому, на Олімпійських іграх в Атланті.

Багато атлетів використовували Універсіаду як етап підготовки до Олімпіади в Москві (1980 р.). Деякі з них стали олімпійськими призерами: гімнасти Марія Філатова і львів'янин Богдан Макуц, фехтувальники Паскаль Тринкет, Паскаль Жолет і Олександр Романков, також Володимир Олейник та Ірина Калініна (стрибки у воду).

На Універсіаді в Мехіко успішно виступили у складі радянських збірних гімнасти: М. Філатова, О. Давидова, С. Гроздова та Г. Григора. Чоловічу збірну представляли: Б. Макуц зі Львова, С. Хижняков, Ф. Кулаксізов та В. Белєнков.

Також золоті нагороди – у Андрія Прокоф'єва у бігу на 110 м з бар'єрами (13.50 с), Валерія Подлужного у стрибках у довжину (8.16 м).

Срібну медаль виборов Василь Архипенко у бігу на 400 м з результатом 648.60 с. Бронзові нагороди: Олександр Пушков у бігу на 110 м з бар'єрами (13.55 с), Юрій Сєдих у метанні молота (75.54 м), Хайно Пуусте у метанні списа (82.62 м).

Всесвітня Універсіада 1981 відбулася 19 по 30 липня у Бухаресті (Румунія).

Змагання склалися з дев'яти обов'язкових дисциплін та боротьби. Участь у змаганнях взяли 2912 атлетів з 86 країн-учасниць.

Всього на Універсіаду прибуло близько 4300 осіб з різних частин світу. Особливістю Універсіади 1981 року було те, що вже через рік після дипломатичного скандалу на Олімпійських іграх у Москві, куди відмовилися прибути представники США, організаторам змагань у Бухаресті вдалося об'єднати міжнародний спортивний світ без будь-яких неприємних моментів.

Рівень змагань характеризують такі дані. У змаганнях з легкої атлетики було встановлено 14 універсіадійських рекордів; відзначилися такі атлети, як Аоїта, Костянтин Волков, Доїна Мелінте і Сара Сімеоні. Відмінно виступила гімнастка з Монреалю, олімпійська чемпіонка Надя Команечі; з плавання встановлено 26 універсіадійських рекордів; у баскетбольному турнірі команда Радянського Союзу виграла у команди США.

Збірна команда Радянського Союзу перемогла в неофіційному командному заліку, здобувши 111 медалей: 38 золотих, 38 срібних та 35 бронзових.

Золотими нагородами були відзначені: Юрій Науменко у бігу на 200 м з результатом 20.79 с, Том Турб у бігу на 10400 м з результатом 29:42.83 с (треба зауважити, що така дистанція була лише цього року), Іван Ковальчук у марафоні (2:22.14 с), Костянтин Волков у стрибках з жердиною (5.75 м), Денис Кула у метанні списа (89.52 м), Олександр Шабленко у десятиборстві (8055 очок), золоту нагороду здобула збірна в естафеті 4x400 м (3:02.75 с).

Срібні нагороди здобули: Дмитро Шеарупин на 400 м з результатом 49.52 с, Володимир Поляков у стрибках із жердиною (5.70 м), Юрій Тамм у метанні молота (76.54 м), Сергій Щеланов у десятиборстві (8013 очок), в естафеті 4x100 м збірна колишнього Радянського Союзу здобула срібну медаль (38.94 с). Бронзові медалі здобули: Павло Троцило на 800 м (1:50.26 с), Георгій Бабанов у бігу на 110 м з бар'єрами (13.82 с), у метанні молота з результатом 75.24 Ігор Нікулін, Хайно Пуусте у метанні списа (87.22 м).

Необхідно зазначити, що збірна команда Радянського Союзу лідирувала у міжнародних студентських змаганнях, починаючи з Ігор у Парижі 1957 року.

Універсіада в Едмонтоні (Канада) була першою Універсіадою, що проводилась на території північноамериканського континенту. Змагання відбулися з 1 по 12 липня 1983 року. У них взяли участь 2400 атлетів із 73 країн. До обов'язкової програми з дев'яти видів спорту було включено змагання з мотоболу.

За кількістю медалей збірна команда Канади посіла третє місце за кількістю медалей, поступившись СРСР і США.

У легкій атлетиці було встановлено 10 універсіадійських рекордів. Із шести нагород з фехтування п'ять здобули італійці, а серед жінок чотири з шести нагород здобула румунська команда. У змаганнях з плавання радянська команда на чолі з рекордсменом Володимиром Сальниковим здобула 22 нагороди і встановила 18 універсіадійських рекордів.

Медалі чемпіонів отримали: Андрій Прокоф'єв у бар'єрному бігу на 110 м (13.46 с), Олександр Карлов у бар'єрному бігу на 400 м з результатом 49.41 с, Ігор Паклін у стрибках у висоту (2.31 м), Костянтин Волков у стрибках з жердиною (5.65 м), Денис Кула у метанні списа (87.80 м), Юрій Тамм у метанні молота (76.82 м).

Віктор Маркін отримав срібну нагороду у бігу на 400 м з результатом 45.38 с. Також срібну медаль здобула збірна з естафетного бігу 4x400 м (01.58 с). Бронзові нагороди вибороли: Сергій Родін у стрибках у довжину (7.85 м), Сергій Смирнов у штовханні ядра (19.61 м), Юрій Пастухов у метанні

молота (73.38 м), Микола Матвеев зі спортивної ходьби на 20 км з часом 1:25.07 с та в естафеті 4x100 м (39.4 с).

У студентських змаганнях 1985 року в місті Кобе, що в Японії, взяли участь 2783 учасники, які прибули зі 106 країн світу. З 24 серпня по 4 вересня змагання відбулися з футболу, дзюдо та дев'яти обов'язкових дисциплін.

Характерною рисою цих змагань була участь збірних команд країн, які з політичних причин не виступали на університетських іграх у Бухаресті (1981) та Едмонтоні (1983). Це знаменувало закінчення політичної кризи, що так сильно відбивалася на міжнародному спортивному русі.

Рівень змагання з плавання був високим завдяки виступам таких плавців, як Мет Біонді, Майкл Гросс і Джон Сібен. Було встановлено 20 універсіадійських рекордів з плавання. Ігор Полянський не мав собі рівних на обох дистанціях плавання на спині. Світлана Копчикова з Полтави виборола три золоті нагороди на дистанції 200 м комбінованого плавання та у двох естафетах.

У змаганнях з легкої атлетики також було встановлено рекорди. зауважимо, що світовий рекорд зі стрибків у висоту (2.41 м) був установлений за одну хвилину до початку церемонії закриття Ігор радянським атлетом Ігорем Пакуліним. Це був єдиний світовий рекорд Ігор у Кобе. З українських спортсменів відзначилася Лариса Савченко, яка виборола дві золоті нагороди з тенісу, та І. Слюсар з Дніпропетровська, яка здобула першість у бігу на 100 м (11,22 с). Крім того золоті медалі отримали: Родіон Гатаулін у стрибках із жердиною (5.75 м), Тагір Земков у бігу на 400 м з бар'єрами (49.38 с), Андрій Перлов у ходьбі на 20 км (1:25.52 с).

Нагороди срібного гатунку отримали: Віктор Калінкін у бігу на 800 м (1:47.58 с), Роберт Еміян у стрибках у довжину (8.03 м), Олександр Яковлев у потрійному стрибку (17.43 м), Вацлав Кідикас у метанні диску (63.12 м), Вальтер Кульвет у десятиборстві (7971 очок), Андрій Перлов у ходьбі на 20 км (1:25.52 с) та збірна команда в естафеті 4x400 м (3:02.66 с). Бронзову нагороду здобув Ігор Нікулін у метанні молота (74.04 м).

Треба відзначити виступи баскетболістів. Чоловіча баскетбольна команда у складі збірної Радянського Союзу перемогла команду США завдяки грі В. Хомічуса, який в останні секунди матчу закинув у кошик трьохочковий м'яч. Жінки-баскетболістки, також вибороли перемогу у грі з американками (87:81).

На цій Універсіаді результативно виступили гімнасти радянської збірної на чолі з Дмитром Білозерчевим, який здобув шість золотих нагород. Валентин Могильний, став срібним призером у багатоборстві та дворазовим чемпіоном на снарядах. Одним із кращих був виступ гімнастки Наталки Юрченко.

Чотири золоті та дві бронзові нагороди здобули фехтувальники радянської збірної. У цьому виді варто відзначити виступ киянина С. Міндіргасова, який виграв особистий турнір шаблістів та здобув звання чемпіона у складі команди.

У водному поло спортсмени радянської збірної виграли усі поєдинки.

Спортсмени-студенти збірної команди СРСР завоювали 84 нагороди Універсіади, з них 44 золоті, 21 срібна та 19 бронзових. Серед переможців були

також Жанна Цирульникова, яка була першою на триметровому трампліні, та Ірина Слюсар з Дніпропетровська, яка була найшвидшою.

У змаганнях Універсіади у Загребі (Югославія), що відбулися 8-19 липня 1987 року, взяли участь 3904 атлети із 121 країни. Вони змагалися у 12 видах спорту, серед яких, крім дев'яти обов'язкових, були футбол і вітрильний спорт.

Церемонія відкриття пройшла під девізом "Молодь світу за мир у світі". Ця Універсіада проходила за рік до XXIV ігор Олімпіади у Сеулі, тому багато спортсменів мали можливість випробувати свої сили перед Олімпіадою.

Загалом було встановлено сім універсіадійських рекордів. Гімнастка радянської збірної Олена Чеченова завоювала всі титули у змаганнях з гімнастики.

Результативними були виступи легкоатлетів збірної СРСР. Золоті нагороди здобули: Валерій Вандик у бігу на 3000 м з бар'єрами (8:33.23 с), Віктор Спазов у стрибках із жердиною (5.65 м), Ігор Остапкович у метанні молота (78.46 м), Марек Калета у метанні списа (81.42 м).

Срібні нагороди вибороли: Родіон Гатаулін у стрибках з жердиною (5.60 м), Володимир Ярушкін у штовханні ядра (20.12 м), Вацлав Кідикас у метанні диску (61.72 м).

Бронзові медалі отримали: Андрій Пономарьов у бігу на 1500 м (45.52 с), Віктор Гурал у марафоні (2:27.01 с), Сергій Заозерчев у стрибках у довжину (8.06 м), Маріс Брузікс у потрійному стрибку (16.90 м) та збірна команда в естафеті 4x400 м (3:05.85 с).

Для участі в іграх XV Універсіади у м. Дісбург (Німеччина) 22 по 30 серпня 1989 року зібралося 1785 спортсменів із 79 країн.

Через різку зміну місця проведення Універсіади 1989 року, за кілька місяців до початку ігор програма змагань була обмежена такими дисциплінами, як легка атлетика, баскетбол (чоловіки), фехтування і веслування.

В Універсіаді брали участь такі відомі атлети, як Ганна Кюіро, Хав'єр Сотомайор, Роджер Кінгдом, Паула Іван, Майкл Джонсон (майбутній олімпійський чемпіон). У баскетболі переможцем виявилася команда США, яка вперше за три останні Універсіади перемогла команду СРСР [205]. Вдалося встановити такі здобутки спортсменів радянської збірної на цій Універсіаді. Золоті нагороди вибороли у потрійному стрибку Ігор Лапшин (17.40 м), Ігор Астапкович у метанні молота (80.56 м). Срібні нагороди здобули Рустам Шагієв у марафоні (2:14.59 с), Володимир Бидко у бігу на 400 м з бар'єрами (50.30 с), Володимир Ратишков у стрибках у довжину (7.96 м), Михайло Медведь у десятиборстві (8062 очок) та учасники легкоатлетичної естафети 4x100 м (39.35 с). Бронзову медаль здобув Рудольф Поварнішин у стрибках у висоту (2.31 м).

На Універсіаді 1991 року в м. Шеффілді (Великобританія), яка відбулася з 14 по 25 липня, змагальна програма складалася з дев'яти традиційних та двох додаткових видів (футбол і хокей на траві). З цих дисциплін змагалися 3346 атлетів зі 101 країни-учасниці.

Незважаючи на складні погодні умови, на цій Універсіаді було встановлено три універсіадійські рекорди.

Це була остання Універсіада, на якій українські спортсмени виступали у складі радянської збірної під прапором СНД.

Починаючи з зимової Універсіади 1993 року у Закопане, українські спортсмени-студенти виступають самостійною командою.

У гімнастиці на цих змаганнях домінували азіатські команди: корейці здобули 10 золотих медалей. У фіналі з водного поло зустрілися команди США і Китаю; за 6 секунд до закінчення матчу американцям вдалося підтвердити свій чемпіонський титул.

Результати виступів збірної СНД на Універсіаді 1991 року такі: золоту нагороду у штовханні ядра здобув українець Олександр Клименко (19.35 м); срібні нагороди у Валерія Губіна у метанні молота (76.28 м) та у Володимира Овчиннікова у метанні списа (80.60 м); бронзові медалі здобули: Дмитро Булдов у бар'єрному бігу на 110 м (13.85 с), українець Олег Твердохліб у бігу на 400 м з бар'єрами (50.09 с).

Період з 1959 до 1991 року був важливим етапом в історії розвитку студентського спорту в Україні. Виступи українських спортсменів-студентів у цей період були складовою частиною успіхів збірних команд колишнього Радянського Союзу.

2.3. Роль і значення міжнародних фестивалів молоді і студентів та інших форм студентського спортивного руху

У складний період зародження й утвердження студентського спортивного руху на проведення студентських змагань істотно впливали міжнародні організації студентської молоді.

У 1945 році на Всесвітній конференції молоді в Лондоні була створена Всесвітня федерація демократичної молоді (ВФДМ). З того часу вона виступає організатором Всесвітніх фестивалів молоді та студентів. На 2001 рік ця організація об'єднувала більш ніж 100 молодіжних організацій.

У серпні 1947 року в Празі зібралось більше десяти тисяч юнаків та дівчат із 71 країни світу на перший фестиваль молоді та студентів. Організаторами фестивалю були: Всесвітня федерація демократичної молоді та Міжнародна спілка студентів. З того часу фестивалі проводилися у містах – Будапешті, двічі Берліні та Москві, Гавані, Бухаресті, Варшаві, Відні, Гельсінкі, Софії, Пхеньяні та в Алжирі. У таблиці 2.5 подано хронологію проведення Всесвітніх фестивалів молоді та студентів з 1947 по 2001 рік.

Таблиця 2.5.

Хронологія проведення Всесвітніх фестивалів молоді та студентів (1947-2001)

№	Дата проведення	Місце проведення
1	25 липня – 16 серпня 1947 р.	Прага
2	14-28 серпня 1949 р.	Будапешт
3	5-19 серпня 1951 р.	Берлін
4	2-16 серпня 1953 р.	Бухарест
5	31 липня – 14 серпня 1955 р.	Варшава
6	28 липня – 11 серпня 1957 р.	Москва

7	26 липня – 4 серпня 1959 р.	Відень
8	27 липня – 5 серпня 1962 р.	Гельсінкі
9	28 липня – 6 серпня 1968 р.	Софія
10	28 липня – 5 серпня 1973 р.	Берлін
11	29 липня – 7 серпня 1978 р.	Гавана
12	27 липня – 3 серпня 1985 р.	Москва
13	1-8 липня 1989 р.	Пхеньян
14	14-28 липня 1997 р.	Гавана
15	8-16 серпня 2001 р.	Алжир

Починаючи з 1947 по 1959 роки, ці фестивалі відбувалися кожні два роки. Після 1959 року ця періодичність порушилася. Всього, за всю історію проведення Всесвітніх фестивалів молоді і студентів, їх відбулося п'ятнадцять.

Програма фестивалів передбачала конкурси, огляди співаків, танцюристів, артистів цирку. На кожному фестивалі важливе місце посідали об'ємні за програмою і насичені за змістом спортивні змагання молоді. У спортивних змаганнях фестивалю беруть участь, як правило, спортсмени-аматори.

Важливе місце в програмі фестивалів посідало складання норм на спортивний значок фестивалю. На кожному фестивалі значок був різним.

У 1949 та 1951 роках одночасно із спортивними змаганнями II та III Фестивалів були організовані Всесвітні студентські ігри, а в 1953, 1955 та 1957 роках проводились відповідно I, II та III Міжнародні дружні спортивні ігри молоді, в яких брали участь національні спортивні організації багатьох країн світу. Змагання відбувалися під керівництвом спеціально створених для цього оргкомітетів.

У серпні 1947 року в Празі в одноборстві із сильними і досвідченими суперниками молоді гімнасти колишнього Радянського Союзу отримали на Фестивалі впевнену перемогу і здобули кришталевий кубок Всесвітньої федерації демократичної молоді. За відмінну техніку і високі спортивні результати їм було вручено медаль М. Тирша. За багаторічне існування цієї спортивної нагороди, створеної на честь засновника гімнастичного товариства "Сокіл", вперше нею були нагороджені спортсмени зарубіжної країни.

14 серпня 1949 року в Будапешті відбулося відкриття II Фестивалю та X Всесвітніх студентських ігор. У змаганнях з 13 видів спорту почесне звання переможців виборювали представники Франції, Чехословаччини, Польщі, Кореї, Румунії, Болгарії, Англії, Бельгії, Китаю та інших країн.

Через два роки III Фестиваль відбувся в столиці тодішньої Німецької Демократичної Республіки – Берліні. У Фестивалі взяло участь 26 тисяч осіб із 104 країн світу. Ці цифри свідчать про широку популярність ідеї миру серед молоді. Берлінський Фестиваль увійшов в історію як Фестиваль миру і дружби.

Складовою частиною Всесвітнього фестивалю молоді були XI Всесвітні студентські літні спортивні ігри. Це були найбільші спортивні змагання, які проводились у 1951 році у всьому світі. Про масштаби цих змагань свідчать дані про кількість країн та спортсменів, які взяли участь у студентських літніх спортивних іграх. У X Всесвітніх студентських іграх в 1949 році в Будапешті взяло участь 900 спортсменів із 19 країн. Цього ж року в Берлін прибуло більше

двох тисяч спортсменів із 44 країн. Ці цифри свідчать про популярність студентських ігор під гаслом боротьби за мир.

Ще одним важливим показником студентських ігор є відношення міжнародних федерацій до їх проведення. У цьому році всі федерації дали згоду на проведення студентських ігор.

У день відкриття Фестивалу над трибунами прозвучали слова клятви: “Клянусь брати участь в XI Всесвітніх студентських літніх іграх як чесний борець і поважати умови змагань. В душі товаришкості та задля честі наших країн і університетів ми хочемо зробити свій внесок у справу зміцнення взаєморозуміння між студентами усього світу”. Це ще раз доводить величезне значення Фестивалів для зміцнення миру і дружби між молоддю. Спортивні змагання користувалися великою популярністю. Їх відвідали близько 1,5 млн. осіб.

Радянські спортсмени здобули 259 медалей, з них золотих – 158, срібних – 60, бронзових – 41.

Цікаве порівняння результатів радянських спортсменів з окремих видів спорту, які були продемонстровані на фестивалі 1949 року у Будапешті і на фестивалі 1951 року у Берліні.

Також великого успіху радянські спортсмени досягли у баскетболі, волейболі, важкій атлетиці, боротьбі.

Успіх радянських спортсменів був безперечний, але Всесвітні студентські ігри показали, що у деяких видах спорту є слабкі місця.

Серйозні відставання спостерігаються у бігу на 400, 800, 1500 м, у стрибках у висоту та довжину, у метанні списа і диска у чоловіків, а також у бігу на 100 та 200 м у жінок.

Після закінчення фестивалю молоді та студентів головним завданням для тренерів стало завоювання світової першості у всіх важливих видах спорту.

Наступний IV Всесвітній фестиваль молоді та студентів відбувався з 2 по 16 серпня 1953 року в Бухаресті. У фестивалі взяло участь 30 тисяч юнаків та дівчат із 111 країн. Одні з центральних заходів Бухарестського свята юності були присвячені спорту. IV Всесвітній фестиваль 1953 року визначний тим, що в дні його проведення зародились і увійшли до міжнародного спортивного життя ще одні великі комплексні змагання – Міжнародні дружні спортивні ігри молоді.

Молодіжні ігри залучили небувалу для змагань на фестивалі кількість учасників: золоті, срібні та бронзові медалі у вісімнадцяти видах спорту виборювало 4366 спортсменів із 54 країн світу. Вперше у таких змаганнях виступили представники США, Канади, Бразилії, Аргентини, Колумбії, Екватору, Куби, Ямайки, Нової Зеландії та інших країн.

Спортивні ігри молоді зібрали сильний склад учасників. Серед них було багато чемпіонів і рекордсменів світу, переможців та призерів XV Олімпійських ігор 1952 року в Гельсінкі.

У дні фестивалю було встановлено 5 світових, 5 європейських та 83 національні рекорди.

Радянські спортсмени у цих змаганнях продемонстрували свою спортивну майстерність, високу техніку та волю до перемоги.

У змаганнях з легкої атлетики, гімнастики, плавання, стрибках у воду, водного поло, академічного веслування, боксу, вільної та класичної боротьби, важкої атлетики, велоспорту, волейболу та баскетболу радянські спортсмени вибороли перші місця, здобувши 333 медалі, у тому числі 202 золоті, 72 срібні та 59 бронзових. У таблиці 17 подано розподіл медалей між країнами на IV Всесвітньому фестивалі молоді та студентів 1953 року в Бухаресті.

Таблиця 2.6.

Розподіл медалей між країнами (1953, Бухарест)

Місце	Країна	Медалі			Всього
		золоті	срібні	бронзові	
1.	СРСР	202	72	59	333
2.	Румунія	38	106	51	195
3.	Німеччина	59	48	29	136
4.	Чехословаччина	49	18	93	160
5.	Болгарія	21	52	53	126

У легкоатлетичних змаганнях взяли участь 528 спортсменів з 32 країн. У 35 видах легкої атлетики показані значно вищі результати, ніж на Берлінському фестивалі. У деяких видах були показані результати вищі, ніж на XV Олімпійських іграх 1952 року. Встановлено 49 національних рекордів. Радянські легкоатлети здобули як серед чоловіків, так і серед жінок перші командні місця, виборовши 25 золотих, 21 срібну та 21 бронзову нагороди.

За дні змагань радянськими легкоатлетами було встановлено 5 рекордів СРСР, з них 2 світові.

Участь найсильніших спортсменів світу в I Міжнародних дружніх іграх зробила їх центральною подією міжнародного спортивного життя 1953 року. Близько одного мільйону глядачів побувало на цих змаганнях.

У липні 1955 року столицею свята молоді стала Варшава. На V Всесвітній фестивалі молоді і студентів зібралось 30 тисяч юнаків та дівчат із 114 країн Європи, Америки, Африки, Азії та Австралії.

Під час Фестивалю відкрились II Міжнародні дружні спортивні ігри молоді. У них взяло участь 4 тисячі спортсменів із 48 країн. Ніколи ще молодіжні спортивні ігри на фестивалях не залучали такої кількості учасників, серед яких було багато чемпіонів та рекордсменів світу та Європи, переможців та призерів Олімпійських ігор.

У змаганнях з 23 видів спорту було покращено більше 100 національних рекордів.

Під час проведення змагань учасники встановили шість світових та два європейські рекорди.

Враховуючи велику зацікавленість спортом, Міжнародний підготовчий комітет фестивалю включив до його програми чимало масових спортивних стартів. У них взяло участь близько 2000 спортсменів, які представляли спортивні студентські організації, що не були членами міжнародних федерацій

з видів спорту. Особливою популярністю серед учасників фестивалю користувались змагання зі здачі норм на спортивний значок фестивалю. На пам'ять про свято юності отримати красивий сувенір бажали всі – і початківці, і прославлені чемпіони. Більш ніж 14.000 юнаків і дівчат склали нескладні нормативи і в нагороду отримали маленький позолочений значок з фігуркою дискобола.

З 29 липня по 10 серпня 1957 року в Москві під час VI Всесвітнього фестивалю молоді та студентів відбулися III Міжнародні дружні спортивні ігри молоді. Ці ігри були організовані Олімпійським комітетом колишнього Радянського Союзу. Тут зібралось близько 5000 спортсменів із 50 держав.

У програму ігор було включено змагання з 24 видів спорту для чоловіків та 15 для жінок. Вперше за всю історію розвитку спорту жінки брали участь у змаганнях із стількох видів спорту.

Столицею VII Всесвітнього фестивалю молоді та студентів 1959 року став Відень.

Порівнюючи з минулим фестивалем, у програмі спортивної частини відбулися зміни: вона трохи зменшена. Однак спорту, як і раніше, приділялась велика увага.

У 1962 році VIII Всесвітній фестиваль молоді та студентів відбувся у Гельсінкі.

Всесвітні фестивалі, проведення яких було вперше заплановано в африканських країнах, не відбулись через здійснення там військових переворотів (Алжир, 1965; Гана, 1966 роки).

IX Всесвітній фестиваль молоді і студентів відбувся у 1968 році в Софії.

У 1973 році Берлін вдруге приймав учасників X Всесвітнього фестивалю молоді.

XI Всесвітній фестиваль молоді та студентів відбувався з 28 червня по 5 серпня 1978 року в Гавані (Куба). В роботі фестивалю взяло участь 18,5 тисяч юнаків та дівчат із 145 країн світу, що представляли більш ніж 2 тисячі молодіжних, студентських, дитячих та юнацьких організацій.

Спортивна програма фестивалю передбачала змагання з легкої атлетики, фехтування, боксу, художньої гімнастики та бігу на традиційну фестивальну милю (1978 м).

XII Всесвітній фестиваль молоді та студентів відбувся в Москві у 1985 році. На це свято прибуло близько 20 тисяч юнаків та дівчат з 157 країн, понад 20 тисяч молодих туристів.

Як вже відомо, спорт завжди був незмінним супутником усіх попередніх фестивалів молоді. На цей раз на засіданні III Міжнародного підготовчого комітету було прийнято рішення про те, що цього разу на фестивалі не відбуватимуться спортивні змагання за участю найсильніших атлетів світу. Це сприятиме залученню до спортивних турнірів максимальної кількості учасників і гостей фестивалю. Крім того, немає необхідності дублювати Всесвітні студентські ігри, які пройшли пізніше в Японії.

Зауважимо, що серед почесних гостей фестивалю був президент Міжнародного олімпійського комітету Хуан Антоніо Самаранч.

У спортивну програму фестивалю за традицією увійшов забіг “Фестивальна миля”. Всього її пробігло 41812 осіб із 94 країн.

Делегатами одинадцяти минулих фестивалів були понад 260 тисяч молодих людей. А кількість учасників фестивального руху нараховує мільйони. Після XIII Всесвітнього фестивалю молоді та студентів у Пхеньяні у 1989 році, наступила велика перерва.

Наступний XIV Фестиваль пройшов у липні 1997 року в Гавані і зібрав 12.325 делегатів із 131 країни світу. Спортивна програма не була такою об’ємною, як раніше, і включала змагання з футболу, волейболу та ще деяких видів спорту.

Ініціатором, як і раніше, була Всесвітня федерація демократичної молоді.

У ході фестивалів завжди проводилися політичні дискусії, мітинги, ходи, культурні і спортивні програми. Найбільшими були делегації самої Куби – 1000 осіб, США – 849, Мексики – 644, Аргентини – 561, КНДР – 512, Німеччини – 461, Бразилії – 456, Франції – 416, Анголи – 405, Іспанії – 404.

Фестиваль став першим, після розпаду СРСР, всесвітнім форумом молоді. Останній – XV Всесвітній фестиваль відбувався 8-16 серпня 2001 року в Алжирі. У ньому взяло участь 15 тисяч делегатів із 150 країн світу.

Отже, Всесвітні фестивалі молоді і студентів, які відбуваються і сьогодні, демонструють спільне прагнення молодих людей з усього світу, які представляють різні політичні погляди, розвивати контакти та обміни і виступати за спільні дії, за мир, свободу і справедливість. А спортивні змагання були і лишаються незмінним засобом спілкування з іншими народами.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОГО СПОРТИВНОГО РУХУ ПЕРІОДУ НОВІТНЬОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

3.1. Специфіка формування організаційних структур студентського спортивного руху в сучасній Україні

Із розпадом Радянського Союзу, зміною політичного та економічного устрою істотно змінилася організаційна основа українського спортивного руху, в тому числі і студентського спортивного руху. У 1992 році в Україні створюється Центральний спортивний клуб “Гарт”. На той час він стає органом управління спортом та фізкультурно-оздоровчої роботи серед дітей та учнівської молоді в навчальних закладах усіх типів та рівнів акредитації у структурі Міністерства освіти України. Центральним спортивним клубом “Гарт” налагоджується система змагань, організовуються та проводяться Всеукраїнські Універсиади, Кадетські ігри, різноманітні змагання серед учнівської та студентської молоді у навчально-виховних закладах освіти. Очолив Центральний спортивний клуб “Гарт” заслужений тренер України Сергій Операйло.

У межах своїх повноважень “Гарт” відповідав за проведення спортивних заходів, навчально-тренувальних зборів та організацію участі студентів у всеукраїнських спортивних заходах; сприяв розвитку олімпійського руху в Україні серед молоді; допомагав у діяльності учнівських, студентських, молодіжних, громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості (асоціацій, спілок, рад, комісій тощо); координував усю діяльність з розвитку фізичної культури молодого покоління.

Центральному спортивному клубу “Гарт” випала почесна місія разом із зацікавленими органами державної виконавчої влади, громадськими та спортивними організаціями комплектувати та здійснювати підготовку збірних команд України для участі у Всесвітніх Універсиадах, Гімназіадах, чемпіонатах Світу та Європи серед студентів, Всесвітніх юнацьких іграх, Європейських юнацьких олімпійських фестивалів та інших міжнародних змаганнях. Саме під керівництвом “Гарту” студенти-спортсмени України вперше виступили самостійною командою у Всесвітній зимовій Універсиаді 1993 р. в Закопане (Польща).

Центральний спортивний клуб “Гарт” узагальнював практику розвитку фізкультурно-оздоровчої роботи і спорту у сфері освіти, розробляв пропозиції щодо її удосконалення.

Центральним спортивним клубом “Гарт” здійснювалися заходи щодо забезпечення пріоритетного значення фізичного виховання та спорту у процесі виховання, професійно-освітньої підготовки дітей і молоді.

Клубом забезпечувався широкий розвиток позанавчальної фізкультурно-оздоровчої роботи в навчальних закладах освіти.

Центральний спортивний клуб “Гарт” здійснював роботу з підготовки спортивних резервів, координував розвиток мережі спортивних шкіл, міжвузівських та інших центрів та відділень олімпійської підготовки.

На рисунку 2 подано структуру управління фізичним вихованням і спортом Центрального спортивного клубу “Гарт” Міністерства освіти України станом на 1992-2001 роки.

Рис. 2. Структура управління фізичним вихованням і спортом Центрального спортивного клубу "Гарт" Міністерства освіти України (1992-2001 роки).

У системі освіти України ЦСК “Гарт” займався розвитком фізичної культури та спорту в:

- дошкільних закладах;
- середніх загальноосвітніх навчальних закладах;
- професійно-технічних навчальних закладах;
- вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації (відповідно училища, технікуми, коледжі);
- вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації (університети, академії, інститути, консерваторії);
- позашкільних закладах.

Також Центральний спортивний клуб “Гарт” координував роботу структурних підрозділів у Республіці Крим, 24 областях України, містах Києві та Севастополі, підпорядкованих безпосередньо йому дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спортивних споруд, підприємств.

Первинні осередки в навчальних закладах підпорядковувались безпосередньо Кримському республіканському, обласним, Київським та Севастопольському міським спортивним клубам.

Окрім того, в Україні з 1993 року діє Спортивна студентська спілка України (СССУ), єдиним генеральним секретарем якої з моменту створення до сьогодні є Валентин Гаврилко. 1993 рік також став роком офіційного входження України до Міжнародної федерації університетського спорту.

Як значиться у статуті, СССУ – це Всеукраїнська громадська організація, яка об’єднує на добровільних засадах студентів і працівників середніх спеціальних і вищих закладів освіти, інших освітніх організацій, створених з метою фізичного і спортивного удосконалення молоді, розвитку видів спорту і підготовки резерву для збірних команд України. Вона представляє та захищає інтереси України в міжнародному студентському спортивному русі, в усіх заходах, які проводить Міжнародна федерація університетського спорту.

Основними завданнями Спілки є:

- сприяння задоволенню всебічних інтересів студентства та співробітників вищих навчальних закладів у галузі фізичної культури та спорту;
- організація та проведення серед студентства спортивних змагань, міжнародних турнірів, інших спортивних заходів, у тому числі участі українських спортсменів у цих заходах за кордоном;
- розробка і реалізація програм підготовки спортсменів високого класу, створення сприятливих умов провідним командам і спортсменам України з метою забезпечення їх виступів на Олімпійських іграх, а також Універсіадах, чемпіонатах Світу та Європи серед студентів, інших змаганнях;
- представництво та захист інтересів студентського спорту в міжнародних неурядових організаціях, соціальний та правовий захист інтересів клубів, спортсменів, тренерів та інших спеціалістів, турбота про ветеранів спорту;

- розвиток і зміцнення зв'язків з міжнародними вузівськими та іншими спортивними організаціями, федераціями, асоціаціями, об'єднаннями;
- здійснення організаційної допомоги вищим навчальним закладам у роботі щодо залучення студентів до занять фізичною культурою та спортом;
- пропаганда і популяризація фізичної культури та спорту серед студентської молоді.

До основних функцій Спілки відносяться:

- готує та подає матеріали на присвоєння спортивних звань, заохочення тренерів, суддів та інших спеціалістів;
- представляє інтереси студентського спорту в Національному олімпійському комітеті України, національних спортивних федераціях, міжнародних спортивних організаціях, об'єднаннях;
- забезпечує правовий та соціальний захист інтересів спортсменів, тренерів та інших спеціалістів студентського спорту.

Основою спілки є первинні спортивні організації вищих навчальних закладів, які об'єднуються за територіальними та відомчими ознаками. Вищим керівним органом Спілки є Конференція, а в період між Конференціями – Рада Спілки, яка діє згідно з наданими їй повноваженнями.

Виконавчо-розпорядчим органом Спілки є виконком, до складу якого входять: голова, заступники голови, відповідальний секретар та інші особи, обрані Радою Спілки.

Зауважимо ще один аспект розвитку студентського спортивного руху. У 2001 році створено Комітет з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України як новий орган державного управління у сфері фізичної культури і спорту. Завданням цього Комітету є вдосконалення структури та організації роботи з фізичного виховання та спорту в навчальних закладах України, управління й координації фізкультурно-спортивної роботи серед молоді. На рисунку 3 подано структуру управління процесом фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах Міністерства освіти і науки України станом на 2001 рік.

Рис. 3. Структура управління процесом фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах Міністерства освіти і науки України станом на 2001 рік.

До сфери управління Комітету належать Кримське республіканське, обласні, Київське та Севастопольське міські управління (відділи) з фізичного виховання та спорту, державне підприємство – Центральний спортивно-господарчий комбінат, Центральні спортивні дитячо-юнацькі школи олімпійського резерву з легкої атлетики та видів єдиноборств. Комітет також

координує, контролює та узагальнює стан навчально-методичної і спортивної роботи в Республіканському вищому училищі фізичної культури, Харківському вищому училищі фізичної культури № 1, а також Вищих училищах фізичної культури, спортивних ліцеях, ДЮСШ, СДЮШОР, ДЮКФП та інших фізкультурно-спортивних закладах освіти.

Основними завданнями Комітету є:

- участь у формуванні та забезпечення реалізації державної політики з фізичного виховання і спорту в закладах та установах Міністерства освіти і науки України;
- забезпечення організації роботи з фізичного виховання, фізкультурно-оздоровчої роботи в навчальних закладах всіх типів і рівнів акредитації, здійснення науково-методичного забезпечення цієї роботи в ході навчального процесу і в позанавчальний час;
- забезпечення пріоритетного значення фізичної культури і спорту в процесі навчання та виховання дітей і молоді, як найдієвішого засобу зміцнення їх здоров'я, гармонійного розвитку, підвищення рівня працездатності;
- організація навчально-тренувального процесу і проведення спортивних заходів, які відносяться до компетенції Комітету, пов'язаних з підготовкою спортивних резервів;
- організація і проведення всеукраїнських Універсіад, Гімназіад, Кадетських ігор, Всеукраїнських спортивних ігор школярів, змагань серед учнівської та студентської молоді у навчальних закладах всіх типів і рівнів акредитації незалежно від їх відомчого підпорядкування;
- забезпечення спільно з Національним олімпійським комітетом, спортивними спілками студентської і учнівської молоді України, та іншими зацікавленими організаціями комплектування збірних національних команд студентів і учнів та їх участь у Всесвітніх Універсіадах, Європейських молодіжних фестивалях, Всесвітніх Гімназіадах, Чемпіонатах світу серед школярів та студентів;
- сприяння розвитку олімпійського руху в Україні, створенню в галузі громадських фізкультурно-спортивних організацій, рад, фондів, комісій та координація їхньої діяльності згідно з чинним законодавством;
- сприяння зміцненню і розвитку матеріально-спортивної бази навчально-виховних, спортивних установ, закладів та організацій галузі;
- здійснення інформаційно-пропагандистської діяльності щодо поширення фізичної культури, спорту, здорового способу життя серед дітей, учнівської та студентської молоді, працівників освіти і науки.

Перші Всесвітні юнацькі ігри

16 квітня 1997 року між президентом МОК Хуаном Антоніо Самаранчем, мером Москви Юрієм Лужковим та президентом Олімпійського комітету Росії Віталієм Смирновим було підписано угоду про проведення Перших Всесвітніх юнацьких ігор (ВЮІ) у Москві під егідою МОК.

Для цього було побудовано Олімпійське селище в екологічно чистому районі Москви. Окрім жилої зони, були побудовані культурні, спортивні центри, об'єкти громадського харчування, тенісні корти та ін. Реконструйовано ряд

стадіонів та спорткомплекс “Лужники”.

Міжнародним олімпійським комітетом було надано право використовувати ритуал запалення та доставки Олімпійського вогню до Москви.

У Всесвітніх юнацьких іграх, які відбувалися з 11 по 19 липня 1998 року, взяли участь понад 7 тисяч юних спортсменів віком від 11 до 18 років з 131 країни світу.

Програма Ігор включала 15 видів спорту: легку атлетику, футбол, художню та спортивну гімнастику, баскетбол, фехтування, вільну та греко-римську боротьбу, дзюдо, гандбол, плавання, синхронне плавання, настільний теніс, теніс та волейбол.

Також відбулися показові виступи з американського футболу, гольфу, велоспорту, більярду та ін.

Змагання з деяких видів спорту виявилися навіть більш представницькими, ніж молодіжні чемпіонати світу з тих же видів.

На московських аренах змагалося 678 юних легкоатлетів з 87 країн, 309 серед них гімнастів з 59 країн, 382 баскетболісти з 25 країн, 455 дзюдоїстів із 69 країн, 117 плавців із 63 країн, волейболістів із 22 країн. Призерами змагань стали представники 68 країн.

Ставлення світової громадськості до юнацького спорту й бажання визначити свою позицію до ВЮІ в майбутньому відображають такі цифри: на Іграх були присутні 37 членів МОК, 46 президентів НОКів, 36 генеральних секретарів та віце-президентів НОКів, 13 міністрів спорту з різних країн світу.

Серед інших заходів була проведена акція “Марафон в ХХІ століття: Спорт проти СНІДу і наркотиків”, Всеросійський фестиваль традиційних іграшок, концерт Всесвітнього молодіжного оркестру. Випускалася спеціальна щоденна газета, яку робили підлітки.

Президент МОКу Хуан Антоніо Самаранч назвав ці змагання абсолютно новим явищем у світовому спорті, яке має всі підстави затвердитися і зайняти чільне місце у світовому олімпійському календарі.

Збірна команда України на цих іграх була представлена 168 спортсменами віком 13 до 18 років у 14 видах спорту і посіла друге загальнокомандне місце серед 131 країни світу після збірної команди Російської Федерації, істотно випередивши такі потужні у спортивному відношенні держави, як Китай, Італія та інші (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1.

Розподіл місць на Перших Всесвітніх юнацьких іграх

№ п/п	Країна	Всього медалей	золото	срібло	бронза
1.	Росія	123	63	29	31
2.	Україна	52	10	19	23
3.	Китай	32	21	7	4
4.	Польща	25	7	10	8
5.	Білорусь	24	5	7	12
6.	Грузія	17	2	4	11
7.	Бразилія	16	5	5	6
8.	Південно-Африканська Республіка	15	4	5	6
9.	Італія	15	1	6	8
10.	Республіка Корея	13	6	2	5

До першої шістки увійшли чотири команди країн, які були у складі колишнього Радянського Союзу.

Юні українські спортсмени завоювали 10 золотих, 19 срібних та 23 бронзові нагороди.

Цікаво, що ігри юнаків привернули увагу фахівців спорту. Адже більшість з юних, які стали тут призерами – потенційні олімпійці на іграх 2004 року. Приємно, що серед імовірних фаворитів на майбутнє іноземні оглядачі називали українців Наталю Пігіду (легка атлетика), Ігора Червинського (плавання).

Успішно виступали у змаганнях юні спортсменки в художній гімнастиці: Ганна Безсонова та Тамара Єрофєєва. На рахунку цих двох гімнасток 2 золоті, 4 срібні, 3 бронзові нагороди. По одній золотій та одній срібній медалі мають: Олександр Соловйов, Євгенія Ставчанська. Золоту нагороду з дзюдо виборола в категорії 70 кг киянка Анастасія Матросова. Дві срібні нагороди отримав Костянтин Васюков. По дві бронзові нагороди у спортсменки Білоцерківського спортлицею Ірини Донець та Івана Каткова. Одну срібну та одну бронзову нагороди отримав також спортсмен з Дніпропетровська у змаганнях з легкої атлетики на дистанціях 200 м, естафеті 4x100 м Володимир Демченко.

Спортсмени України в індивідуальних та командних видах спорту здобули 94 медалі, більша половина яких належить спортсменам ЦСК “Гарт”. У перших шістках на Всесвітніх юнацьких іграх з 148 місць 71 належить спортсменам ЦСК “Гарт”.

Після закінчення Всесвітніх юнацьких ігор усі спортивні організації України, в тому числі ЦСК “Гарт” Міністерства освіти України, проаналізували виступ юних спортсменів. Була дана позитивна оцінка виступу, виявлено помилки, прорахунки, поставлена нова мета – успішно виступити на наступних змаганнях Всесвітньої Гімназіади та зимових і літніх Європейських молодіжних олімпійських днях.

Європейські молодіжні олімпійські дні

Збірні команди України під егідою Національного олімпійського комітету з 1993 року беруть участь у літніх Європейських молодіжних днях (кадетських іграх), які проводяться кожного непарного року, в змаганнях з десяти видів спорту (табл. 3.2).

Таблиця 3.2.

Види спорту на Європейських молодіжних днях

Види спорту	Рік проведення ігор					
	1993	1995	1997	1999	2001	2003
Легка атлетика	+	+	+	+	+	+
Плавання	+	+	+	+	+	+
Велоспорт (шосе)	+	+	+	+	+	+
Спортивна гімнастика	+	+	+	+	+	+
Гандбол	-	+	-	-	-	-
Дзюдо	+	+	+	+	+	+
Вітрильний спорт	-	+	-	-	-	-

Теніс	+	+	-	-	-	-
Волейбол	+	+	+	+	+	+
Настільний теніс	-	-	-	-	-	+

У цих змаганнях збірна команда України посідає високі місця серед 48 держав Європи: 1993 – VII місце, 1995 – VII місце, 1997 – II, 1999 – VII, 2001 – VIII, 2003 – V місце. У змаганнях беруть участь школярі віком до 17 років.

У таблиці 3.3 наведено дані про кількість золотих, срібних і бронзових нагород, завойованих українською командою на Європейських молодіжних днях у період з 1993 по 2003 роки.

Таблиця 3.3.

Результати участі збірної команди України у Європейських молодіжних днях (1993-2003)

Рік проведення ігор	Нагороди			
	Золоті	Срібні	Бронзові	Всього
1993	6	4	8	18
1995	3	6	8	17
1997	11	5	5	21
1999	3	4	5	12
2001	4	3	1	8
2003	5	5	7	17
Всього	32	27	34	93

Сьомий Європейський юнацький олімпійський фестиваль проходив з 26 липня по 2 серпня 2003 року у Парижі (Франція).

Українські спортсмени вибороли 17 медалей у п'ятьох видах спорту із семи, в яких брали участь (5 золотих, 5 срібних та 7 бронзових нагород). Дев'ятнадцять спортсменів збірної команди України отримали медалі різного гатунку. Найбільш успішно виступили легкоатлети: 6 медалей, з них 2 – золоті. Ірина Коваленко та Наталія Лупу вибороли золоті медалі. Срібні медалі в Олександра Солдаткіна, Володимира Герасимчука та Ганни Климович. Бронзова нагорода у Ганни Демидової. Команда із спортивної гімнастики виборола золоті медалі у командних змаганнях. Це дало змогу посісти 5 загальнокомандне місце серед 48 команд країн Європи.

У таблиці 3.4 подано кількість здобутих нагород українськими спортсменами у видах спорту.

Таблиця 3.4.

Кількість здобутих нагород українськими спортсменами у видах спорту в Європейських молодіжних днях (1993-2003)

Нагороди	Види спорту					Всього
	Спортивна гімнастика	Дзюдо	Плавання	Настільний теніс	Легка атлетика	
Золоті	2	1	–	–	2	5
Срібні	1	–	1	–	3	5
Бронзові	–	2	2	2	1	7

Всього	3	3	3	2	6	17
---------------	---	---	---	---	---	----

У таблиці 3.5 подано розподіл місць першої п'ятірки країн Європи у загальнокомандній першості.

Національна юнацька збірна команда України була представлена в 7 видах програми 56 атлетами з 19 регіонів України. У таблиці 23 подано склад команд з різних видів спорту на сьомому Європейському юнацькому олімпійському фестивалі.

Таблиця 3.5.

Розподіл місць першої дев'ятки країн Європи у загальнокомандній першості (2003)

№ п/п	Країна	Нагороди			
		Золоті	Срібні	Бронзові	Всього
1	Росія	18	10	16	44
2	Угорщина	14	8	8	30
3	Румунія	7	1	5	13
4	Англія	6	6	11	23
5	Україна	5	5	7	17
6	Італія	5	4	4	13
7	Франція	4	4	5	13
8	Португалія	4	2	1	7
9	Німеччина	3	9	8	20

Таблиця 3.6.

Кількісний склад команд з видів спорту на VII Європейському юнацькому олімпійському фестивалі (2003)

Види спорту	Склад команди				
	Юнаки	Дівчата	Тренери	Судді	Всього
Легка атлетика	8	8	4	-	20
Спортивна гімнастика	-	3	2	1	6
Дзюдо	3	3	2	1	9
Плавання	6	6	3	-	15
Велоспорт (шосе)	3	-	2	-	5
Настільний теніс	2	2	1	-	5
Волейбол	12	-	2	1	15
Всього	56		16	3	75

Участь збірної команди України у цих змаганнях стала можливою завдяки фінансовій підтримці Міністерства освіти і науки України, організаційній роботі Комітету з фізичного виховання та спорту МОН України, Національного олімпійського комітету України, Держкомспорту України та федерацій з видів спорту.

3.2. Характеристика виступів збірних команд України у Всесвітніх Універсіадах (літніх та зимових)

Українські спортсмени-студенти складають основу більшості національних збірних команд з видів спорту. Рівень досягнень спортивного

студентства України викликає повагу міжнародної громадськості до молодшої незалежної держави.

У період з 1993 по 2005 роки студенти України взяли участь у семи зимових та семи літніх Всесвітніх Універсіадах і продемонстрували стабільні результати, завоювавши 110 золотих, 87 срібних та 87 бронзових нагород. Статистика результатів участі студентських збірних України у Всесвітніх літніх та зимових Універсіадах подана в таблицях 3.7 та 3.8.

Першою Універсіадою, в якій взяла участь студентська збірна України, була зимова Універсіада в Закопане (Польща) (додаток). Спортсмени-студенти України виступали в трьох видах спорту з шести: лижні перегони, стрибки на лижах з трампліна та гірськолижний спорт. Команда завоювала одну золоту медаль у лижних перегонах.

Першою літньою Універсіадою для українського студентства була Універсіада в Баффало (США). Вона відбувалася з 8 по 18 липня 1993 року.

Таблиця 3.7.

Результати участі студентських збірних України у Всесвітніх літніх Універсіадах (1993-2005)

Місце та рік проведення	Нагороди			
	золоті	срібні	бронзові	Всього
Баффало, США (1993)	11	6	9	26
Фукуока, Японія (1995)	4	5	7	16
Палермо, Італія (1997)	17	6	4	27
Пальма, Іспанія (1999)	7	7	9	23
Пекін, Китай (2001)	13	14	7	34
Дегу, Корея (2003)	23	15	17	55
Ізмір, Туреччина (2005)	18	16	18	52
Всього	93	69	71	233

На проведеному в Баффало конгресі ФІСУ були прийняті нові члени, серед яких і СССУ, оскільки Україна, як і інші незалежні держави, які утворилися на території колишнього Радянського Союзу, вперше брали участь в Універсіаді самостійною командою. Її виступ розглядався не тільки у спортивному плані, але й з боку політичного престижу.

Команду України представляло 67 спортсменів. На Універсіаді ними було здобуто 11 золотих, 6 срібних та 9 бронзових нагород. Збірна України посіла 6-е загальнокомандне місце серед 118 країн учасниць.

Таблиця 3.8.

Результати участі студентських збірних України у Всесвітніх зимових Універсіадах (1993-2005)

Місце та рік проведення	Нагороди			
	золоті	срібні	бронзові	Всього
Закопане, Польща (1993)	1	0	0	1
Хака, Іспанія (1995)	0	0	4	4
Муджу, Корея (1997)	0	2	2	4
Татри, Словаччина (1999)	4	1	3	8
Закопане, Польща (2001)	1	1	2	4
Тарвізіо, Італія (2003)	7	4	3	14

Інсбрук, Австрія (2005)	4	10	2	16
Всього	17	18	16	51

Розподіл місць на XVII літній Всесвітній Універсіаді 1993 р. подано в таблиці 3.9.

Чемпіонами Універсіади стали вихованки Херсонської школи гімнастики, тодішні студентки Київського інституту фізкультури Тетяна Лисенко та Наталія Калініна (по дві золоті нагороди), луганський гімнаст Ігор Коробчинський та команда наших гімнасток, київські легкоатлети Олександр Клименко у штовханні ядра та Вадим Колесник у метанні диска, фехтувальник-рапірист Сергій Голубицький, веслувальна четвірка та Світлана Бондаренко із Запоріжжя в плаванні на 200 метрів брасом.

Таблиця 3.9.

**Розподіл місць на XVII літній Всесвітній Універсіаді
Баффало (США) (1993 р.)**

Місце	Країна	Медалі		
		золоті	срібні	бронзові
1	США	30	25	20
2	Канада	12	14	14
3	Японія	4	13	13
4	Китай	17	6	5
5	Німеччина	6	9	13
6	Україна	11	6	9
7	Італія	5	9	12
8	Франція	5	8	11
9	Куба	8	4	4
10	Угорщина	4	4	5

У складі збірної України у Баффало виступали студенти та випускники ВНЗ Києва, Дніпропетровська, Херсона, Луганська, Одеси, Донецька, Запоріжжя, Вінниці, Харкова, Хмельницького та інших міст, причому значну частину нашої команди склали вихованці Київського державного інституту фізичної культури, вони принесли до української скарбнички майже дві третини нагород.

Зауважимо ще один аспект у проведенні Універсіади у Баффало. Неабияку увагу проявила до наших спортсменів українська діаспора, яка надала збірній України серйозну фінансову підтримку. Виділила кошти також на премії нашим чемпіонам та призерам. Громадяни США та Канади українського походження приїздили із різних міст на арени Баффало для того, щоб вболівати за нашу команду.

І найголовніше: те, що зробила українська студентська збірна на Іграх у Баффало, яка складалася далеко не із всіх “зірок”, принесло Україні визнання спортивної держави.

Наступна Універсіада 1995 року, яка відбувалася з 23 серпня по 3 вересня у місті Фукуока (Японія) була для України менш вдалою. Але українські спортсмени втрималися у першій десятці і посіли дев'яте місце серед 162 країн-учасниць, завоювавши 4 золоті, 5 срібних та 7 бронзових нагород. Розподіл місць на XVIII літній Всесвітній Універсіаді 1995 року подано в

таблиці 3.10.

Серед тих, до кого було прикуто увагу, були посланці України. Українська школа гімнастики продовжила свій успіх. Олеся Шульга із УДУФВС у багатоборстві піднялася на найвищу сходинку п'єдесталу. Та ж Олеся та Наталка Калініна ще здобули по бронзовій нагороді.

Шабліст Вадим Гутцай у запеклій боротьбі здобув срібну медаль. Шпажистка з Києва Вікторія Титова довела, що не дарма вона претендує на почесне місце серед світової фехтувальної еліти. У цьому турнірі їй дісталася бронзова нагорода. Великі надії поклалися на дзюдоїстів – 16 чоловік. Але, на жаль, лише одну медаль до української скарбнички приніс дзюдоїст із Дніпропетровська Коба Надірадзе, а його земляк Анатолій Дрога закінчив поєдинки п'ятим.

Таблиця 3.10.

**Розподіл місць на XVIII літній Всесвітній Універсіаді
Фукуока (Японія) (1995 р.)**

Місце	Країна	Медалі		
		золоті	срібні	бронзові
1	США	24	27	18
2	Японія	24	16	24
3	Російська Федерація	15	12	23
4	Китай	13	10	16
5	Південна Корея	10	7	10
6	Угорщина	8	4	2
7	Німеччина	6	6	8
8	Болгарія	5	4	2
9	Україна	4	5	7
10	Румунія	4	5	2

Перед завершенням Універсіади українські легкоатлети завоювали медалі усіх гатунків. Віталій Сидоров з Одеси піднявся на найвищу сходинку п'єдесталу, пославши диск на 62 м 16 см. Киянка Олена Овчарова у фінальному забігові на 100 м з бар'єрами поступилася спортсменці із Мадагаскару і в результаті була другою. Вікторія Вершиніна здобула золоту нагороду. Жінки в естафеті 4x400 фінішували третіми, пропустивши вперед команди Росії та США. Ще одну бронзову медаль виборів киянин Андрій Узлов. Його спис приземлився на позначці 76 м 16 см.

Фехтувальник Сергій Голубицький у фіналі здобув срібні нагороди.

Українські спортсмени втрималися у першій десятці, хоча сподівання були на більше. Особливу надію тренери поклали на спортивну гімнастику. Адже два роки тому у Баффало наші гімнасти здобули шість медалей. Однак труднощі почалися ще до від'їзду. У чоловічій збірній України в Японію поїхали 7-8-і номери країни. Лідер жіночої команди Тетяна Лисенко за два місяці до стартів поїхала працювати до США. Вже у Фукуоці отримали травми Калініна та Калюжний. До того ж п'ять потенційних учасників Універсіади були травмовані і не змогли поїхати на змагання.

Що стосується комплектування студентської команди, то потенційно була можливість виставити сильнішу збірну. Але багато студентів залучались

до національних збірних. У них свій календар, свій індивідуальний план підготовки, через те були труднощі, щоб направити їх на Універсіаду. Але ж саме Всесвітні студентські ігри за своєю структурою, організацією змагань найбільш близькі до Олімпіади. До того ж Фукуока знаходиться приблизно на тій самій географічній широті, що і Атланта. Так що ця Універсіада давала можливість провести передолімпійську репетицію. Але, на жаль, цей шанс був використаний далеко не повністю.

XIX Всесвітня Універсіада, яка з 18 по 31 серпня 1997 року відбувалася в Сицилії, для українського спорту стала тріумфальною. Українські спортсмени посіли друге загальнокомандне місце серед таких суперників, як команди США, Росії, Китаю. Загалом країн-учасниць було 124. У підсумку на рахунок України – 27 медалей, з яких 17 золотих, 6 срібних та 4 бронзові. Розподіл місць на XIX літній Всесвітній Універсіаді 1997 року подано в таблиці 3.11.

Найбільшого успіху було досягнуто у художній гімнастиці та фехтуванні. Срібна призерка Атланти – 96 Олена Вітриченко, студентка Харківського державного інституту фізичної культури, у вправах зі стрічкою, обручем, скакалкою та булавами була кращою. Представниці 19 країн, зокрема Росії, Франції, Білорусі, Болгарії, не могли протистояти майстерності нашої Олени – у загальному підсумку п'ять медалей, з яких чотири золоті та одна бронзова.

Таблиця 3.11.

**Розподіл місць на XIX літній Всесвітній Універсіаді
Сицилія (Італія) (1997 р.)**

Місце	Країна	Медалі		
		золоті	срібні	бронзові
1	США	20	19	22
2	Україна	17	6	4
3	Японія, Канада	14	8	11
4	Російська Федерація	10	14	10
5	Китай	10	9	7
6	Італія	7	14	10
7	Куба	7	11	4
8	Угорщина	7	4	1
9	Південна Корея	5	2	3
10	Словаччина	4	0	1

Гідно продовжили рахунок медалям, здебільшого золотим, фехтувальники України, змагаючись із найкращими спортсменами з 31 країни світу. Чотири золоті, одну срібну та дві бронзові нагороди принесли вони до скарбнички. Медалі здобули – киянин шабліст Вадим Гутцай, харків'янин шпажист Олександр Горбачук та дві команди – рапіристи Сергій Голубницький, Олексій Бризгалов, Олег Мацейчук, Олексій Кругляк та шпажисти Олександр Горбачук, Андрій Малій, Олександр Кочергін та Андрій Єфременко. Срібна медаль в індивідуальних змаганнях рапіристів – Сергія Голубицького та дві бронзові у шпажистки Вікторії Титової і команди шаблістів, очолюваної Вадимом Гутцайтом.

Ці дві збірні команди України – з художньої гімнастики та фехтування – посіли кожна у своєму турнірі перше місце.

У легкій атлетиці – п’ять золотих, чотири срібні медалі. 19 хлопців та 22 дівчини з України посіли почесне третє місце. Золоті нагороди здобули – Юрій Білоног (штовхання ядра), студент Українського державного університету фізичного виховання та спорту, та Олена Шеховцова (стрибки у довжину).

У плавців – чотири золоті та одна бронзова медаль. Дві золоті медалі у Дениса Сілантьєва. Також золота медаль у Світлани Бондаренко, яка разом із Денисом навчалася у Запорізькому державному університеті, та Ігора Снітко, студента Харківського державного інституту фізичної культури. Світлана до того ж володарка срібної медалі. Серед 27 країн-учасниць Універсіади з плавання українські студенти – треті.

Уперше за триразову історію участі в українських спортсменів у змаганнях літніх Всесвітніх Універсіад з тенісу студенти Українського державного університету фізичного виховання і спорту Олександр Ярмола та Володимир Лис здобули бронзову медаль у парному чоловічому розряді.

У боротьбі з кращими футбольними командами (Марокко, Японія, Ірландія, США, Корея) студенти України вибороли четверте місце.

Виступили на Універсіаді без медалей, але не менш гідно, українські стрибунки у воду та гімнасти.

Спортсмени-студенти вперше досягли такого успіху на Всесвітній Універсіаді, і як сказав шеф місії України на XIX Всесвітній Універсіаді – 97, заслужений працівник освіти України, заслужений тренер України Сергій Операйло, це – не випадковість, тому що до цього успіху довго і вперто йшли спортсмени-студенти, які поєднують важкі тренування з оволодінням науками, їхні тренери, вкладаючи у своїх учнів душу і серце, викладачі вузів, що знаходять додатковий час для таких “незручних” студентів, як спортсмени, та організатори підготовки й участі в змаганнях, які своєю непомітною працею роблять важливу справу.

У період з 1 по 14 липня 1999 року в столиці Болерських островів Пальма-де-Мальорці (Іспанія) проводилися XX літні Всесвітні студентські ігри. Участь у змаганнях взяли 125 країн світу. Наші спортсмени зайняли сьоме загальнокомандне місце, при цьому здобувши 23 медалі, з яких 7 золотих, 7 срібних та 9 бронзових. Розподіл місць на XX літній Всесвітній Універсіаді 1999 року подано в таблиці 3.12.

Таблиця 3.12.

**Розподіл місць на XX літній Всесвітній Універсіаді
Пальма-де-Мальорка (Іспанія) (1999 р.)**

Місце	Країна	Медалі		
		золоті	срібні	бронзові
1	США	30	13	15
2	Російська Федерація	14	17	11
3	Куба	12	3	11
4	Японія	11	13	17
5	Румунія	10	4	3
6	Іспанія	7	7	13
7	Україна	7	7	9
8	Китай	7	5	11

9	Італія	6	12	9
10	Франція	6	3	7

Приємним сюрпризом стала перемога в бігу на 5000 м Сергія Лебеда, який встановив новий рекорд Універсіади (попередній результат тримався з 1975 року). Продовжили медалевий поступ фехтувальниці. Українські шпажисти у команді стали чемпіонами Універсіади.

Останню медаль до скриньки нагород української студентської збірної, причому – золоту, поклала легкоатлетка Олена Шеховцова. Змагаючись у секторі для стрибків у довжину, 27-річна киянка в кращій своїй спробі стрибнула на 692 см, з цим результатом наша співвітчизниця набагато випередила володарку срібної медалі американку Едріен Соєр (661 см). Золота медаль Шеховцової – четверта, здобута нашими легкоатлетами в Пальма-де-Мальорці. А загалом – сьома в активі студентської збірної України. Також золоті нагороди у Олени Гонорової та Оксани Лукашевич.

Абсолютним чемпіоном Всесвітньої Універсіади зі спортивної гімнастики став студент Херсонського державного педагогічного університету Олександр Береш. Срібні та бронзові нагороди у гімнасток Галини Тирик зі Львова та Вікторії Карпенко з Херсона. По одній срібній медалі в Олени Тесленко та Ірини Шкарупи з Києва.

В цілому виступ студентської збірної команди України слід вважати успішним, адже до складу команд, враховуючи передолімпійський рік, були включені не всі спортсмени екстра-класу, а деякі види спорту взагалі були представлені резервом збірних команд.

Із вдалим результатом повернулися наші земляки зі столиці Китаю, де з 22 серпня по 2 вересня 2001 року проходили Всесвітні студентські ігри. У Пекіні наші студенти здобули 34 нагороди і посіли п'яте місце з-поміж 167 країн-учасниць. Студентами-спортсменами було здобуто 13 золотих, 14 срібних та 7 бронзових нагород. Розподіл місць на XXI літній Всесвітній Універсіаді 2001 року подано в таблиці 3.13.

Таблиця 3.13.

Розподіл місць на XXI літній Всесвітній Універсіаді Пекін (Китай) (2001 р.)

Місце	Країна	Медалі		
		золоті	срібні	бронзові
1	Китай	54	25	24
2	США	21	13	13
3	Російська Федерація	14	19	20
4	Японія	14	14	25
5	Україна	13	14	7
6	Італія	8	8	6
7	Куба	6	4	2
8	Франція	5	2	16
9	Великобританія	4	2	4
10	Корея	3	10	14

Такий успіх, насамперед, пояснюється зірковим складом нашої збірної. Серед 137 спортсменів були олімпійські чемпіони, переможці континентальних

та світових чемпіонатів, лідери світових рейтингів.

Найбільша кількість нагород – у плавців. Ними було здобуто сім золотих, чотири срібні і дві бронзові нагороди. Це не дивно, адже у пекінських басейнах виступала майже вся національна збірна. Не полетів до Китаю лише Денис Силантьєв. За його словами, через втому він пропустив не тільки Універсіаду, а й подальші ігри Доброї Волі у Брісбені.

Яна Клочкова стала студенткою лише у 2001 році. У перервах між змаганнями завітала до столичного університету фізичного виховання і на першому своєму старті продемонструвала, що вчитиметься тільки на “відмінно”. Розпочала з перемоги на 800-метровці, а пізніше на 200-метровці комплексом, залишивши конкуренток далеко позаду. Після чого вирушила до Брісбена, де продовжила перемагати на іграх Доброї Волі. Олег Лісогор виграв обидва запливи брасом, а Ігор Червинський – 800-метровку та на дистанції 1500 м вільним стилем, причому на першій з них встановив новий рекорд України.

Золоті нагороди у легкій атлетиці здобули – Вікторія Паламар з Києва та Сергій Лебедь з Дніпропетровська. Другими у своїх видах були Юрій Білоног та Владислав Піскунов.

Тамара Єрофеева принесла українській збірній чотири золоті та срібну нагороди.

В останню декаду серпня 2003 р. у південнокорейському місті Дегу відбувалося свято міжнародного студентського спорту – XXII літня Всесвітня Універсіада.

Україну на цих змаганнях представляли 165 спортсменів майже з усіх областей країни – студенти 36 вищих навчальних закладів, які взяли участь у змаганнях із 12 видів спорту. Четверте місце серед 179 країн-учасниць у загальнокомандному заліку та 55 медалей, майже половина з яких золоті, – такі здобутки студентської збірної України на XXII літній Всесвітній Універсіаді. Це крок уперед порівняно з XXI Всесвітньою Універсіадою 2001 р. в Пекіні, коли Україна посіла п'яте місце.

Перше місце на цьогорічній Універсіаді здобули спортсмени Китаю, друге – Росії, третє – Південної Кореї. Виступ українських спортсменів на XXII Універсіаді можна вважати успішним, а четверте місце – почесним, беручи до уваги те, що ми випередили таких фаворитів Універсіади, як США, Японія, Великобританія, Франція.

У таблиці 3.14 подано розподіл місць на XXII літній Всесвітній Універсіаді (2003 р.)

Таблиця 3.14.

**Розподіл місць на XXII літній Всесвітній Універсіаді
Дегу (Південна Корея) (2003 р.)**

Місце	Країна	Медалі		
		золоті	срібні	бронзові
1	Китай	41	27	13
2	Росія	26	22	34
3	Південна Корея	26	11	15
4	Україна	23	15	17

5	Японія	13	11	20
6	Франція	8	8	4
7	Великобританія	8	3	6
8	США	5	13	18
9	КНДР	3	7	3
10	Польща	3	4	3

Золото здобували не лише студенти суто фізкультурних навчальних закладів. Так, дві золоті медалі з плавання стилем батерфляй на дистанціях 50 і 100 м приніс українській команді Андрій Сердинов із Луганського державного педагогічного університету. У бігу на чотиристаметровій дистанції – золота медаль в Андрія Твердоступа з Харківського політехнічного інституту, а на півторакілометровій дистанції найвищу нагороду виборола Наталя Сидоренко з Донецької академії управління. З метання диска – золота медаль у Наталі Фокіної (Слов'янський педагогічний інститут). У стрибках у довжину перше місце посів Валерій Васильєв (Сумський державний університет). Золота медаль – в Андрія Михайличенка із Запорізького державного університету за вправи на перекладині. Золоті медалі з плавання вільним стилем на дистанції 50 м здобули В'ячеслав Ширшов (Луганський педагогічний університет) і Ольга Мукомол (Запорізький державний університет). Три золоті медалі завойовано в командному змаганні: фехтування (шпага), легка атлетика (естафета 4x400 і 4x100 м), у яких виступали студенти Харківського державного педагогічного університету, Дніпропетровської академії будівництва і архітектури, Луганського державного педагогічного університету.

Звісно, успіх на Універсіаді випадковим не назвеш. Але час не стоїть на місці, підрастає нове покоління спортсменів і в нас, і в інших країнах. Завойовують високі позиції з багатьох видів спорту Китай, Швеція, Угорщина, Румунія, Австралія.

Збірні команди України під патронатом Міжнародної федерації університетського спорту, до складу якої входить Спортивна студентська спілка України, вже всьоме брали участь у Всесвітніх Універсіадах.

Змагання за програмою Універсіади відбувалися з 10 по 21 серпня, у м. Ізмір (Туреччина), за цей час було розіграно 1383 медалі, із них жінки вибороли 679 медалей (219 золотих, 219 срібних, 241 бронзову), а чоловіки – 704 медалі (225 золотих, 225 срібних, 254 бронзові).

Найбільша кількість спортсменів була представлена від м. Києва – 46, Харківської області – 19, Донецької області – 13 і Дніпропетровської області – 11 осіб.

Завдяки фінансовій підтримці Міністерства освіти і науки України та організаційній роботі Комітету з фізичного виховання та спорту МОН України своєчасно були проведені навчально-тренувальні збори, своєчасно перераховані кошти до Туреччини і вирішені питання авіаперевезення та ін.

Найбільш успішно виступили студенти-спортсмени у художній гімнастиці (13 медалей, з них 5 золотих, 4 срібні, 4 бронзові), легкій атлетиці (11 медалей, з них 7 золотих, 4 срібні, 4 бронзові), плаванні (9 медалей, з них 5 золотих, 1

срібна, 3 бронзових). У таблиці 3.15 подано розподіл місць на XXIII літній Всесвітній Універсіаді (2005 р.)

Переможцями Універсіади – 2005 стали плавець Олег Лісогор, легкоатлети Володимир Зюськов та Іван Гешко, гімнастки-“художниці” Ганна Безсонова і Наталія Годунко та інші.

Художня гімнастика – завжди окраса Всесвітніх студентських ігор. Збирає тільки найсильніших. Ізмір не виняток.

Фінал багатоборства. Остання вправа Ганни Безсонової – стрічка. Надскладні елементи, вільний політ, невимушеність (не без дрібних огріхів – ризик усе ж таки). Відрив від росіянки Ірини Чащиної не в сотих чи в десятих, а в цілих балах! Вона вдруге на Універсіаді. Вдруге чемпіонка. Та якщо у Південній Кореї у неї була лише одна золота нагорода, то в Ізмірі – їх аж 4. Золото у вправах зі стрічкою і у Наталки Годунко, а загалом “художниці” завоювали 13 нагород.

Таблиця 3.15.

**Розподіл місць на XXIII літній Всесвітній Універсіаді
м. Ізмір (Туреччина) (2005 р.)**

Місце	Країна	Медалі		
		золоті	срібні	бронзові
1	Росія	26	16	23
2	Китай	21	16	12
3	Японія	18	18	20
4	Україна	18	16	18
5	США	17	12	14
6	Польща	12	8	8
7	Південна Корея	11	14	9
8	Турція	10	11	6
9	Тайвань	6	2	4
10	Італія	5	6	13

Підготовку спортсменів вели найкращі тренери України: Альбіна Дерюгіна, Ігор Коробчинський (гімнастика художня та спортивна), Ніна Кожух, Віктор Турчин, Володимир Ворона (плавання), Володимир Свиридов, Леонід Каченков (стрибки у воду), Павло Пшенічников, Володимир Андріївський (тхеквондо), Микола Крот, Володимир Журавльов, Георгій Миронюк, Володимир Федорець, Юрій Сінюков (легка атлетика), Іошалій Зашук (баскетбол), Вадим Гутцайт, Григорій Крис (фехтування), Валерій Сердюк, Анатолій Єгоров (стрільба з лука) та багато інших.

Велику увагу приділили підготовці та участі студентів в Універсіаді – 2005 ректори вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації: В. Платонов (Національний університет фізичного виховання і спорту України), М. Олійник (Харківська державна академія фізичної культури), В. Тацій (Харківська національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого), В. Савін (Запорізький державний університет), В. Курило (Луганський державний педагогічний університет), В. Савченко (Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту), Л. Товажнянський (Національний

технічний університет “Харківський політехнічний інститут”), В. Малахів (Одеський державний політехнічний університет), М. Скиба (Хмельницький технологічний університет “Поділля”).

При підготовці та успішній участі спортсменів у змаганнях було об’єднано зусилля Комітету з фізичного виховання та спорту МОН України, Міністерства України у справах молоді та спорту, Федерацій України з видів спорту, добровільних спортивних товариств.

Президент Національного олімпійського комітету України Сергій Бубка привітав перших володарів нагород в Ізмірі: “Щиро вітаємо вас із визначними здобутками на XXIII Всесвітніх літніх студентських іграх. Перші значні успіхи на спортивних аренах Ізміру – свідчення визнання потужного потенціалу нашої української збірної. Віримо – найкращі ваші спортивні здобутки – ще попереду!”

Після завершення програми Універсіади 21 серпня відбулася урочиста церемонія закриття на стадіоні імені Ататюрка. Президент ФІСУ Джордж Кілліан зазначив у заключному виступі: “Універсіада була чудово організована, що зумовило підвищений інтерес до неї в усьому світі. Під час студентських ігор було встановлено багато світових рекордів”. Туреччина довго готувалася до цієї події і провела її бездоганно. Після спуску прапора Універсіади, погашення вогню Універсіади і грандіозного феєрверка розпочалася урочиста передача символічних ключів від майбутньої XXIV Всесвітньої літньої Універсіади. Тепер учасники ігор знову зустрінуться 2007 р. у Таїландському місті Бангкок.

Менш вдалимими для наших збірних були виступи на зимових Універсіадах. XVII Всесвітні студентські ігри проходили з 18 по 26 лютого 1995 року в місті Джака (Іспанія). Студенти України посіли 6-е місце серед 41 країни-учасниці, при цьому здобувши чотири бронзові нагороди в лижних перегонах. Розподіл місць на XVII зимовій Всесвітній Універсіаді 1995 року подано в таблиці 3.16.

З 24 січня по 2 лютого 1997 року зимова Універсіада проходила в Південній Кореї. Наші спортсмени не змогли втриматися в першій десятці і зайняли 16-е місце серед 48 країн-учасниць. При цьому завоювали дві срібні нагороди у лижних перегонах та дві бронзові в біатлоні.

Ситуацію пояснив заступник керівника делегації до Кореї Сергій Операйло. Строки проведення Універсіади були для нашої збірної невдалимими: багато провідних спортсменів на той час готувалися до етапів розіграшів Кубка Світу, фігуристи виступали у Парижі на Чемпіонаті Європи. Відбувалася Українська Спартакіада, у якій теж потрібно було брати участь. З біатлону до Кореї поїхав другий склад, який здобув срібні нагороди Універсіади, хоча провідні спортсмени стартували в інших змаганнях.

Таблиця 3.16.

**Розподіл місць на XVII зимовій Всесвітній Універсіаді
Джака (Іспанія) (1995 р.)**

Місце	Країна	Медалі		
		золоті	срібні	бронзові
1	Російська Федерація	7	4	4
2	Південна Корея	6	4	4

3	Японія	3	5	6
4	Китай	3	4	3
5	США	2	2	2
6	Україна	0	0	4
7	Польща	1	3	0
8	Білорусь	2	1	0
9	Канада	1	0	2
10	Казахстан	2	0	0

Найбільш вдалим для нашої збірної на зимових Універсіадах був виступ у Словацьких Татрах на ХІХ Всесвітній зимовій Універсіаді, яка відбувалася з 22 по 30 січня 1999 року. Українські спортсмени вибороли чотири золоті, одну срібну та дві бронзові нагороди, що в неофіційному командному заліку дало змогу збірній команді України посісти 5-е командне місце серед 40 країн-учасниць.

Розподіл місць на ХІХ зимовій Всесвітній Універсіаді 1999 року подано в таблиці 3.17.

Основою такого успіху нашої команди вважають правильний вибір рішення. А саме – посилати на Універсіаду й фінансувати ті види спорту, у яких можна розраховувати на успіх. До таких видів було віднесено біатлон, лижі й хокей. Дві золоті та одну бронзову нагороди у лижних перегонах здобула студентка Київського національного університету Валентина Шевченко. В лижній естафеті 3x5 км з Валентиною виступали Марина Пестрякова та Вікторія Якимчук.

Таблиця 3.17.

**Розподіл місць на ХІХ зимовій Всесвітній Універсіаді
Попрад-Татри (Словаччина) (1999 р.)**

Місце	Країна	Медалі		
		золоті	срібні	бронзові
1	Російська Федерація	8	12	9
2	Австрія	7	2	0
3	Польща	5	2	3
4	Словаччина	4	7	7
5	Україна	4	1	2
6	Італія	4	0	2
7	Франція	4	0	1
8	Японія	3	5	7
9	Китай	3	5	6
10	Білорусь	3	2	3

Ще одну золоту медаль отримали наші хокеїсти. Срібну та бронзову нагороду українська команда здобула з біатлону, де виступали Микола Крупнік, Юрій Смеляненко, Олександр Белоненко, Олег Бабіч. Серед жінок – Оксана Хвостенко, Тетяна Рудь, Наталія Терещенко. Бронзову у лижних перегонах здобули Марина Пестрякова та Вікторія Якимчук.

Менш вдалою для нашої збірної була ХХ зимова Універсіада, яка відбувалася з 6 по 17 лютого 2001 року в місті Закопане (Польща). Наші студенти не змогли втриматись у першій десятці і посіли 11-е командне місце, здобувши при цьому одну золоту, одну срібну та дві бронзові нагороди. Хоча

результатами виступів у цілому всі були задоволені. Адже цей рік був передолімпійський і в Закопане були відсутні “перші” номери нашої збірної. Порадували наші хокеїсти, які виявили волю до перемоги у матчі за третє місце із збірною Чехії. Проблема була у тому, що Універсіада співпала зі стартом вибіркового передолімпійського турніру в Осло. Через це наша збірна залишилася без сильних нападаючих та воротара. Підтримали престиж лижних перегонів і біатлону естафетні команди, які могли б претендувати на золоті нагороди, якби мали у своїх складах хоча б по одному досвідченому майстру. Золоті нагороди лише в українських фігуристів Олени Грушиної та Руслана Гончарова.

XXI Всесвітня зимова Універсіада відбулася в м. Тарвізіо (Італія) з 16 по 26 січня 2003 року. Найкращого успіху досягли спортсмени-біатлоністи. Вони принесли українській збірній шість золотих медалей. Одну золоту медаль вибороли спортсмени-студенти в лижних перегонах, знову перемогла Валентина Шевченко. Хокейна команда була не найсильнішою, але вона показала непоганий результат, посівши п’яте місце, вигравши на початку змагань у команд Кореї, Китаю та Фінляндії, але програвши росіянам та словакам, які, власне, і поділили перше і друге місця. Українські фігуристи стали другими у спортивних танцях. Українські студенти-спортсмени привезли додому 14 медалей: сім золотих, чотири срібні та три бронзові.

У таблиці 3.18 подано розподіл місць на XXI зимовій Всесвітній Універсіаді (2003 р.)

Таблиця 3.18.

**Розподіл місць на XXI зимовій Всесвітній Універсіаді
Тарвізіо (Італія) (2003 р.)**

Місце	Країна	Медалі		
		золоті	срібні	бронзові
1	Російська Федерація	11	10	10
2	Україна	7	4	3
3	Китай	6	2	2
4	Японія	5	3	6
5	Північна Корея	5	3	3
6	Італія	3	7	2
7	Словенія	3	4	2
8	Австрія	3	2	2
9	Чеська Республіка	2	2	2
10	Казахстан	2	2	2

З 6 по 22 січня в австрійському Інсбруці пройшла XXII Всесвітня зимова Універсіада, в якій взяли участь близько 1600 студентів з майже 50 країн світу.

Українські студенти-спортсмени посіли 6 загальнокомандне місце здобувши 4 золоті, 10 срібних та 2 бронзові нагороди.

Україна була представлена у трьох видах програм. Особливо відзначилися біатлоністи, на їх рахунку три золоті, сім срібних та одна бронзова нагорода. Оксана Хвостенко та Олександр Біланенко тричі сходили на п’єдестал. У фігурному катанні блискуче виступили Олена Грушина та Руслан Гончаров. Киянку Галину Маняченко в одиночному катанні зуміла випередити

лише японка.

У таблиці 3.19 подано розподіл місць на XXII зимовій Всесвітній Універсіаді (2005 р.)

Таблиця 3.19.

**Розподіл місць на XXII зимовій Всесвітній Універсіаді
Інсбрук (Австрія) (2005 р.)**

Місце	Країна	Медалі		
		золоті	срібні	бронзові
1	Австрія	10	8	3
2	Корея	10	7	6
3	Росія	8	5	9
4	Японія	5	6	6
5	Польща	5	2	1
6	Україна	4	10	2
7	Казахстан	4	1	2
8	Італія	4	0	5
9	Китай	3	6	8
10	Голландія	3	5	2

Отже, незважаючи на деякі невдалі виступи наших спортсменів, ми можемо стверджувати, що студентський спортивний рух набуває все більшої популярності і впевнено завойовує позиції як в Україні, так і за її межами. Цілком імовірно, що й в олімпійському Пекіні хтось із нинішніх лауреатів Універсіади змусить організаторів вмикати гімн України на честь своєї перемоги.

3.3. Всеукраїнські Універсіади як форма спортивно-виховної роботи зі студентською молоддю

Сьогодні в українському суспільстві розгортаються складні процеси державотворення, що, безумовно, впливає на всі сфери суспільного життя.

Фізичне виховання і спорт – це складні соціальні явища, важлива частина загальної культури людства. Вони тісно пов'язані з економікою, соціально-політичною, військовою та духовною сферами.

Фізичне виховання студентської молоді в Україні є невід'ємною частиною здорового способу життя молодого покоління та розвитку спортивного руху, що базується на взаємозв'язку навчальних та позанавчальних форм фізкультурно-оздоровчої роботи.

Держава здійснює фізичне виховання студентів за посередництва відповідних кафедр шляхом реалізації навчальних програм, системи заліків, виконання нормативів та вимог, які є обов'язковими для всіх навчальних закладів.

Важливою формою удосконалення спортивної майстерності студентства є комплексні спортивні змагання – Всеукраїнські Універсіади.

З моменту відновлення української державності вперше такі змагання були організовані в Україні у 1993 році. Їх метою є подальше підвищення рівня навчально-тренувального процесу у вищих навчальних закладах України, покращення спортивної майстерності студентів-спортсменів та якісної

підготовки їх до участі у Всесвітніх Універсіадах. Основним, найбільш важливим і масовим етапом Всеукраїнської Універсіади є внутрішньовузівські масові змагання, що тривають протягом навчального року, канікулярного періоду і закінчуються у травні місяці.

Головним завданням таких змагань є поліпшення стану здоров'я студентів, підвищення рівня їхньої фізичної, професійно-прикладної підготовленості, загартованості, прищеплення майбутнім фахівцям навичок організації спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходів.

Вузівські змагання з масових видів спорту, різні фізкультурно-спортивні конкурси, турніри, фестивалі здоров'я тощо сприяють розвитку ініціативи і самодіяльності колективів вищих навчальних закладів, розширенню студентського самоврядування у навчальних групах, на факультетах, курсах, у студентських гуртожитках, оздоровчо-спортивних таборах, спортивних секціях, оздоровчих групах і т. ін.

Відповідно до Положення про проведення Всеукраїнської Універсіади у фізкультурно-спортивних заходах можуть брати участь усі бажаючі: студенти, аспіранти, викладачі, співробітники вузів і члени їх сімей, які пройшли попередню підготовку, є членами спортивної студентської спілки України і мають допуск лікаря до змагань. Згідно з чинними документами фінальні змагання Універсіади України проводяться в травні-липні й вони вважаються вибірковими до Всесвітньої Універсіади.

Згідно з наказом Міністерства освіти України і Міністерства України у справах молоді і спорту №39/381 від 17 лютого 1993 року вперше у 23 містах України було проведено фінальні змагання літньої Всеукраїнської Універсіади.

Наш аналіз показав, що фінальним змаганням передували масові старти у вищих навчальних закладах, міських та обласних спортивних клубах "Гарт". За нашими підрахунками, кількість видів спорту включених до проведення змагань коливалася від 10 до 30. Найпопулярнішими серед студентів були такі види спорту: легка атлетика, плавання, футбол, баскетбол, волейбол, настільний теніс, гандбол, шахи, спортивна боротьба.

Відповідно до інформації з Кримського та обласних спортивних клубів "Гарт" у масових змаганнях стартувало близько 210 тисяч спортсменів-студентів. Найчисельнішими були змагання у Дніпропетровській області – 44200 учасників, Львівській – 32000, Харківській – 32210, Одеській – 15210, Херсонській – 11710, Полтавській – 8530 та ін.

Масові старти Універсіади – 93 сприяли подальшому розвитку фізичної культури і спорту серед студентів України.

У фінальних змаганнях, згідно з Всеукраїнським Положенням про проведення Універсіади, студенти змагалися з різних видів спорту: бадмінтону, баскетболу, боксу, боротьби вільної, боротьби греко-римської, боротьби дзюдо, самбо, важкої атлетики, велоспорту на шосе, веслування академічного та на байдарках і каное, волейболу, водного поло, гандболу, спортивної гімнастики, легкої атлетики, плавання, тенісу, настільного тенісу, фехтування та футболу. Як бачимо в основний перелік видів спорту ввійшли і 9 основних, які входять до програми на Всесвітніх Універсіадах. Це баскетбол, волейбол, водне поло,

спортивна гімнастика, легка атлетика, плавання, теніс, фехтування та футбол. Ці види є також найбільш розповсюдженими в Україні.

У фінальних стартах взяли участь більше 3,5 тисяч студентів-спортсменів 105 вузів України. Вони представляли автономну республіку Крим, всі області України, міста Київ та Севастополь.

Як свідчать дані звітів суддівської, колегії найбільш організовано пройшли змагання з бадмінтону та спортивної гімнастики в м. Харкові; боксу, плавання та легкої атлетики в м. Донецьку; боротьби самбо в м. Києві; настільного тенісу в м. Івано-Франківську; важкої атлетики в м. Дніпропетровську та в ряді міст із спортивних ігор.

Аналіз спортивних результатів свідчить про те, що в окремих видах спорту взяли участь найсильніші спортсмени України з легкої атлетики, спортивної гімнастики, важкої атлетики, настільного тенісу, боротьби самбо та інших. Всього участь в Універсіаді – 93 взяли більше 600 майстрів спорту України та 52 майстри спорту міжнародного класу.

Відродно, що в ході змагань 7 спортсменів показали результат майстра спорту міжнародного класу, 152 – майстра спорту. Найвищі результати показані в легкій атлетиці, плаванні, боротьбі самбо. Так, у важкій атлетиці 7 спортсменів вперше виконали норматив майстра спорту, а С.Амелькин із Запоріжжя – майстра спорту міжнародного класу. В легкій атлетиці 63 спортсмени показали результат майстра спорту, В. Кириленко з м. Харкова (стрибки в довжину) та спортсмени в метанні молота О. Крикун з м. Умані, В. Колесник з м. Луганська та А. Дебелий з м. Києва виконали норматив майстра спорту міжнародного класу. У плаванні 59 спортсменів показали результат на рівні майстра спорту.

Найбільш успішно виступили спортсмени тодішнього Київського державного інституту фізичної культури, які посіли 12 перших місць, 4 – других, 3 – третіх, значно випередивши усі інші вузи України.

На думку головної суддівської колегії проведення Універсіади – 93 сприяло піднесенню рівня навчально-тренувального процесу у вузах України, підвищенню рівня спортивної майстерності студентів-спортсменів та якісної підготовки їх до Всесвітньої Універсіади.

Як бачимо, Всеукраїнські Універсіади є однією з форм удосконалення спортивної майстерності студентської молоді та якісної підготовки їх до участі у Всесвітніх Універсіадах.

РОЗДІЛ 4

ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОГО СПОРТУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

4.1. Місце й тенденції розвитку студентського спорту в спортивному русі України

Перехід українського суспільства до нових ринкових відносин супроводжується рядом негативних змін. Ситуація, яка склалася в Україні, як і у ряді інших держав, після розвалу СРСР, демонтаж попередньої системи організації, управління і фінансування дитячо-юнацького і студентського спорту призвели до кардинальних змін у сфері спорту.

Загострилися політичні й соціальні проблеми, не повністю вирішуються проголошені на державному рівні освітні, культурні та оздоровчі програми.

Вперше в українській історії у грудні 1993 року прийнято Закон України “Про фізичну культуру і спорт”, згодом – цілу низку важливих нормативних документів та програм, серед яких зазначимо Державну програму розвитку фізичної культури і спорту в Україні (1994), Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України (1996), Цільову комплексну програму “Фізичне виховання – здоров’я нації” тощо.

Водночас в Україні, незважаючи на більш як десятирічний досвід самостійного державного розвитку, наявність чималої кількості висококваліфікованих і досвідчених вчених у сфері програмно-нормативного забезпечення, не існує загальнодержавних програм фізичного виховання для студентської молоді. А відтак, проблемними залишаються стратегічні питання рівня фізкультурної освіти та фізичної підготовленості студентської молоді, організації фізичного виховання у вищій школі тощо.

Аналізуючи стан фізичного виховання і спорту у ВНЗ України, голова Комітету з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України Сергій Операйло відмічає, що у ВНЗ та спортивних клубах розуміють, що саме вища школа є підготовкою майбутніх фахівців до самостійної життєдіяльності і саме це покладає на них велику відповідальність за здоров’я та стан фізичної підготовленості студентів. Також багато робиться у ВНЗ для збереження чотирьох годин фізичного виховання протягом всього терміну навчання студентів та щосеместрового заліку з фізичного виховання.

Не зважаючи на важке фінансове становище у вищій школі, робиться все можливе для збереження кадрів на кафедрах фізичного виховання в значній кількості ВНЗ, продовжується будівництво та відновлення навчально-спортивної бази, яка є центром фізкультурної та спортивної активності молоді.

Спортсмени поєднують виховний та навчально-тренувальний процес з участю в міжнародних змаганнях у складі національних збірних України з видів спорту.

Але аналіз результатів виступів збірних студентських команд України за останні роки свідчить про те, що їхні спортивні досягнення не реалізуються в повній мірі у зв’язку з організаційними недоліками, невідповідністю матеріально-технічної бази і недостатністю фінансування.

Шляхи подолання цих недоліків, на думку провідних фахівців галузі, – в організаційній перебудові структури управління, використанні сучасних наукових досягнень, пристосуванні навчально-спортивної роботи до економічних умов в Україні.

Сьогодні цілком зрозуміло, що фінансування системи студентського спорту практично повністю із державного бюджету, як це було в СРСР, є нереальним у зв'язку з економічною ситуацією, що склалася, і змінами у підході до спорту взагалі.

В 1992-1993 рр. Національний олімпійський комітет України, Міністерство України у справах молоді і спорту знову утворили самостійні національні федерації з видів спорту, зіткнулися з необхідністю кардинальної перебудови системи спорту в країні і пошуку позабюджетних джерел його фінансування. Природно, що основну увагу було звернено на досвід західних країн, що досягли хороших результатів у справі пошуку різноманітних джерел фінансування спорту. Тому цілком зрозуміло, що НОК України головні перспективи фінансування бачить у залученні на український ринок спонсорів, організації спортивних лотерей, виставок і презентацій, що проводяться як по лінії НОК, так і національними спортивними федераціями. Складність ситуації в цій справі пов'язана з кризовим станом в економіці України, відсутністю серйозної конкуренції на вітчизняному ринку, низькою платоспроможністю населення України, нестабільністю національної грошової одиниці, а також з відсутністю достатнього досвіду і знань, фахівців, які вирішували б проблему фінансового забезпечення спорту вищих досягнень. Тому важливо, на наш погляд, ознайомитися з досвідом роботи з фінансування спорту, що накопичений у країнах, які вже пройшли кризові часи і мають достатньо стабільну економіку.

10-11 листопада 1998 р. у Верховній Раді України були проведені слухання, присвячені проблемам розвитку фізичної культури та спорту в Україні. В ході парламентських слухань було порушено дві групи принципово важливих для України питань. Перше – пов'язане з необхідністю збереження і примноження досягнень у галузі фізичної культури та спорту, визначення шляхів подальшого розвитку галузі в нових соціально-економічних умовах, її інтеграція в світове спортивне співтовариство. Друге – обумовлене необхідністю зміни пріоритетів у розвитку галузі, концентрація зусиль на використанні можливостей фізичного виховання, фізичної культури та спорту у вирішенні життєво важливого завдання – зміцнення здоров'я населення України, збереження генофонду України.

Створення нових організаційних форм керування розвитком студентських видів спорту може суттєво вплинути на покращення спортивних досягнень студентів і підняти престиж України до світового рівня.

Незважаючи на великий міжнародний авторитет і вплив, перед спортивним рухом періодично виникають проблеми, які, в разі їх несвоєчасного або неефективного розв'язання, можуть перерости в невирішувані.

Деякі з таких проблем, наприклад, комерціалізації спорту, надмірної політизації, елітарності, проблеми із застосуванням допінгу та інші, постійно

перебувають у полі зору фахівців, спортивних організацій, громадськості. Їх розв'язують або принаймні намагаються вирішувати.

Проблема надмірної політизації спорту є однією з найпомітніших. Вона походить від того, що існуючі в світі авторитарні режими охоче вдаються до послуг спорту, щоб задекларувати громадськості свої “успіхи” в управлінні країною.

Елітарність проявляється на всіх рівнях великого спорту. Односторонність підготовки провідних спортсменів властива не просто деяким особам, а сучасним умовам підготовки до змагань.

Природно, що такий багатооб'ємний режим тренувань, та ще й велика їх інтенсивність залишає у спортсмена мало часу і сили для навчання, культурних занять. Особливо, якщо зважити, що спорт постійно “молодіє”, а в деяких видах стає просто “дитячим”.

Величезні навантаження (особливо нервові), а нерідко ще доповнені вживанням недозволених препаратів, можуть перекреслити оздоровчу функцію спорту і призвести до серйозних захворювань, навіть до інвалідності.

Проблема спорту високих досягнень, яка вирішується нині з застосуванням величезних за об'ємом і інтенсивністю навантажень, ставить учасників цього процесу в глухий кут. Вихід з цього положення мусять шукати фахівці спорту: тренери, медики, самі спортсмени. Проте ні нові підходи в методиці тренувань (вони “мусять” з'явитись найближчим часом), ні належне медико-біологічне забезпечення, ні досягнення в інших галузях науки не зроблять непотрібними серйозні рішення організаційного характеру.

Спортсмени України щороку беруть участь в понад 1000 офіційних змаганнях. Це не враховуючи “самодіяльного” рівня. Проте перед українським спортом стоїть ціла низка проблем. Вони розподіляються на групи: організаційні, методичні, фінансово-матеріальні, морально-етичні.

Поширення допінгу в сучасному спорті вищих досягнень перетворилося на одну з найголовніших проблем.

Постійно зростаюче політичне й економічне значення спортивних перемог, ріст спортивних рекордів, суперництво в міжнародних змаганнях, надмірні тренувальні і змагальні навантаження сучасного спорту – все це стало причиною того, що в останні роки помітно інтенсифікувався пошук шляхів підвищення майстерності спортсменів і їх змагальної діяльності. Це привело спеціалістів не тільки до удосконалення системи відбору і підготовки спортивних талантів, техніки та тактики видів спорту, зміцнення матеріальної бази і організаційних основ спортивної підготовки, але і до пошуку всілякого роду незаконних можливостей для досягнення переваги у змаганнях. Серед цих шляхів найефективнішим виявилось застосування різних стимулюючих препаратів.

Прийняття цих препаратів нерідко приводить до важких порушень здоров'я спортсменів, іноді є причиною їх смерті.

Організаційні проблеми пов'язані з обстановкою того, що існуюча в нинішній Україні структура спорту майже повністю успадкована від колишнього Радянського Союзу. Ця структура залишається по суті авторитарною, вона зорієнтована в значній мірі на переважно державне

утримання спорту і вступає в протиріччя з економічними можливостями державного бюджету.

Сьогодні в Україні нагальною є потреба у внесенні змін до Закону України “Про фізичну культуру і спорт” стосовно нормативно-правових основ розвитку професіонального спорту. Для цього пропонується доповнити Закон України “Про фізичну культуру і спорт” новою статтею “Професіональний спорт”. Вона включає в себе чітке визначення професіонального спорту, шляхи формування цивілізованих відносин між спортивними організаціями і спортсменами-професіоналами, вимоги до професіональних клубів, характер відносин між спортивними організаціями і структурами професіонального спорту. Висловлено проблеми, що стосуються змін до Закону України “Про фізичну культуру і спорт” відносно взаємодії Держкомспорту зі спортивними федераціями. У відповідності з ним, федерації з видів спорту отримують право утворювати на добровільних засадах товариства, союзи, асоціації.

Вважаємо, що для того, щоб організувати ефективну систему фізичного виховання та спорту в Україні, потрібен не тільки аналіз історичного досвіду формування галузі та досвід провідних держав світу, але й оцінка реального стану розвитку галузі. При цьому треба враховувати пропозиції провідних фахівців (практиків і теоретиків), щодо вирішення низки проблем, які не сприяють ефективному функціонуванню галузі.

Серед чинників, які перешкоджають ефективному функціонуванню системи фізичного виховання та спорту в Україні, є: недосконалість системи підготовки спортивного резерву, недосконалість організації системи фізичного виховання, байдужість та некомпетентність органів державної влади усіх рівнів, відсутність контролю за процесом фізичного виховання школярів та студентів з боку державних органів освіти, відсутність чіткої системи управління фізкультурно-спортивним рухом у державі.

Таким чином, існуюча в Україні система фізичного виховання та спорту не може повністю забезпечити вирішення завдань, що стоять перед нею на сучасному етапі її розвитку і тому потребує змін. Виявлено, що ефективному функціонуванню системи фізичного виховання та спорту в Україні перешкоджає недостатнє фінансове та матеріально-технічне забезпечення, недостатня координація і регулювання взаємозв'язків у системі управління галуззю, недосконалість програмно-нормативної та правової бази, недостатнє впровадження науково-методичних напрацювань у практичну сферу галузі, невизначеність ідейно-теоретичних основ сучасного фізкультурно-спортивного руху в Україні, недосконалість структури перепідготовки та підвищення кваліфікації фізкультурних кадрів та недосконалість системи і структури підготовки професійних кадрів. Численні зміни в управлінні галуззю на державному рівні негативно впливають на розвиток студентського спортивного руху в Україні. Разом з тим, зміни в центральному керівному органі галузі за останні 10 років помітно вплинули і деякою мірою порушили або навіть зруйнували обласну та районну ланки, що може негативно позначитися на розвитку галузі вже найближчим часом.

Удосконалення діяльності галузі у контексті загальних проблем істотно залежить від стану матеріально-технічного забезпечення. За останні роки через

відсутність власного виробництва достатньої кількості спортивної форми, інвентарю та обладнання практично згорнута централізована підготовка резерву. В багатьох видах спорту порушена матеріальна основа, оскільки велика кількість спортивних баз для підготовки знаходиться поза межами України. Є серйозні проблеми з якісним інвентарем, обладнанням, спортивною формою.

Надзвичайно складним залишається ефективне функціонування всіх ланок системи підготовки спортсменів вищої кваліфікації та резерву: мережі ДЮСШ, училищ фізичної культури, ШВСМ та центрів олімпійської підготовки, особливо у сільській місцевості.

Значна частина тренерів, що знаходиться нині при керівництві збірними командами України не має достатнього досвіду підготовки спортсменів до Всесвітніх Універсіад, чемпіонатів світу і Олімпійських ігор, тому що раніше займалася лише підготовкою резерву для збірних команд СРСР. До того ж доволі масового характеру набув відтік кваліфікованих фахівців спорту за межі України, де рівень їхньої оплати є значно вищим.

4.2. Особливості співпраці структур студентського спорту з державними, освітніми, громадськими, молодіжними організаціями

Спираючись на багатий досвід, Україні вдалось зберегти в складних умовах перехідного періоду достатньо дієву систему фізкультурно-оздоровчої роботи і спорту вищих досягнень. Це стало можливим, перш за все, завдяки створенню відповідної нормативно-правової бази, основою якої став Закон України “Про фізичну культуру і спорт”, прийнятий в 1993 р. Законом визначені основні принципи, напрямки та структура державного управління фізичною культурою та спортом в Україні, політика держави з питань фінансового, матеріально-технічного, кадрового, правового і інформаційного забезпечення розвитку цієї важливої галузі.

Закон дав підстави для розробки Державної програми розвитку фізичної культури та спорту в Україні, яка в короткі терміни була підготовлена вітчизняними фахівцями і затверджена Указом Президента України в червні 1994 р. Термін її дії вийшов у 1997 р. У вересні 1998 р. Президентом України затверджена Цільова комплексна програма “Фізичне виховання – здоров’я нації”, яка буде діяти до 2005 р. Протягом 1992-1997 рр. Президентом України, Кабінетом Міністрів України прийнято більш як 20 указів і постанов з питань розвитку фізичної культури та спорту. Верховною Радою України тільки за останній час внесені зміни до Закону України “Про підприємництво”, зокрема, ліцензування окремих видів спорту, фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності. На розгляд Верховної Ради винесені проекти змін до Закону України “Про фізичну культуру і спорт” стосовно взаємодії державних органів з громадськими організаціями фізкультурно-спортивної направленості, а також стосовно розвитку професіонального спорту в країні.

Сьогодні в Україні діє достатньо струнка система державного управління фізичною культурою та спортом. Можливість здійснення цілісної державної політики в області фізичної культури та спорту забезпечується на всіх рівнях управління – загальнодержавному, регіональному, місцевому.

Відповідні структури, що забезпечують функціонування сфери фізичної культури та спорту в країні створені у Верховній Раді України, Адміністрації Президента України і Кабінеті Міністрів України. Указом Президента України створений постійно діючий Організаційний комітет з підготовки до участі спортсменів в Олімпійських, Параолімпійських іграх, Всесвітніх іграх глухих, Всесвітніх Універсиадах, чемпіонатах світу та Європи, затверджений його персональний склад. До складу Оргкомітету ввійшли керівники міністерств, відомств та установ України, які спроможні безпосередньо вирішувати складні питання підготовки спортсменів. На Організаційний комітет покладено координацію взаємодії центральних органів виконавчої влади, які беруть участь у забезпеченні підготовки українських атлетів до визначених світових змагань.

Президент України надав в Указі низку доручень відповідним міністерствам і відомствам стосовно розробки і виконання заходів щодо забезпечення підготовки та участі спортсменів України у вказаних змаганнях. Насамперед, це фінансування витрат на утримання, реконструкцію, капітальний ремонт, придбання обладнання, інвентарю, спортивної форми для головних баз підготовки збірних, сприяння залученню позабюджетних коштів, реформування спортивної медицини, вдосконалення системи науково-методичного та медико-біологічного забезпечення команд.

Указ Президента України суттєво змінив ідеологічний підхід до діяльності Оргкомітету – постійно діючого урядового органу, що свідчить про підвищену увагу держави до вирішення проблем розвитку спорту вищих досягнень. До того часу Кабінет Міністрів України лише визначав обсяг асигнувань, а спортивне відомство самотужки забезпечувало підготовчий і змагальний процеси без належної підтримки інших міністерств та відомств. Регламентом роботи колишнього Оргкомітету не передбачався розгляд проблем підготовки спортсменів до Всесвітніх ігор глухих та Всесвітніх Універсиад, чемпіонатів світу та Європи. Його робота мала декларативний характер, а рішення міністерствами та відомствами не завжди виконувалися.

Однак виконання комплексу заходів, затверджених у цільових програмах, гальмується через недосконалість самої структури галузі. Нині ведеться робота з реформування галузі, що надасть можливість керівництву Комітету більше уваги приділити розвиткові спортивної складової та ширше залучити до цієї роботи громадські організації.

Говорячи про студентський спортивний рух, необхідно відзначити внесок громадських об'єднань, що створені в країні, безпосередніми засновниками яких виступили Міністерство освіти України та Державний комітет України з фізичної культури та спорту. Такою є Спортивна студентська спілка України, яка створена у 1993 році, виконує представницькі функції на міжнародній арені і координує спортивні зв'язки між студентською молоддю.

У підготовці студентів-спортсменів до змагань задіяна певна кількість організацій. Участь студентської збірної команди України у цих змаганнях можлива завдяки підтримці Міністерства освіти і науки України, роботі Комітету з фізичного виховання та спорту МОН України, Національного олімпійського комітету України, Держкомспорту України та федерацій з видів спорту.

4.3. Перспективи розвитку студентського спорту в Україні

Наявна в Україні система фізичної культури і спорту перебуває у кризовому стані і не може задовольнити потреб, що постають перед нею. Це зумовлено дією ряду об'єктивних і суб'єктивних факторів розвитку існуючої системи фізичного виховання і спорту. Матеріально-технічна база фізичної культури і спорту значно нижче реальних потреб населення, а її технічний стан та умови утримання вкрай незадовільні. Не усунуто загрозу руйнації налагодженості системи спорту вищих досягнень та підготовки спортивного резерву. Залишаються невирішеними відповідно до сучасних вимог питання нормативно-правового, науково-методичного, інформаційного та кадрового забезпечення. Звідси гостра необхідність у зміні підходів та визначенні пріоритетних напрямків розвитку фізичної культури та спорту, що забезпечувало б її ефективне функціонування за нових умов.

З моменту проголошення незалежності України відбулось чимало змін у системі управління фізичною культурою та спортом, і процес її творення триває по сьогодні.

Фахівці стверджують, що консолідація зусиль фахівців повинна бути спрямована на розробку комплексної цільової програми розвитку пріоритетних видів спорту серед студентської молоді. В цій програмі повинні бути зазначені конкретні етапи підготовки спортсменів, передбачене матеріально-технічне та наукове забезпечення, вказані терміни та місце проведення навчально-тренувальних зборів та міжнародних студентських змагань.

Великих зусиль потребують вирішення проблеми будівництва нових та переобладнання існуючих спортивних баз на теренах України. У цій справі можуть вагомо допомогти спонсори та інвестори, залучення яких повинно здійснюватися на взаємовигідних умовах.

Тому поряд з позитивними впливами на світову громадськість, що справляють успішні виступи українських спортсменів на міжнародній арені, вони відіграють також консолідуючу роль у межах самої України.

В найближчому майбутньому потрібно вирішити такі задачі:

1. Реформувати систему фізичного виховання і спорту в Україні, фундаментально змінивши стосунки між Міністерством молоді і спорту і Національним олімпійським комітетом; між Федераціями з видів спорту і спортивними клубами; між особою як суб'єктом фізичної культури і спортивними організаціями, як формою, покликаною служити особі.
2. Переглянути теорію і практику фізичної культури, виходячи з нових реалій сучасного життя на Україні, з врахуванням державотворчих завдань, які стоять перед фізкультурно-спортивним рухом.
3. Поліпшити кадрову ситуацію в спортивних структурах України, залучивши до роботи в них фахівців з відповідним рівнем.
4. В процесі перебудови фізкультурно-спортивного руху зберегти новий рівень спортивних досягнень, не допустити спаду результативності в різних видах спорту, по можливості утримати або й розвинути матеріальну базу.

Спорт із справи в основному державних структур має стати психологічно, економічно і організаційно справою всіх і кожного особисто.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамов Г. Универсиада – 1961 // Легкая атлетика. – 1961. – №6. – С. 29.
2. Андрианов К.А. Всемирный фестиваль демократической молодежи // Теория и практика физической культуры. – 1951. – №10. – С. 728-734.
3. Андрианов К.А. Советские спортсмены на IV Всемирном фестивале молодежи и студентов // Теория и практика физической культуры. – 1953. – Т. 16. – Вып. 11. – С. 777-784.
4. Аксельрод С.Л. Спартакиады народов СССР. – М.: Знание, 1971. – 35 с.
5. Актуальні проблеми розвитку фізичної культури і спорту на межі ХХІ століття: Зб. наук. пр. / Дніпропетров. ДІФКС. – Д., 1998. – 113 с.
6. Бака М.М. Спортивне п'ятиріччя України. – К.: Здоров'я, 1980. – 128 с.
7. Банцекина В.К. Широкая поддержка Всемирных юношеских игр // Спорт для всех. – 1998. – №1. – С. 24.
8. Безрукавников И. Звезды, как солнце: Универсиада – 91 // Советский спорт. – 1991. – 23 июля. – С. 1.
9. Богатырёв Е. Универсиада: вопросы, вопросы... // Физкультура и спорт. – 1987. – №5. – С. 7-9.
10. Богатиков В. Ф. Профсоюзы и развитие массового спорта в СССР. – М.: Профиздат, 1977. – 48 с.
11. Бойченко В., Рахманов И., Кузнецов Е. Добро пожаловать в Москву. // Легкая атлетика. – 1973. – №6. – С. 1.
12. Бородина Л. Встречи в Варшаве // Физкультура и спорт. – 1955. – №9. – С. 5-7.
13. Бугров Н. И. Международные связи советских спортсменов. – М.: Физкультура и спорт, 1954. – 132 с.
14. Бубка С.Н. Формування індивідуальних здібностей у процесі фізичного виховання: Автореф. дис. ...канд. пед. наук: 13.00.07 / Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова. – К., 2001. – 15 с.
15. Буценко А. П'ятиріччя радянської фізкультури на Україні. – Х., 1928. – 39 с.
16. В наши ряды, друзья // Спортивные игры. – 1985. – №7. – С. 2-3.
17. Виленский М. Я. Педагогические отношения в теории и практике физического воспитания студентов // Теория и практика физической культуры. – 1988. – №8. – С. 9.
18. Виноградов П. А., Душанин А. П. Органы управления развитием физической культуры и спорта // Теория и практика физической культуры. – 1997. – №4. – С. 42-45.
19. Виноградов П. А., Моченов В. П. Новый этап в развитии физкультурно-оздоровительной и спортивной работы среди учащейся молодежи // Теория и практика физической культуры. – 1998. – №7. – С. 24-26, 29-80.
20. Выдрин В. М., Зыков Б. К., Лотоненко А. В. Физическая культура студентов вузов. – Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1991. – 126 с.
21. Виставкін Ю. В дні Універсиади // Радянський спорт. – 1959. – 15 верес. –

С. 4.

22. Визитей Н. Н. Физическая культура и спорт как социальное явление. – Кишинев: Штиница, 1986. – 160 с.
23. Вовк В. М. Пути совершенствования физического воспитания студентов. – Луганск: Изд-во ВУГУ, 2000. – 176 с.
24. Вовк В.М., Писарев В.А. Преемственность физического воспитания средней и высшей школы как комплексная социально-педагогическая проблема // Актуальные проблемы физического воспитания в вузе: Тез. всеукр. науч.-практ. конф. – Донецк, 1995. – С. 8-9.
25. Волков В. Нас узнавали по квартетам, трио и квартетам // Команда. – 2001. – 22 февраля. – С. 13.
26. Воскобойникова Л. Спортивні повпреди студентства: готовність номер один // Спортивна газета. – 1997. – 23 серп. – С. 1.
27. Все о спорте: Справочник / Сост. Я. Аркин, Н. Бугров, В. Верин, А. Злодарева. – М.: Физкультура и спорт, 1974. – С. 72.
28. Всемирные студенческие игры // Легкая атлетика. – 1981. – №10. – С. 29.
29. Всемирные студенческие игры // Легкая атлетика. – 1985. – №12. – С. 30.
30. Всемирный фестиваль молодежи и студентов в Гаване – как это было на самом деле // Молодой патриот. – 1998. – №8. – С. 4.
31. Всесоюзная спартакиада. – М., 1928. – 17 с.
32. Гаврилко В. XIX Всесвітня зимова універсиада 1999 року (Словаччина, Попрад-Татри) // Фізичне виховання в школі. – 1999. – №1. – С. 45.
33. Голощапов Б.Р. История физической культуры и спорта: Учеб. пособие для студентов высших пед. учеб. заведений. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
34. Голубничая М. Встречи в “Веселом порту” // Легкая атлетика. – 1963. – №11. – С. 38-40.
35. Гуленков М. Нагороду одержить кожний // Старт. – 1985. – №4. – С. 19-20.
36. Гульков Ю. Т. Мир, молодость, дружба // Физическая культура в школе. – 1985. – №11. – С. 6-9.
37. Горський Ю. В. Розвиток фізичної культури і спорту Української РСР в одинадцятій п'ятирічці. – К.: Здоров'я, 1981. – 63 с.
38. Громадский Э. С. О единой спортивной классификации СССР. – М.: Физкультура и спорт, 1957. – 71 с.
39. Дарахвелидзе Ю. Универсиада – 85 // Спортивная жизнь России. – 1985. – №12. – С. 6-8.
40. Двадцять перша Всесвітня Універсиада (підсумки участі в Універсіаді): Матеріали Комітету з фізичного виховання та спорту. – К., 2001. – 8 с. – Рукопис.
41. Двадцать первые летние Всемирные студенческие игры. Украина на Универсиаде – 2001: состав делегации // Команда. – 2001. – 21 августа. – С. 11.
42. Двадцять перші летні Всесвітні студентські ігри. Україна на

- универсиаде – 2001: состав делегации // Команда. – 2001. – 18 августа. – С. 12-13.
43. Дебют – на славу // Спортивна газета. – 1993. – 21 липня. – С. 1-2.
 44. Деметр Г. С., Горбунов В. В. 70 лет советского спорта. – М.: Физкультура и спорт, 1987. – 239 с.
 45. Деминский А. Ц. Основы теории и методики физического воспитания. – Донецк: Донеччина, 1995. – 520 с.
 46. Державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні. – К., 1994. – 34 с.
 47. Десятая Универсиада // Легкая атлетика. – 1987. – №12. – С. 27.
 48. Дев'ятнадцяті Всесвітні зимові студентські ігри, Попрад-Татри, 21-31 січня 1999 р.: технічні результати // Спортивна газета. – 1999. – 22 січ. – С. 12.
 49. Дев'ятнадцяті Всесвітні зимові студентські ігри, Попрад-Татри, 21-31 січня 1999 р.: технічні результати // Спортивна газета. – 1999. – 26 січ. – С. 17.
 50. Дев'ятнадцяті Всесвітні зимові студентські ігри, Попрад-Татри 21-31 січня 1999 р.: технічні результати // Спортивна газета. – 1999. – 30 січ. – С. 10.
 51. Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України. – К., 1996. – 32 с.
 52. Доброва Л. Виват, академия! // Физкультура и спорт. – 1985. – №12. – С. 32.
 53. Доброва Л. Требуется характер // Физкультура и спорт. – 1985. – №12. – С. 32-33.
 54. Домашенко А. В. Організаційно-педагогічні засади системи фізичного виховання студентської молоді: Автореф. дис. ... канд. наук з фіз. вих: 24.00.02 / Львівський державний інститут фізичної культури – Л., 2003. – 17 с.
 55. Дубогай О.Д. Особистісно-орієнтовані підходи у фізичному вихованні школярів // Матеріали III міжнародної наук.-пр. конф. “Фізична культура, спорт та здоров'я нації”. – Вінниця: УАПНП, 1998. – Ч. 1. – С.32-37.
 56. Жуков П. И. Советская школа спорта. – М.: Физкультура и спорт, 1953.– 62 с.
 57. Здоровье студенческой молодежи: достижения науки и практики на современном этапе: Матер. II Междунар. науч.-практич. конференции. – Мн.: БГПУ им. М.Танка, 2000. – 90 с.
 58. Зиновьев В. А. Самостоятельные занятия студентов физической культурой // Теория и практика физической культуры. – 1988. – №4. – С. 22-23.
 59. Закон України “Про фізичну культуру і спорт”. – К., 1993. – 22 с.
 60. З прицілом на перемоги олімпійські // Спортивна газета. – 1993. – 23 липня. – С. 1.
 61. Засіда І. Універсиада під крилами журавлика // Спорт. – 1985. – № 10. – С. 4-7.

62. Звіт Головної суддівської колегії I літньої Всеукраїнської Універсиади 1993 року. – К., 1993. – 54 с. – Рукопис.
63. Зеликсон Е. Ю. История физической культуры в СССР. – М.; Ленинград: Физкультура и спорт, 1940. – 176 с.
64. Золоті сторінки олімпійського спорту України (1894-2000) / За ред. І. Н. Федоренка. – К.: Олімпійська література, 2000. – 192 с.
65. Зуболій М.Д. Соціально-культурні фактори розвитку фізкультурно-спортивної активності молоді // Соціологічна наука і освіта в Україні: Зб. наук. пр. / Укл. В.І.Судаков, М.В.Туленков. – К.: МАУП, 2000. – Вип. 1. Концептуальні засади становлення та розвитку соціологічної науки і освіти в Україні. – С. 363-365.
66. Ильинич В.И. Физическая культура студента. – М.: Гардарики, 2001. – С. 310-312.
67. Иванов С. Праздник спорта студенческого // Спортивные игры. – 1981. – №10. – С. 4-5.
68. Иванченко В. На п'ятірку склали XXI Всесвітню сесію українські спортсмени-студенти // Олімпійська арена. – 2001. – №3. – С. 13.
69. Иващенко І. Студенти готувались і успіх прийшов // Освіта України. – 1997. – №39. – 26 вер. – С. 1, 10.
70. Иващенко І. П'ятдесятиріччя Міжнародної федерації університетського спорту. Студенти незалежної України в історії Всесвітніх Універсіад // Студентський фізкультурно-спортивний рух в Україні на порозі XXI століття: Тези доп. – К., 1998. – С. 17-18.
71. Інформація про першочергові завдання ЦСК "Гарт" Міністерства освіти України. – К., 1992. – 5 с. – Рукопис.
72. Інформація про участь вищих навчальних закладів у Всесвітніх Універсіадах в період після вступу незалежної України до Міжнародної федерації університетського спорту (1993-1999 р). – К., 1999. – 3 с. – Рукопис.
73. Інформація про участь студентів України у Всесвітніх Універсіадах (1993-2000 рр.) – К., 2000. – 5 с. – Рукопис.
74. Інформація про участь спортсменів-студентів у XXI Всесвітній зимовій Універсіаді 2003 р. за станом на 27.01. 2003 – К., 2003. – 4 с. – Рукопис.
75. История физической культуры в СССР: Хрестоматия. – М.; Ленинград: Физкультура и спорт, 1940. – 152 с.
76. История физической культуры и спорта: Учебник для ин-тов физ. культуры / Под ред. В. В. Столбова. – М.: Физкультура и спорт, 1983. – 359 с.
77. Какабадзе Д. Сегодня ты – студент. А завтра? // Советский спорт. – 1999. – 8 февраля. – С. 4.
78. Канішевський С.М. Здобутки і недоліки розбудови системи фізичного виховання в сфері освіти // Студентський фізкультурно-спортивний рух в Україні на порозі XXI століття: національно-історичні, соціально-економічні, оздоровчо-профілактичні аспекти відродження: Тези доповідей Всеукр. наук.-практич. конференції (28-29 квітня 1998 р.,

- м. Київ). – К.: ЦСК “Гарт”, 1998. – С. 5-6.
79. Ковпак І. В. Особливості розвитку фізичної культури в Україні // Традиції фізичної культури в Україні: Зб. наук. статей. – К.: ІЗМН, 1997. – С. 109-114.
 80. Ковзан К. Л. Руководство для рабочих и красноармейских спортивных кружков. – Екатеринбург: Б.в., 1924. – 171 с.
 81. Комсомол и физическая культура в СССР (материал для докладчиков к 30-летию ВЛКСМ). – М.; Ленинград: Физкультура и спорт, 1948. – 32 с.
 82. Константинов А. XII Всемирный фестиваль молодежи и студентов // Легкая атлетика. – 1985. – №4. – С. 3.
 83. Круглик И. Физическая культура как фактор формирования здорового образа жизни студентов // Олимпийский спорт и спорт для всех: V Междунар. науч. конгр. – Минск, 2001. – С. 489.
 84. Крячко И. А. Физическая культура. Основы советской физической культуры в научно-популярном изложении. – М.; Ленинград: Физкультура и спорт, 1948. – 188 с.
 85. Кузнецов Е. Осенняя сессия в Будапеште // Легкая атлетика. – 1965. – №10. – С. 30.
 86. Кузнецов Ю. Сергій Операйло: Щоб ми побачили спортсменів Універсіади на Олімпійських іграх // Освіта України. – 2003. – 31 січ.
 87. Кулешов А. Советские спортсмены в борьбе за мир. – М.: Физкультура и спорт, 1952. – 94 с.
 88. Кулик В. В. Від всевобучу до світових рекордів. – К.: Здоров'я, 1971. – 183 с.
 89. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта: Пер. с венгер. / Под ред. В.В. Столбова. – М.: Радуга, 1982. – 399 с.
 90. Лавров А. Мир, дружба, фестиваль // Старт. – 1985. – №9. – С. 1-4.
 91. Лотоненко А.В. Приоритетные направления в решении проблем физической культуры студенческой молодежи // Теория и практика физической культуры. – 1998. – №6. – С. 21-24.
 92. Лотоненко А. В., Стеблецов Е. А. и др. Физическая культура студенческой молодежи: опыт, проблемы и перспективы // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 1996. – №3. – С. 11-14.
 93. Макарец Н.А. Страницы истории советского спорта. – М.: Физкультура и спорт, 1967. – 128 с.
 94. Макульський К. Так тримати, студенти! // Олімпійська арена. – 1997. – №3. – С. 39.
 95. Малімон О.О. Диференційований підхід у процесі фізичного виховання студентів: Автореф. дис. канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 / Держ. наук.-дослід. ін-т фіз. культури і спорту, Лаб. упр. здоров'ям людини, Держ. комітет України з фіз. культури і спорту. – Луцьк, 1999. – 19 с.
 96. Маринов И. Пять лепестков и пять колец // Спортивная жизнь России. – 1985. – №7. – С. 10-11.
 97. Маринченко А. А. Физическое воспитание в вузе и здоровье студентов

- // Теория и практика физической культуры. – 1978. – №6. – С. 47-51.
98. Марченко Л. Сергій Операйло: спорт високих досягнень повинен розвиватися у ВНЗ // Освіта України. – 2002. – 29 листоп.
 99. Масленников И. Баскетбольная тема Джорджа Келлиана // Спортивная жизнь России. – 2001. – №5. – С. 14-15.
 100. Масленников И. Да повеселимся покуда мы молоды // Спортивная жизнь России. – 1999. – №1-2. – С. 56-59.
 101. Масленников И. Идти, взявшись за руки // Олимпийская панорама. – 1983. – №4. – С. 26-27.
 102. Масленников И. Олимпийский зачет студентов // Олимпийская панорама. – 1987. – №4. – С. 34-35.
 103. Масленников И. Пятьдесят спортивных сессий // Спортивная жизнь России. – 1999. – №10. – С. 12-14.
 104. Материалы по истории, организации и социологии физической культуры. – Ташкент: Медицина, 1973. – 258 с.
 105. Мічуда Ю.П. Проблеми вдосконалення механізму державного управління сферою фізичної культури і спорту в Україні // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: Зб. наукових праць. – Луцьк, 2002. – Т. 1. – С. 26-28.
 106. На пьедестале – молодость и дружба // Спорт за рубежом. – 1985. – №17. – С. 8.
 107. На університетських іграх // Радянський спорт. – 1961. – 29 серп. – С. 3.
 108. Надеждин Ю. Сессия здана на “отлично” // Спорт за рубежом. – 1983. – №14. – С. 8-10.
 109. Накануне Универсиады 1977 года // Легкая атлетика. – 1977. – №6. – С. 31.
 110. Новоскольцев В. Строка биографии // Спортивные игры. – 1985. – №10. – С. 2.
 111. Об итогах участия сборной команды студенческого ДСО “Буревестник” во всемирных студенческих играх – Универсиаде в Софии. // ЦДАВО України, ф. 5050, оп. 1, Протокол №37 від 26.11.1961. – 2 с. – Рукопис.
 112. Операйло С. Універсиада – перший крок у підготовці до Олімпійських ігор // Освіта України. – 2002. – 28 груд.
 113. Организация физической культуры в СССР / Под общ. ред. И.И. Никифорова и В.С. Польшанского. – М.: Физкультура и спорт, 1961. – С. 71-77.
 114. Основные постановления, приказы и инструкции по вопросам Советской физической культуры и спорта 1917-1957 гг. / Сост. И. Г. Чудинов. – М.: Физкультура и спорт, 1959. – С. 302.
 115. От Универсиады к Универсиаде // Легкая атлетика. – 1973. – №8. – С. 4.
 116. Павлов С. П. Олимпийская энциклопедия. – М.: Советская энциклопедия, 1980. – С. 197.
 117. Парфенов Ю. Международная студенческая // Физкультура и спорт. – 1961. – №1. – С. 25.

118. Парфенов Ю. Универсиады и студенческий спорт // Спорт за рубежом. – 1970. – №15. – С. 2.
119. Парфьонов В.А. Політика і концепція розвитку фізичного виховання і спорту в Україні: проблеми, мета і орієнтири для ХХІ століття // Освіта в галузі фізичної культури: стан, проблеми, перспективи: Матеріали Всеукр. наук. конф., присвяч. 50-річчю ЛДІФК. – Л., 1996. – С. 19-21.
120. Переверзин И. И. Спорт в программе XI Всемирного фестиваля молодежи и студентов // Теория и практика физической культуры. – 1978. – № 11. – С. 72-74.
121. Переверзин И. И. Физическая культура и спорт в СССР: факты и цифры. – М.: Знание, 1985. – 64 с.
122. Петровский В. В. Организационная структура советской системы физического воспитания и принципы её деятельности // Организация и управление физкультурным движением: Темат. сб. КГИФК, – К.: 1974. – С. 12-15.
123. Печерский И. В. Социально-политические функции физической культуры и спорта: Учеб. пособие. – Волгоград, 1990. – 93 с.
124. Підсумкова таблиця змагань IV літньої Універсиади України 1999 року. – К., 1999. – 3 с. – Рукопис.
125. Підсумкова таблиця медалей XX Всесвітньої Універсиади. – К., 1999. – 3 с.
126. Платонов В. Н., Гуськов С. И. Олимпийский спорт: В 2-х кн. – К.: Олимпийская література, 1994. – Кн. 1. – 496 с.
127. Платонов В. Н. Актуальные проблемы высшей школы и пути перестройки физкультурного образования // Теория и практика физической культуры. – 1990. – №4. – С. 5.
128. Платонова Л. М. Факторы, стимулирующие интерес студенчества к занятиям физической культурой и спортом // Теория и практика физической культуры. – 1979. – №11. – С. 39-41.
129. Погида П. І. Розвиток фізкультури і спорту на Україні. – К.: Знання, 1983. – 14 с.
130. Положення про Комітет з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України: Затв. наказом М-ва освіти і науки України від 28.05.2001. – № 412. – К., 2001. – 7 с. – Рукопис.
131. Положення про проведення I літньої Всеукраїнської Універсиади 1993 року. – К., 1993. – 5 с. – Рукопис.
132. Положення про проведення IV літньої Всеукраїнської Універсиади 1999 року: Додаток №2 до наказу М-ва освіти України від 26.10.1998. – №381. – К., 1998. – 7 с. – Рукопис.
133. Положення про Центральний спортивний клуб “Гарт” М-ва освіти України. – К., 1993. – 8 с. – Рукопис.
134. Пономарев Н. И. Социальные функции физической культуры и спорта. – М.: Физкультура и спорт, 1974. – 310 с.
135. Приходько И. И. и др. Основные направления развития физической культуры на современном этапе // Современные технологии и

- оздоровительные программы педагогического процесса по физической культуре и спорту в учебных заведениях. – Белгород, 2002. – С. 15-19.
136. Про підсумки проведення V літньої Універсіади України 2001 року: Наказ М-ва освіти і науки України від 22.08.2001. – № 604. – К., 2001. – 5 с. – Рукопис.
137. Про проведення V літньої Універсіади України 2001 року та підготовку збірних студентських команд України до Всесвітньої літньої Універсіади в м. Пекін (Китай): Наказ М-ва освіти і науки України від 26.12.2000. – № 614. – К., 2000. – 6 с. – Рукопис.
138. Про проведення I літньої Універсіади України 1993 року: Наказ М-ва України у справах молоді і спорту від 17.02.1993. – № 39/381. – К., 1993. – 5 с.
139. Про підсумки IV літньої Універсіади України 1999 р: Наказ М-ва освіти України, Центрального спортивного клубу “Гарт” від 27.09.1999. – № 239. – К., 1999. – Рукопис.
140. Про результати участі збірної команди України в змаганнях XX Всесвітньої Універсіади: Пальма-де-Мальорка (Іспанія), 1-14 липня 1999 р. – К., 1999. – 6 с. – Рукопис.
141. Про фізичну культуру і спорт: 3-н України. – К., 1994. – 22 с.
142. Про організацію занять з фізичного виховання у вищих навчальних закладах України: Інструктивний лист М-ва освіти і науки України від 19 квітня 1996 р. – № 1/11-637. – К., 1996. – 6 с. – Рукопис.
143. Прохоров А. Універсіада збирає найсильніших // Аудиторія. – 2001. – 7-13 верес. – С.15.
144. Пугачевська М. Бал правлять легкоатлети // Спортивна газета. – 1995. – 5 верес. – С. 8.
145. Пугачевська М. Радіємо, хвилюємось, чекаємо // Спортивна газета. – 1995. – 30 серп. – С. 8.
146. Рабічев Н. За радянську фізкультуру: Довідка та прикінцеве слово на Всеукраїнській нараді 1929 року. – Х.: Український робітник, 1929. – 93 с.
147. Радченко Л. Останні медалі – найвагоміші // Спортивна газета. – 2001. – 4 верес. – С. 6.
148. Радченко Л. Справжній медальний дощ // Спортивна газета. – 2001. – 28 серп. – С. 1, 6.
149. Раевский Р.Т. Физическое воспитание как действенный фактор обеспечения здоровья студенческой молодежи // Спорт для всіх: науково-методичний журнал ДонНУ. – 2000. – №1. – С. 5-10.
150. Рекорды Универсиад // Команда. – 2001. – 21 августа. – С. 11.
151. Рішення колегії Міністерства освіти України про стан та перспективи розвитку фізичної культури і спорту у вищих навчальних закладах України: Протокол № 7/6-3 від 29 червня 1995 р. – К., 1995. – С. 1-2. – Рукопис.
152. Романов А. О. Международное спортивное движение. – М.: Физкультура и спорт, 1973. – 255 с.

153. Розсоха Л. I Всесвітні юнацькі ігри // Фізичне виховання в школі. – 1998. – №4. – С. 2-3.
154. Румянцев Ю. О. Тенденції розвитку фізкультури і спорту в процесі державотворення // ЛДІФК. Фізична культура та спорт – важливий фактор виховання особистості та зміцнення здоров'я населення: Тези звітної наук.-практ. конф. викладачів ін-ту за 1994 рік. – Л., 1995. – С. 15-16.
155. Русаков Е. Всемирные игры студентов // Легкая атлетика. – 1959. – №8. – С. 29.
156. Ряховский О. Дружба студентов // Легкая атлетика. – 1958. – №11. – С. 28-29.
157. Свято на Українській вулиці // Спортивна газета. – 1993. – 16 лип. – С. 1-2.
158. Серета А. Главный рекорд – дружба! // Теория и практика физической культуры. – 1985. – №7. – С. 4-5.
159. Сидоров А. Универсиада осталась в сердцах // Легкая атлетика. – 1961. №10. – С. 24.
160. Скитович Г. Универсиадам – 20 лет. Международная федерация университетского спорта верна девизу: “Наука, спорт, дружба, мир” // Спорт за рубежом. – 1979. – №22. – С. 14-15.
161. Скитович Г.Н. Международное студенческое спортивное движение: итоги двух десятилетий // Теория и практика физической культуры. – 1980. – №5. – С. 56-58.
162. Скитович Г. Н. Современное международное студенческое спортивное движение (история, организация, проблемы): Автореф. дис. канд. пед. наук / ГЦОЛИФК. – М., 1984. – 20 с.
163. Со всего большого света // Спортивные игры. – 1957. – №1. – С. 2.
164. Соболев П. А. На Десятых летних университетских играх // Теория и практика физической культуры. – 1949. – №11. – С. 860-868.
165. Советская система физического воспитания / Под ред. Г. И. Кукушкина. – М.: Физкультура и спорт, 1975. – 558 с.
166. Спорт на Україні (1957-1960): Довідник / Упоряд. М. М. Подольський. – К.: Молодь, 1961. – 237 с.
167. Спорт на Україні (1960-1964). Змагання, переможці, результати: Довідник / Упоряд. М.М. Подольський. – К.: Здоров'я, 1966. – 328 с.
168. Спортивный экзамен студентов // Олимпийская панорама. – 1982. – №2. – С. 58.
169. Стартуют Всемирные студенческие игры // Спорт за рубежом. – 1983. – №12. – С. 8-9.
170. Статистика летних Универсиад (1959-1999) // Команда. – 2001. – 21 августа. – С. 12.
171. Статут Спортивної студентської спілки України: Зареєстр. М-вом України у справах молоді і спорту, наказ №1184 від 16.04. – К., 1993. – 6 с. – Рукопис.

172. Степанюк С. Еволюція проведення міжнародних спортивних змагань у системі студентського спортивного руху // Молода спортивна наука України: Зб. наук. статей з галузі фіз. культури та спорту. Вип. 6. – Л., 2002. – Т. 1. – С. 119-124.
173. Степанюк С. Всеукраїнські Універсиади як форма удосконалення спортивної майстерності студентської молоді (на прикладі Універсиади – 93). Здоров'я і освіта: проблеми та перспективи // Матеріали конференції. – Донецьк: ДонНУ, 2002. – С. 187-190.
174. Степанюк С. Характеристика виступів збірних команд України у Всесвітніх Універсиадах // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: Зб. наук. пр. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2002. – Т. I. – С. 33-35.
175. Степанюк С. Роль и место Всемирных студенческих игр в развитии Международного спортивного и олимпийского движения // Physical education and sport. – Warsaw, 2002. – Vol. 46. – Part. 2. – P. 26-27.
176. Степанюк С. Роль і значення Всесвітніх фестивалів молоді і студентів у розвитку студентського спортивного руху // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. / За ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2002. – №10. – С. 32-38.
177. Столбов В. В. История и организация физической культуры и спорта: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. “Физическое воспитание”. – М.: Просвещение, 1982. – 286 с.
178. Столбов В. В., Чудинов И. Г. История физической культуры. – М.: Физкультура и спорт, 1970. – 211 с.
179. Татры ждуть // Спорт за рубежом. – 1987. – № 3. – С. 2-3.
180. Теппер Ю. Н. Развитие физкультурного движения в Украинской ССР (1917-1959): Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / ГЦОЛИФК. – М., 1965. – 19 с.
181. Теппер Ю. Н. Спорт в высшей школе. – К.: Вища школа, 1980. – 127 с.
182. Третьяков М. О. Правова і нормативна база навчально-виховного процесу з фізичного виховання у вищих закладах освіти України // Молода спортивна наука України: Зб. наук. пр. з галузі фіз. культури і спорту. Вип. 6. – Л., 2002. – Т. 2. – С. 579-582.
183. Третьи Международные дружеские спортивные игры молодежи // Теория и практика физической культуры и спорта. – 1957. – №2. – С. 81-85.
184. Універсиада – 77 // Легкая атлетика. – 1977. – №10. – С. 23.
185. Універсиада – 77 // Теория и практика физической культуры и спорта. – 1977. – №7. – С. 70-72.
186. Універсиада – 83 // Легкая атлетика. – 1983. – №11. – С. 31.
187. Універсиада // Голос України. – 1997. – №20. – С. 8.
188. Універсиаду завершено // Радянський спорт. – 1961. – 5 вересня.
189. Упевнений політ за сьомим ”золотом” // Спортивна газета. – 1999. – 16 лип. – С. 8.
190. Федоров Б. Олимпиады младшая сестра // Физкультура и спорт. – 1965. – №11. – С. 34-36.

191. Фестиваль юности и дружбы // Физкультура и спорт. – 1955. – №9. – С. 4-5.
192. Физическая культура и спорт в СССР. – М., 1957. – С. 130-136.
193. ФИСУ: решения, проблемы // Спорт за рубежом. – 1983. – №2. – С. 16.
194. Фізична культура і спорт в ЦСК “Гарт”. – К., 1995. – 45 с.
195. Фурман В. Младшая сестра олимпиады // Физкультура и спорт. – 1977. – №8. – С. 24-26.
196. Харабуга Г. Д. Советская система физического воспитания. – Ленинград: Знание, 1970. – 32 с.
197. Хавин Б. Высокие оценки чехословацких студентов // Спорт за рубежом. – 1987. – №5. – С. 2.
198. Хачкованян Г. Двойной юбилей Универсиады – 1989 // Спорт за рубежом. – 1989. – №18. – С. 3, 15.
199. Хачкованян Г. От Универсиады к Олимпиаде // Спорт за рубежом. – 1979. – №19. – С. 2-3.
200. Цільова комплексна Програма “Фізичне виховання – здоров'я нації”. – К., 1998. – 30 с.
201. Центральный государственный архив октябрьской революции, высших органов государственной власти и органов государственного управления Украинской ССР: Краткий справочник. – К., 1984. – С. 321.
202. Чайковский А. “Вечная дружба” // Физкультура и спорт. – 1968. – №10. – С. 11, 33.
203. Чернова Е. М. Развитие физической культуры и спорта в УССР // Физическая культура в СССР / Сост. Г. Д. Харабуга. – М., 1978. – С. 46-79.
204. Чернова Є. М. Молодіжні спортивні ігри. – К.: Б.в., 1958. – 36 с.
205. Чернова Є. М. Розвиток фізичної культури і спорту в Українській РСР. – К.: Б.в., 1959. – 45 с.
206. Четвертый Всемирный фестиваль молодежи и студентов // Теория и практика физической культуры. – 1957. – №1. – С. 8.
207. Численность участников Универсиад в период с 1959 по 1987 год // Международное спортивное движение. – М., 1988. – Вып. 4. – С. 17-19.
208. Шеффилд – организатор Всемирных студенческих игр 1991 года // Международное спортивное движение. – М., 1988. – Вып. 2. – С. 14-15.
209. Щербаков В. Г., Виленский М. Я. Научно-практические проблемы международного студенческого спорта // Теория и практика физической культуры. – 1981. – №12. – С. 44-46.
210. Энциклопедический словарь по физической культуре и спорту. – М.: Физкультура и спорт, 1961. – Т. 1. – С. 170, 195.
211. Энциклопедический словарь по физической культуре и спорту. – М.: Физкультура и спорт, 1962. – Т. 2. – С. 121-122.
212. Это было в Бухаресте // Физкультура и спорт. – 1953. – № 9. – С. 10-11.
213. Юрьев Б. Под знаком дружбы: Заметки о XII Всемирных студенческих играх // Физкультура и спорт. – 1954. – № 9. – С. 6-9.

214. Commission for University Sports Study // [www.slu.fi / osaamis-keskus/toimittajat](http://www.slu.fi/osaamis-keskus/toimittajat). – 2.07.02.
215. FISU 50. – Brussels/Belgium: Campana, 56 B-1050, 1999. – 320 p.
216. FISU Emblem and designation standards February 1997. Application rules of the articles 1.10, 1.11, 1.12 // www.fisu.net – 2.07.01.
217. FISU magazine. – 1993. – №25 (juni-juli). – 31 p.
218. Universiade '83: Pictorial Rekord, – 10560-105 Strit Edmonton, Alberta – 196 p.
219. FISU Secretariat Statutes and internal regulations edition May 2000. 34 p. – 2.07.02.
220. General Sekretariat // [www. ulb. ac. be/ assoc / fisu](http://www.ulb.ac.be/assoc/fisu) or // www.fisu.net. – 18.02.02.
221. International Control Commission // www.cerist.dz/fasu/index.html. – 2.07.02.
222. International Technical Committee - Summer Universiade // [www.sport-u.com /](http://www.sport-u.com/) – 2.07.02.
223. Student Life – Student Perspectives // www.ex.ac.uk/education/student/perspect.htm. – 9.01.03.
224. Student Sport Assignments // ed-web3.educ.msu.edu/athtrain/template/sports/sport_listings.htm. – 9.01.03.
225. Summer and winter medallists // www.cisport.ca/IPS/sections/history. – 9.01.05.
226. The Presentation of FISU International University Sports Federation Internet: // [www. ulb. ac. be/ assoc / fisu](http://www.ulb.ac.be/assoc/fisu) or www.fisu.net. – 2.07.02.
227. World University Championships // www.adh.de/events/internationale – 9.01.04.
228. XX Zimowa Uniwersjada Zakopane 2001. Information Folder 4. – Zakopane Poland, 2001. –16 p.
229. www.ulb.ac.be/assoc/fisu. – 18.02.05.
230. www.ulb.ac.be/assoc/fisu or:// www.fisu.net. – 25.07.02.
231. www.beijing-olympic.org. – 03.12.02.
232. www.canthrow.com/info/99fisuf – 03.12.02.
233. www.cisport.ca/IPS/sections/history. – 03.12.02.
234. [www.universiade2001](http://www.universiade2001.com). – 03.12.02.
235. www.universitysport.org. – 03.12.02.
236. International Games Archive // www.internationalgames.net – 9.01.03.
237. [Student sport // www.busa.org.uk/](http://www.busa.org.uk/). – 9.01.05.

ДОДАТКИ

Результати виступів радянських спортсменів на Всесвітніх студентських літніх спортивних іграх (легка атлетика)

1949 р. Будапешт (Угорщина)			1951 р. Берлін (НДР)	
чоловіки				
Вид спорту	Прізвище, країна	Результат	Прізвище, країна	Результат
100 м	Горчиц (Чехослов.)	10.9	Сухарєв (СРСР)	10.6
200 м	Ставчик (Польща)	21.2	Сухарєв (СРСР)	21.4
400 м	Банхальми (Угорщина)	49.2	Адамик (Угорщина)	49.1
800 м	Тальмаціу (Румун.)	1.54.7	Модой (СРСР)	1.54.2
1500 м	Гараї (Угорщина)	3.57.2	Червона (Чехослов.)	3.50.4
5000 м	Казанцев (СРСР)	14.55.2	Казанцев (СРСР)	14.40.0
10000 м	Не проводилися	–	Семенов (СРСР)	31.40.0
3000 м з/п.	Не проводилися	–	Казанцев (СРСР)	8.51.2
110 м з/б.	Буланчик (СРСР)	14.7	Буланчик (СРСР)	14.4
400 м	Еллуа (Франція)	53.0	Літуєв (СРСР)	52.3
стр. у вис.	Ілясов (СРСР)	194	Ланський (Чехослов.)	197
стр. у довж.	Адамчик (Польща)	7.27	Котенков (СРСР)	7.32
стр. з жерд.	Князев (СРСР)	4.15	Бражчик (СРСР)	4.20
потр. стр.	Щербаков (СРСР)	14.56	Щербаков (СРСР)	15.09
штов. ядра	Калина (Чехослов.)	15.10	Федоров (СРСР)	16.09
мет. диску	Клич (Угорщина)	50.40	Клич (Угорщина)	50.82
мет. списа	Ієвлев (СРСР)	65.06	Сідло (Польща)	66.84
мет. молоту	Петіке (Угорщина)	51.85	Шорін (СРСР)	54.84
ест. 4x100	Ком. Угорщини	41.6	Команда СРСР	41.4
ест. 4x400	Не проводилася	–	Команда СРСР	3.16.0
десятибор.	Денисенко (СРСР)	7287	Волков (СРСР)	7106
жінки				
100 м	Духовіч (СРСР)	12.2	Прейбіш (НДР)	12.0
200 м	Духовіч (СРСР)	25.2	Д'ярматі (Угорщина)	25.4
400 м	Не проводилися	–	Петрова (СРСР)	56.9
800 м	Богатирьова (СРСР)	2.18.0	Солодова (СРСР)	2.15.0
80 м з/б	Керим-Заде (СРСР)	11.9	Чудіна (СРСР)	11.4
ест. 4x100	Команда СРСР	48.7	Команда СРСР	48.3
ест. 4x200	Команда СРСР	1.41.3	Команда СРСР	1.41.5
стр. у вис.	Чудіна (СРСР)	162	Чудіна (СРСР)	160
стр. у довж.	Д'ярматі (Угорщина)	5.95	Чудіна (СРСР)	5.86
шт. ядра	Точенова (СРСР)	13.92	Точенова (СРСР)	14.48
мет. списа	Смирницька (СРСР)	51.10	Набокова (СРСР)	49.14
мет. диску	Думбадзе (СРСР)	51.24	Ромашкова (СРСР)	46.67
п'ятибор.	Не проводилися	–	Чудіна (СРСР)	3999

Гімнастика
Звання абсолютного чемпіона

Чоловіки

Багатобор.	Шагінян (СРСР)	118.20	Чукарін (СРСР)	118.75
------------	----------------	--------	----------------	--------

Жінки

Багатобор.	Шаркане (Угорщ.)	79.25	Подуздова (СРСР)	78.70
------------	------------------	-------	------------------	-------

Звання чемпіона на снарядах

Чоловіки

вільні впр.	Кленч (Угорщ.)	19.60	Чукарін (СРСР)	19.70
переклад.	Шагінян (СРСР)	19.85	Шагінян (СРСР)	20.00
бруси	Шагінян (СРСР)	19.85	Шагінян (СРСР)	19.95
кільця	Шагінян (СРСР)	20.00	Леонкін (СРСР)	19.80
стрибок	Шагінян (СРСР)	19.90	Леонкін (СРСР)	19.95
кінь з ручк.	Кленч (Угорщ.)	19.80	Чукарін (СРСР)	19.90

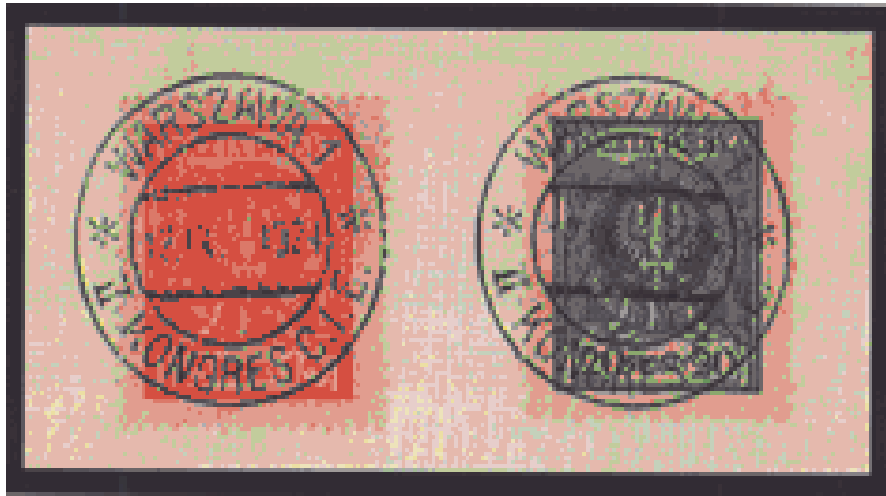
Жінки

вільні впр.	Шаркане (Угорщ.)	19.95	Коронді (Угорщ.)	19.85
бруси	Шаркане (Угорщ.)	19.80	Шамрай (СРСР)	19.90
оп. стриб.	Подуздова (СРСР)	19.80	Подуздова (СРСР)	19.55
рів. на кол.	Шаркане (Угорщ.)	19.90	Подуздова (СРСР)	19.63

Пріоритетні види спорту серед студентської молоді у Комітеті фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України

№ з/п	Види спорту	В програмі		
		Універсиади	Чемпіонатів ФІСУ	Олімпійських ігор
1	Баскетбол	x	-	x
2	Бокс	-	-	x
3	Бейсбол	x	-	x
4	Волейбол	x	-	x
5	Водне поло	x	-	x
6	Гімнастика спортивна	x	-	x
7	Гімнастика художня	x	-	x
8	Гандбол	-	x	x
9	Веслування на б/к	-	-	x
10	Дзюдо	x	-	x
11	Вільна боротьба	-	-	x
12	Бадмінтон	-	x	x
13	Віндсерфінг	-	x	x
14	Легка атлетика	x	-	x
15	Міні-футбол	-	x	-
16	Плавання	x	-	x
17	Регбі	-	-	x
18	Стрільба кульова	-	-	x
19	Стрільба з луку	-	-	x
20	Теніс	x	-	x
21	Теніс настільний	-	x	x
22	Важка атлетика	-	-	x
23	Фехтування	x	-	x
24	Футбол	x	-	x
25	Шахи	-	x	-
26	Веслувальний слалом	-	x	-

Універсіадійський спорт у світовій філателії

Спецпогашення марок з нагоди першого студентського чемпіонату світу 1924 р.

Поштова марка, випущена до студентського чемпіонату світу 1933 р.

Продовження додатку

Поштові марки, випущені до студентського чемпіонату світу 1939 р.

Поштова марка, випущена до студентського тижня спорту 1957 р.

Продовження додатку

Поштовий конверт, марка та спецпогашення, випущені до Універсіади 1959 р.

Поштова марка, випущена до Універсіади 1959 р.

Марка, випущена до Універсіади 1961 р.

Спецпогашення до Універсіади 1964 р.

Поштові марки, випущені до Універсиади 1964 р.

Поштовий конверт та спецпогашення, випущені до Універсиади 1973 р.

Поштова марка, випущена до Універсиади 1981 р.

Поштовий блок, присвячений Універсиаді 1989 р.

Поштові конверти, марки та спецпогашення, випущені до Універсіади 1993 р.

Поштові марки, присвячені Універсіаді 1997 р.

Офіційний гімн Універсиади – Гаудеамус Ігітур

FISU OFFICIAL ANTHEM GAUDEAMUS IGITUR

1. Gaudeamus igitur, juvenes dum sumus (bis) Post jucundam juventutem Post molestam senectutem Nos habebit humus (bis)
2. Ubi sant qui ante nos, in mundo fuere (bis) Vadite ad superos, Transite ad inferos, Ubi iam fuere (bis)
3. Vita nostra brevis est brevi finietur (bis) Venit mors velositer, Rapit nos atositer, Nemini pacetup (bis)
4. Vivat Akademia, vivat Profesores (bis) Vivat membrum guodlibet, Vivat membre guaelibet, Semper sint in flore! (bis)
5. Vivat omnes virgins, fakiles, formosae (bis) Vivat et mulieres, Tenerae, amabiles, Bonae, laboriosae! (bis)
6. Vivat et respublica et gui illam regit (bis) Vivat nostra civitas, Maecenatum caritas, Quae nos hic protegит (bis)
7. Pereat tristitia, pereant osores (bis) Pereat diabolus, Patriae maledictus, Nec non irrisores!

Gaudeamus igitur – старовинна студентська пісня середини XVIII століття. На жаль, не відомо ні її походження, ні ім'я автора. Припускають, що музику написано у 1717 році і переписано у 1781.

Країни-члени Міжнародної федерації університетського спорту

1. Арабські Емірати	43. Іран
2. Австралія	44. Ірландія
3. Австрія	45. Ісландія
4. Азербайджан	46. Ісландські острови
5. Алжир	47. Іспанія
6. Албанія	48. Італія
7. Ангола	49. Йорданія
8. Аргентина	50. Казахстан
9. Арсенія	51. Камерун
10. Африка	52. Канада
11. Бангладеш	53. Кенія
12. Барбадос	54. Киргизстан
13. Бельгія	55. Китай
14. Берег слонової кістки	56. Кіпр
15. Беларусь	57. Колумбія
16. Болгарія	58. Конго
17. Болівія	59. Корея
18. Ботсвана	60. Корея
19. Бразилія	61. Коста-Рико
20. Бурунді	62. Куба
21. В'єтнам	63. Кувейт
22. Великобританія	64. Латвія
23. Венесуела	65. Литва
24. Burkina Faso	66. Ліван
25. Гаїті	67. Лівія
26. Гана	68. Люксембург
27. Гватемала	69. Мадагаскар
28. Гвінея	70. Македонія
29. Гондурас	71. Малайзія
30. Гонконг	72. Мальта
31. Греція	73. Марокко
32. Грузія	74. Мексика
33. Данія	75. Монако
34. Демократична Республіка Конго	76. Malawi
35. Домініканська Республіка	77. Мозамбік
36. Естонія	78. Молдова
37. Ефіопія	79. Монголія
38. Єгипет	80. Намібія
39. Ізраїль	81. Нігерія
40. Індія	82. Нідерланди
41. Індонезія	83. Нікарагуа
42. Ірак	84. Німеччина

85. Нова Гвінея	107. Chinese Taipei
86. Нова Зеландія	108. Czech Rep
87. Норвегія	109. Таджикистан
88. Пакистан	110. Таїланд
89. Палестина	111. Танзанія
90. Панама	112. Туніс
91. Парагвай	113. Туркменістан
92. Перу	114. Турція
93. Польща	115. Уганда
94. Португалія	116. Угорщина
95. Росія	117. Україна
96. Руанда	118. Уругвай
97. Румунія	119. Федеративні держави Мікронезії
98. Сальвадор	120. Фінляндія
99. Самолі	121. Франція
100. Сан-Моріно	122. Хорватія
101. Сенегал	123. Чехія
102. Сьєрра-Леоне	124. Центральна Африк. Республіка
103. Словаччина	125. Швейцарія
104. Словенія	126. Швеція
105. США	127. Югославія
106. Comoros	128. Ямайка
	129. Японія

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. МІЖНАРОДНИЙ СТУДЕНТСЬКИЙ СПОРТИВНИЙ РУХ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА МІЖНАРОДНОГО СПОРТУ.....	6
1.1. Передумови зародження й розвитку студентського спорту	6
1.2. Організаційна структура міжнародного студентського спортивного руху.....	8
1.3. Специфіка проведення наукових заходів у структурі міжнародного студентського спортивного руху.....	10
1.4. Еволюція розвитку міжнародних спортивних змагань у системі студентського спортивного руху	14
1.4.1. З історії проведення літніх Універсіад.....	22
1.4.2. З історії проведення зимових Універсіад.....	35
1.5. Президенти Міжнародної федерації університетського спорту.....	44
1.6. Роль, значення і місце студентського спорту в сучасному суспільстві.....	46
РОЗДІЛ 2. ПЕРЕДУМОВИ ЗАРОДЖЕННЯ СТУДЕНТСЬКОГО СПОРТИВНОГО РУХУ В УКРАЇНІ В РАДЯНСЬКИЙ ПЕРІОД.....	47
2.1. Специфіка діяльності в Україні студентського спортивного товариства “Буревісник”	50
2.2. Виступи представників України у Всесвітніх Універсіадах у складах радянських збірних (1959-1991 рр.).....	53
2.3. Роль і значення міжнародних фестивалів молоді і студентів та інших форм студентського спортивного руху.....	67
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОГО СПОРТИВНОГО РУХУ ПЕРІОДУ НОВІТНЬОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ.....	73
3.1. Специфіка формування організаційних структур студентського спортивного руху в сучасній Україні	73
3.2. Характеристика виступів збірних команд України в Універсіадах (літніх та зимових)	82
3.3. Всеукраїнські Універсіади як форма спортивно-виховної роботи зі студентською молоддю.....	95
РОЗДІЛ 4. ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОГО СПОРТУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	98
4.1. Місце й тенденції розвитку студентського спорту в спортивному русі України	98
4.2. Особливості співпраці структур студентського спорту з державними, освітніми, громадськими, молодіжними організаціями	102
4.3. Перспективи розвитку студентського спорту в Україні.....	104
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	105
ДОДАТКИ	117

***Коректори – Федіна О.І., Білоножко Є.В.
Технічний редактор – Блах Е.І.
Головний редактор – Бєляєва О.Ю.***

Підписано до друку 15.06.2006. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 8.25. Наклад 300.

Друк здійснено з готового оригінал-макета у Видавництві ХДУ.
Свідоцтво серія ХС № 33 від 14 березня 2003 р.
Видано Управлінням у справах преси та інформації облдержадміністрації.
73000. Україна, м. Херсон, вул. 40 років Жовтня, 4. Тел.: (0552) 32-67-95.

132	1	100	33	68	65
2	131	34	99	66	67
130	3	98	35		
4	129	36	97	####	####
128	5	96	37	####	####
6	127	38	95	####	####
126	7	94	39	####	####
8	125	40	93	####	####
124	9	92	41	####	####
10	123	42	91	####	####
122	11	90	43	####	####
12	121	44	89	####	####
120	13	88	45	####	####
14	119	46	87	####	####
118	15	86	47	####	####
16	117	48	85	####	####
116	17	84	49	####	####
18	115	50	83	####	####
114	19	82	51	####	####
20	113	52	81	####	####
112	21	80	53	####	####
22	111	54	79	####	####
110	23	78	55	####	####
24	109	56	77	####	####
108	25	76	57	####	####
26	107	58	75	####	####
106	27	74	59	####	####
28	105	60	73	####	####
104	29	72	61	####	####
30	103	62	71	####	####
102	31	70	63	####	####
32	101	64	69	####	####

132,1,2,131,130,3,4,129,128,5,6,127,126,7,8,125,124,9,10,123,122,11,12,121,120,
13,14,119,118,15,16,117,116,17,18,115,114,19,20,113,112,21,22,111,110,23
24,109,108,25,26,107,106,27,28,105,104,29,30,103,102,31,32,101,100,33,34,99,9
8,35,36,97,96,37,38,95,94,39,40,93,92,41,42,91,90,43,44,89,88,45,46,87,86,47
48,85,84,49,50,83,82,51,52,81,80,53,54,79,78,55,56,77,76,57
58,75,74,59,60,73,72,61,62,71,70,63,64,69,68,65,66,67

